

משניות סדר זרעים

על פי מהדורת הרב דוד אלטאראס ז"ל
שהודפס בשנת ה'תק"ע בעיר פיסא

פה ירושלים יע"א
שנת ונתן זרע לזרע ולחם לאכל לפ"ק

הוצאת חטף-סגול

2022

הובא לדפוס באמצעות \LaTeX ע"י שמעון מונטגיו

הקדמה

שנמצאת במשניות שהיה לומד מעלת
מורינו הרב המדקדק רבי דוד בכ"ר
שלמה אלטארטס זצ"ל שעשה
לתיקון המשניות בחייו וזה לשונה

עם שונה שלום

ידיע להוי לך שונה ידיד דתהלות לאל יתברך כעל אשר גמלני
ורב טוב שהחייני וקיימני לגמור בעדי מה שבצפייתי צפיתי
ואויתי בעודי בחיים חייתי להיות לי למגן וצנה משכיות סדורות
ערוכות בכל ושמורות מוגהות ביתר שאת כיד ה' הטובה אנה לידי.
והוא יודע ועד כמה יגיעות יגעת יעד שבאתי לכלל ישובן למוצאן
ולמובאן והביאו לי מקום הראשונים שבקדושה להתגדר זעיר שם
זעיר שם ודוד מכרכר בכל עז לפני ה' מטפס ועולה מטפס ויורד
לו לשמו כי כל ישעי וכל חפצי לדבקה בו:

ואלה פקודיהם למסעיהם בראשונה השתדלתי למצוא כל
הגירסאות הטובות והבריאות ש"ס ורבינו שמשון זצ"ל על
המשנה ומבעל הערוך ז"ל זולת מה שהביאו המפרשים הקדושים
אשר בארץ המה הרמב"ם ז"ל והר"ב ז"ל ובעל תי"ט כי מימיהם
אנו שותים:

ועוד שנית בפסק ההלכות מה שלא פסקו הם ז"ל לא שלותי
עד ששקטתי לברר ההלכה על תלה וארמונה על משפטו
ישב כי דפקתי על דלתי רבינו הגדול פום ממלל ברבן הרמב"ם ז"ל
בחבורו הגדול ומהולל בתשבחות שם העליתי מצודתי ומצאתי און
לי והוצאתי לאור משפטי ומפוסקים אחרים ולאן מלתא זוטרתי:

הן אמת חפצתי בטו"חות חכמה כי מצאתי קצת סתירות להרב ז"ל מיניה וביה מהפי' והחיבור לא רציתי לשלוח יד להכריע. הגם כי כבר ראיתי לאחרונים ז"ל כבת קול יוצאת מפיהם ומפי כתבם דהלכתא כמילי בתראי דפסק בחבורו דלסוף ימיו עשהו ויכוננהו ואזן וחקר ותקן ותכן במאזני שכלו הזך כי מי כמוהו מורה אב הוא דלא לוסיף עליהם עם כל זה האיש הנלבב יעשה מה שלבו חפץ הוא יבחר ולא אני מכריע שאין בו ממש. א"כ איפה ראה כל היכא דתמצא דמות כוכב כזה * בא האות והמופת דהלכתא כוותיה ואיכא פלוגתא דרבוותא על הפסק דין מר פסיק כוותיה ומר לא פסיק כוותיה או הרמב"ם ז"ל דהדר ביה בחבורו עשיתי ציון כזה * . האות הראשון הוא מהפירוש והשני מהחבור ודוק:

ותו משכחת לה דלפעמים במשנה איכא פלוגתא דתנאי ולית הלכתא כשום חד מנייהו משום דאיכא פסק הלכה כי סברא שלישית דאוקי ש"ס דבתר דידהו סמיכנא ואמשול לך משל בגיטין פ"ז מ"ד לא תתיחד עמו אלא בפני עדים וכו' מה היא באותן הימים ר' יהודה אומר כאשת איש לכל דבריה ר' יוסי אומר מגורשת ואינה מגורשת לית הלכתא לא כרבי יהודה ולא כר' יוסי לפי שיש פסק דין בזה דמגורשת לגמרי והר"ב ובעל תי"ט השמיטוהו ויעזבוהו ולו נטשתוהו ובחפוש אחר חפוש באמתחות פי' הר"מ מצאתיו כי הוא כרבא דכולי ביה וזולתם הרבה והכל רשום בכתב אמת כי שניתי ושלשתי לעשות ציונים מכוונים במלאכת השמים:

ועוד בה שלישיה כי בדקתי עד שידי מגעת בש"ס וכל איכא דמשכחיה דאוקי ש"ס ההוא מתניתין בחסורי מחסרה עשיתי רושם על פני חוץ לכתוב שתי תיבות כזא חסורי מחסרה להיותם לי לזכרון בין עיני וטוטפות ולסנבוטין כי זה חלקי מכל עמלי ומצאתי להר"ב ז"ל דלפעמים הכי קאמר שבש"ס קורא אותו ח"מ וליתא בנשיקת ידיו ורגליו דח"מ תוספת על המשנה

בפועל והכי קאמר בכח כידוע המשל בפרק המניח במשנת כ' שהיו מהלכים בר"ה אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהם רצים כתב הר"ב ח"מ והכי קאמר וכו' ועיין מ"ש דף ל"ב דקאמר התם השתא אחד רץ ואחד מהלך פטור שניהם רצים מבעיא אלא הכי קאמר וכו' עמוד עליו כי האמת יורה דרכו ושאר פרפראות והבנות בקיצור על קצת משניות ודיוקים בדקדוק הלשון על הקריאה כאשר עיני השונה תחזינה מישרים ומה שימצא בה דבר טוב יתלה הדבר במי שהוא טוב וישר ה' כי הוא הנותן לפתאים ערמה וכח לעשות חיל ומה שלא יצדק כי לא בא אל נכון יתלה הדבר בי לפי קוצר המשיג כי נער אנכי נער ישראל ואוהבהו עושה מעשה נערות וה' יכפר בעדי אם שגיתי ואתי תלין משוגתי כי אני מכיר את מקומי שאיני כדאי לשום דבר יציב ונכון שאין בי לא חכמה ולא תבונה עת לחננה. קריאת חנה דוד הוא הקטן ולא יבצר ממך מזימה שונה מתנות שנחלץ אל לעמו ישראל כי תקנתי מעוות יוכל לתקון בחליף וחסיר ויתיר שגיאות הבאות אל שער הדפוס למען לא אטה ימין ושמאל קולע אל השערה ולא אחטיא בגרסת המשנה בעזר המאזני חיל לתת תמים דרכי ואעידה לי שנים עדים נאמנים כי צרפתים כצרוף את הכסף וכבחון את הזהב הא' בפרק ד' דביצה ואין חותכין את הפתילה לשנים רי"א חותכה באור כצ"ל ולא יותר ובכל הגרסאות חדשות גם ישנות נמצא דתני לב' נרות וטעות הוא בידם דבש"ס הכי קאמר ואין חותכין את הפתילה לשנים. מ"ש בסכין דלא דקמתקן מנא באור נמי קא מתקן מנא תני ר' חייא חותכה באור בפי שתי נרות ע"כ. ופירש רש"י דקמתקן מנא א' היתה ועושה אותה שנים. בפי שתי נרות שתי ראשיה בתוך ב' נרות אם צריך להדליקן כאחד ומדליק באמצע דלא מוכח דלתקוני מנא מכיון אלא להדלקה בעלמא עכ"ל הא קמן דלא גרסינן במתניתין לשתי נרות דבתוספתא תני הכי ר' חייא ולזה כוין ר' יהודה בכח כשאמר חותכה באור וק"ל. ובעל תי"ט לא קאמר ביה מידי. והב'

בפרק ב' דחולין השוחט לשם זבחים כצ"ל ובגרסאות שלנו תני לשם שלמים והיא שגגה שיוצאת שפירוש זבחים כאן ר"ל שלמים ואינו שם כולל כמו בריש זבחים כל הזבחים שנזבחו והביאו בעל תי"ט ז"ל ומצאתיו מתוקן בגירסת הש"ס דפוס אמשטרדם. אם כן ל"ג שלמים דהוּו סברי בעלי הדפוס דשלמים עדיפא להו דהוא מפורש טפי וכי תורת המשנה זאת תורת העולה על רוחה כדסברא דעתייהו וכהנה רבות עמי אשר שם אלהים בפי לדבר. כי הכל עשיתי לזכות את עצמי שלא לגשש כעורים קיר שאיני כדאי וראוי לזכות את אחרים כי מה אני להבל דמה תולעת ולא איש לדייק בלישניה לישנא קלילא הראוי לבילה פרט הנושר בשעת הבצירה דערבא ערבא צריך והבא ללמד ונמצא למד אבל בטחתי בחסד אלהים יעזרני על דבר אמת לאמתו (כי פה לא עשיתי מאומה והבור רק אין בו מים) ויוציאני למרחב יחלצני לתת לי לחם ושמלה שאוכל להוציא לאור מה שיש בלבי לשמור ולעשות כי כל יוכל. ולא יזכור לי עון אשר חטא כי הוא ירבה לסלוח. ותקרב ותבואה עת לחננה כי בא מועד תרבה הדעת כמים לים מכסים בקול ששון ובקול שמחה אכ"ר :

לישנא קלילא והראוי לבילה

דב"ש אלטאראס זלה"ה

תפלת ר' נחוניא בן הקנה שחייב לאומרה כל הנכנס לבית המדרש ללמוד
יהי רצון מלפניך יי אלהי שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא אפשל
בדבר הלכה וישמחו בי חבירי ולא אומר על טהור טמא ולא על
טמא טהור ולא על מתר אסור ולא על אסור מתר ולא יפשו חבירי
בדבר הלכה ואשמח בהם:

והאר"י זצוק"ל היה אומר אחר תפלה זו שני פסוקים אלו

כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותבונה:

גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך:

קודם הלימוד

כתוב בספר תוצאות חיים כשפותח הספר ללמוד בו יאמר

הנני רוצה ללמוד כפי שביאני תלמוד זה לידי מעשה ולידי מדות
ישרות ולידי ידיעת התורה והריני עושה לשם יחוד קדשא בריך
הוא ושכינתיה בדחילו ורחימו ויהי נועם יהוה אלהינו עלינו ומעשה
ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו:

משניות סדר זרעים

יש בו י"א מסכתות וזהו סדורן

א ברכות ט פרקים ב פאה ח פרקים ג דמאי ז פרקים
ד כלאים ט פרקים ה שביעית י פרקים ו תרומה
יא פרקים ז מעשרות ה פרקים ח מעשר שני ה פרקים
ט חלה ד פרקים י ערלה ג פרקים יא בכורים ג פרקים
בין הכל ע"ד פרקים:

מסכת ברכות

יום א

פרק א

מאימתי קורין את שמע בערבית. משעה שהכהנים
נכנסים לאכול בתרומתן. עד סוף האשמורת
הראשונה. דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים עד חצות.
רבן גמליאל אומר. עד שיעלה עמוד השחר. מעשה
שבאו בניו מבית המשתה אפרו לו. לא קרינו את
שמע. אמר להם. אם לא עלה עמוד השחר. חייבין אתם
לקרות. ולא זו בלבד. אלא. כל מה שאמרו חכמים עד
חצות. מצותן עד שיעלה עמוד השחר. הקטר חלבים
ואברים. מצותן עד שיעלה עמוד השחר. וכל הנאכלים
ליום אחד. מצותן עד שיעלה עמוד השחר. אם בן למה
אמרו חכמים עד חצות. כדי להרחיק את האדם מן
העבירה:

^ב מאימתי קורין את שמע בשחרית משיפיר בין תכלת
ללבן. רבי אליעזר אומר בין תכלת לכרתי (וגומר) עד
הנץ החמה. רבי יהושע אומר. עד שלש שעות. שכן דרדך
בני מלכים. לעמוד בשלש שעות. הקורא מכאן ואילך.
לא הפסיד. באדם הקורא בתורה:

^א בית שמאי אומרים בערב כל אדם יטו ויקראו. ובבבלי
 יעמדו שנאמר ובשכבך ובקומך. ובית הלל אומרים כל
 אדם קורא כדרךכו. שנאמר ובלכתך בדרך. אם כן למה
 נאמר ובשכבך ובקומך. (אלא) בשעה שדרך בני אדם
 שוכבים ובשעה שדרך בני אדם עומדים. אמר רבי
 טרפון. אני הייתי בא בדרך. והטתי לקרות כדברי בית
 שמאי. וסכנתי בעצמי. מפני הלסטים. אמרו לו כדי היית
 לחוב בעצמך שעברת על דברי בית הלל:

^ב בשחר מברך שתים לפניו. ואחת לאחריו. ובערב
 מברך שתים לפניו. ושתים לאחריו. אחת ארצה ואחת
 קצרה. מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר. לקצר
 אינו רשאי להאריך. לחתום אינו רשאי שלא לחתום.
 ושלא לחתום אינו רשאי לחתום:

^ה מזכירין יציאת מצרים בלילות. אמר רבי אלעזר בן
 עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר
 יציאת מצרים בלילות. עד שדרשה בן זומא. שנאמר
 למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך. ימי
 חייך הימים. כל ימי חייך הלילות. וחכמים אומרים ימי
 חייך העולם הזה. כל ימי חייך. להביא לימות המשיח:

פרק ב

הָיָה קוֹרֵא בַּתּוֹרָה וְהִגִּיעַ זְמַן הַמִּקְרָא אִם כּוֹיִן לְבוֹ יָצָא
וְאִם לָאוּ לֹא יָצָא בַּפְּרָקִים שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד
וּמִשִּׁיב. וּבְאַמְצַע שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירָאָה וּמִשִּׁיב. דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּאַמְצַע שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירָאָה.
וּמִשִּׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד. בַּפְּרָקִים שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד. וּמִשִּׁיב
שְׁלוֹם לְכָל אָדָם:

^ב אֵלּוּ הֵן בֵּין הַפְּרָקִים. בֵּין בִּרְכָּה רֵאשׁוֹנָה לַשְּׁנִיָּה. בֵּין
שְׁנִיָּה לַשְּׁמֵעַ. בֵּין שְׁמֵעַ לְוְהִיָּה אִם שְׁמֵעַ. בֵּין וְהִיָּה אִם
שְׁמֵעַ לְוִיֵּאמָר. בֵּין וִיֵּאמָר לְאַמֶּת וְיִצִּיב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר.
בֵּין וִיֵּאמָר לְאַמֶּת וְיִצִּיב לֹא יִפְסִיק. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן
קֶרְחָה לָמָּה קִדְמָה שְׁמֵעַ לְוְהִיָּה אִם שְׁמֵעַ. (אֶלָּא) כְּדִי
שִׁיקְבֹּל עָלָיו עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם תִּחְלָה. וְאַחֵר כֵּךְ יִקְבֹּל
עָלָיו עוֹל מִצּוֹת. וְהִיָּה אִם שְׁמֵעַ לְוִיֵּאמָר. שְׁוִהִיָּה אִם שְׁמֵעַ
נוֹהֵג בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה. וִיֵּאמָר אֵינּוּ נוֹהֵג אֶלָּא בַּיּוֹם:

^ג הַקּוֹרֵא אֶת שְׁמֵעַ וְלֹא הִשְׁמִיעַ לְאַזְנוֹ יָצָא. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר
לֹא יָצָא. קָרָא וְלֹא דִקְדַּק בְּאוֹתִיּוֹתֶיהָ רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר יָצָא.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא יָצָא. הַקּוֹרֵא לְמִפְרָע לֹא יָצָא. קָרָא
וְסָעָה. יַחְזוֹר לְמָקוֹם שִׁטָּעָה:

^ד הָאוֹמְנִין. קוֹרִין בְּרֹאשׁ הָאֵילָן. אוֹ בְּרֹאשׁ הַנִּדְבָּד. מֵה
שֶׁאֵינּוּ רְשָׁאִין לַעֲשׂוֹת כֵּן בַּתְּפִלָּה:

ה' חֲתָן פָּטוּר מִקְרִיאַת שְׁמַע בַּלֵּילָה הָרִאשׁוֹן עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת. אִם לֹא עָשָׂה מַעֲשֶׂה. מַעֲשֶׂה בְּרֶבֶן גַּמְלִיאֵל. שֶׁקָּרָא בַּלֵּילָה הָרִאשׁוֹן שְׁנָשָׂא. אָמְרוּ לוֹ תִּלְמִידָיו. לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּינוּ שֶׁחֲתָן פָּטוּר מִקְרִיאַת שְׁמַע בַּלֵּילָה הָרִאשׁוֹן. אָמַר לָהֶם. אֵינִי שׁוֹמֵעַ לָכֶם. לְבַטֵּל מִמֶּנִּי עוֹל מַלְכוּת שְׁמַיִם. אֶפִּילוּ שָׁעָה אַחַת:

י' רַחֵץ בַּלֵּילָה הָרִאשׁוֹן שְׁמַתָּה אֲשֶׁתּוֹ. אָמְרוּ לוֹ תִּלְמִידָיו. לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּינוּ שֶׁאַבֵּל אָסוּר לְרַחוּץ. אָמַר לָהֶם אֵינִי כְּשֹׂאֵר כָּל אָדָם אֶסְטָגִים אֲנִי:

י' וּכְשִׁמַּת טָבִי עֲבָדוֹ קִבֵּל עָלָיו תִּנְחוּמִין. אָמְרוּ לוֹ תִּלְמִידָיו. לֹא לְמַדְתָּנוּ רַבֵּינוּ. שֶׁאִין מְקַבְּלִין תִּנְחוּמִין עַל הָעֲבָדִים. אָמַר לָהֶם. אִין טָבִי עֲבָדִי כְּשֹׂאֵר כָּל הָעֲבָדִים. כְּשֶׁר הִיא:

ה' חֲתָן. אִם רָצָה לְקָרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בַּלֵּילָה הָרִאשׁוֹן קוֹרֵא. רֶבֶן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר. לֹא כָּל הָרוֹצֶה לְטוֹל אֶת הַשֵּׁם יְטוֹל:

פרק ג

מי שמתו מוטל לפניו פטור (מקריאת שמע) מן
התפלה ומן התפלין נושאי המטה וחלופיהן וחלופי
חלופיהן את שלפני המטה ואת שלאחר המטה את
שלמטה צורך בהן פטורין ואת שאין למטה צורך בהן
חייבין אלו ואלו פטורין מן התפלה:

^ב קברו את המת חזרו אם יכולים להתחיל ולגמור.
עד שלא יגיעו לשורה יתחילו ואם לאו לא יתחילו.
העומדים בשורה הפנימים פטורים והחיצונים חייבין:

^ג נשים ועבדים וקטנים פטורים מקריאת שמע ומן
התפלין והייבין בתפלה ובמזוזה ובברכת המזון:

^ד בעל קרי מהרהר בלבו ואינו מברך לא לפניו ולא
לאחריה ועל המזון מברך לאחרי ואינו מברך לפניו.
רבי יהודה אומר מברך לפניו ולאחריהם:

^ה היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק.
אלא יקצר ירד לטבול אם יכול לעלות ולהתכסות
ולקרות עד שלא תגז החמה יעלה ויתכסה ויקרא ואם
לאו יתכסה במים ויקרא אבל לא יתכסה לא במים
הרעים ולא במי המשרה עד שיטיל לתוכן מים וכמה
ירחיק מהם ומן הצואה ארבע אמות:

י זב שראה קריי ונדה שפּלטה שכבת זרע. והמשמשת
שראתה נדה צריכין טבילה. ורבי יהודה פוטר:

פרק ד

תפלת השחר עד חצות. רבי יהודה אומר עד ארבע
שעות. תפלת המנחה עד הערב. רבי יהודה
אומר עד פלג המנחה. תפלת הערב אין לה קבע. ושל
מוספין כל היום (רבי יהודה אומר עד שבע שעות):

ב רבי נחוניא בן הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית
המדרש. וביציאתו. תפלה קצרה. אמרו לו. מה מקום
לתפלה זו. אמר להם בכניסתי אני מתפלל שלא תארע
תקלה על ידי. וביציאתי אני נותן הודיה על חלקי:

ג רבן גמליאל אומר. בכל יום מתפלל אדם שמונה
עשרה. רבי יהושע אומר מעין שמונה עשרה. רבי עקיבא
אומר. אם שגורה תפלתו בפיו. יתפלל שמונה עשרה.
ואם לאו מעין שמונה עשרה:

ד רבי אליעזר אומר העושה תפלתו קבע. אין תפלתו
תחנונים. רבי יהושע אומר. המהלך במקום סכנה.
מתפלל תפלה קצרה. אומר הושע השם את עמך את
שארית ישראל. בכל פרשת העבור יהיו צרכיהם לפניך.
ברוך אתה יי שומע תפלה:

ה הָיָה רוֹכֵב עַל הַחֲמוֹר יֵרֵד. וְאִם אֵינּוּ יָכוֹל לֵירֵד. יַחְזִיר
אֶת פָּנָיו. וְאִם אֵינּוּ יָכוֹל לְהַחְזִיר אֶת פָּנָיו. יְכוּיֵן אֶת לְבוֹ
כְּנָגֵד בֵּית קֹדֶשׁ הַקֹּדָשִׁים:

י הָיָה יוֹשֵׁב בַּסְּפִינָה. אוֹ בְּקֶרוֹן. אוֹ בְּאֶסְדָּא. יְכוּיֵן אֶת לְבוֹ
כְּנָגֵד בֵּית קֹדֶשׁ הַקֹּדָשִׁים:

י' רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר אֵין תְּפִלַּת הַמוֹסְפִין אֵלָּא
בְּחֶבֶר עִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים בְּחֶבֶר עִיר וְשֵׁלָא בְּחֶבֶר עִיר.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשְׁמוּ כָּל מְקוֹם שֶׁיֵּשׁ חֶבֶר עִיר. הֵיחִיד
פְּטוֹר מִתְּפִלַּת הַמוֹסְפִין:

פרק ה

אֵין עוֹמְדִין לְהַתְּפִלֵּל אֵלָּא מִתּוֹךְ כְּבֹד רֹאשׁ. חֲסִידִים
הָרָאשׁוֹנִים הָיוּ שׁוֹהִים שָׁעָה אַחַת וּמִתְּפַלְלִים. כְּדִי
שְׁיִכְוְנוּ אֶת לִבָּם לְמָקוֹם. אֲפִילוּ הַמֶּלֶךְ שׁוֹאֵל בְּשִׁלּוּמוֹ לֹא
יְשִׁיבֵנוּ. וְאֲפִילוּ נָחַשׁ כְּרוּךְ עַל עֵקְבוֹ לֹא יַפְסִיק:

ב מְזַכְרִין גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים בְּתַחֲתֵת הַמַּתִּים. וְשׁוֹאֲלִין
הַגְּשָׁמִים בְּבִרְכַּת הַשָּׁנִים. וְהַבְּדֵלָה בְּחוֹנֵן הַדַּעַת. רַבִּי
עֲקִיבָא אוֹמֵר אוֹמְרָה בְּרָכָה רְבִיעִית בְּפָנֵי עַצְמָהּ. רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר בְּהוֹדָאָה:

ג הָאוֹמֵר (יְבָרְכוּךְ טוֹבִים הָרִי זֶה דֶּרֶךְ הַמִּינִים) עַל קֶן
צִפּוֹר יִגְעוּ רַחֲמֶיךָ. וְעַל טוֹב יִזְכֹּר שְׁמֶךָ. מוֹדִים מוֹדִים
מִשְׁתַּקִּין אוֹתוֹ. הָעוֹבֵר לְפָנֵי הַתִּיבָה וְטָעָה. יַעֲבֹר אַחֵר

תַּחֲתֵיוֹ. וְלֹא יֵהָא סִרְבֵּן בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. מִנֵּין הוּא מִתְחִיל
מִתְחַלֵּת הַבִּרְכָּה שְׁטָעָה בָּהּ:

ד' הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתִּיבָה לֹא יַעֲנֶה אַחֵר הַכֹּהֲנִים אֲמֵן מִפְּנֵי
הַטְּרוּף. וְאִם אֵין שָׁם כֹּהֵן אֲלֵא הוּא לֹא יִשָּׂא אֶת כַּפָּיו.
וְאִם הִבְתַּחֲתוֹ שֶׁהוּא נוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו וְחוֹזֵר לְתַפְּלוֹתוֹ
רְשָׁאי:

ה' הַמִּתְפַּלֵּל וְטָעָה סִמֵּן רָע לוֹ. וְאִם שָׁלַיִח צָבוּר הוּא סִמֵּן
רָע לְשׁוֹלְחָיו. מִפְּנֵי שֶׁשְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ. אָמְרוּ עָלָיו
עַל רַבִּי חֲנִינָא בֶּן דּוֹסָא. כְּשֶׁהָיָה מִתְפַּלֵּל עַל הַחוֹלִים. הָיָה
אוֹמֵר זֶה חַי וְזֶה מֵת. אָמְרוּ לוֹ מִנֵּין אֶתָּה יוֹדֵעַ. אָמַר לָהֶם.
אִם שְׁגוּרָה תִּפְּלִיתִי בְּפִי יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְקַבֵּל. וְאִם לֹא.
יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהוּא מְטוֹרֵף:

פרק ו

כִּיצַד מְבָרְכִין עַל הַפִּירוֹת. עַל פִּירוֹת הָאֵילָן אוֹמֵר בּוֹרָא
פְּרִי הָעֵץ. חוּץ מִן הַיֵּין. שְׁעַל הַיֵּין אוֹמֵר בּוֹרָא פְּרִי
הַגֶּפֶן. וְעַל פִּירוֹת הָאֶרֶץ אוֹמֵר בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה. חוּץ
מִן הַפֶּת. שְׁעַל הַפֶּת הוּא אוֹמֵר הַמּוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאֶרֶץ.
וְעַל הַיִּרְקוֹת אוֹמֵר בּוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
בוֹרָא מִיְּנֵי דְשָׂאִים:

^ב בֵּרֶךְ עַל פִּירוֹת הָאֵילָן בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה יֵצֵא וְעַל פִּירוֹת הָאֶרֶץ בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ לֹא יֵצֵא עַל כָּלֵם אִם אָמַר שֶׁהֵכֵל יֵצֵא:

^ג עַל דְּבַר שְׂאִין גְּדוּלוֹ מִן הָאֶרֶץ אוֹמֵר שֶׁהֵכֵל עַל הַחוֹמָן וְעַל הַנּוֹבְלוֹת וְעַל הַגּוֹבְאֵי אוֹמֵר שֶׁהֵכֵל (עַל הַחֲלָב וְעַל הַגְּבִינָה וְעַל הַבִּיצִים אוֹמֵר שֶׁהֵכֵל) רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל שֶׁהוּא מִין קָלָלָה אֵין מְבָרְכִין עָלָיו:

^ד הָיוּ לְפָנָיו מִיָּנִים הֶרְבֵּה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם יֵשׁ בִּינֵיהֶם מִמֵּין שְׁבָעָה מְבָרְךְ עָלָיו וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מְבָרְךְ עַל אֵי זֶה מֵהֶם שִׁירָצָה:

^ה בֵּרֶךְ עַל הַיֵּין שֶׁלִּפְנֵי הַמְּזוֹן פֶּטֶר אֶת הַיֵּין שְׁלֹאֲחֵר הַמְּזוֹן בֵּרֶךְ עַל הַפְּרִפְרֶת שֶׁלִּפְנֵי הַמְּזוֹן פֶּטֶר אֶת הַפְּרִפְרֶת שְׁלֹאֲחֵר הַמְּזוֹן בֵּרֶךְ עַל הַפֶּת פֶּטֶר אֶת הַפְּרִפְרֶת עַל הַפְּרִפְרֶת לֹא פֶטֶר אֶת הַפֶּת בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵף לֹא מַעֲשֵׂה קִדְרָה:

^ו הָיוּ יוֹשְׁבֵין לֶאֱכֹל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרְךְ לְעֶצְמוֹ הַסִּיבּוֹ אֶחָד מְבָרְךְ לְכָלֵם בָּא לָהֶם יֵין בְּתוֹךְ הַמְּזוֹן כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרְךְ לְעֶצְמוֹ לְאַחֵר הַמְּזוֹן אֶחָד מְבָרְךְ לְכָלֵם וְהוּא אוֹמֵר עַל הַמִּגְמָר אֵף עַל פִּי שְׂאִין מְבִיאִין אֶת הַמִּגְמָר אֵלָּא לְאַחֵר הַסְּעוּדָה:

י הביאו לפניו מליח בתחלה ופת עמו. מברך על המליח. ופוסט את הפת. שהפת טפלה לו. זה הכלל. כל שהוא עיקר ועמו טפלה. מברך על העיקר ופוסט את הטפלה:

ח אכל תאנים וענבים ורמונים. מברך אחריהן שלש ברכות דברי רבן גמליאל. וחכמים אומרים ברכה אחת (מעין שלש). רבי עקיבא אומר אפילו אכל שלק והוא מזוננו. מברך אחרי שלש ברכות. השוטה מים לצמא. אומר שהכל נהיה בדברו. רבי טרפון אומר בורא נפשות רבות:

פרק ז

שלשה שאכלו באחד. חיבין לזמן. אכל דמאי. ומעשר ראשון שנטלה תרומתו. ומעשר שני והקדש שנפדו. והשמש שאכל כזית. והכותי. מזמנין עליהם. אבל אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו. ומעשר שני והקדש שלא נפדו. והשמש שאכל פחות מכזית. והנכרי. אין מזמנין עליהם:

ב נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהם. עד כמה מזמנין. עד כזית. רבי יהודה אומר עד כביצה:

ג כיצד מזמנין. בשלשה אומר נברך. בשלשה והוא אומר ברכו. בעשרה אומר נברך. לאלהינו. בעשרה והוא אומר ברכו. אחד עשרה ואחד עשרה רבוא. במאה

אומר נברך ליי אלהינו במאה והוא אומר ברכו באלף
 אומר נברך ליי אלהינו אלהי ישראל באלף והוא אומר
 ברכו ברבוא אומר נברך ליי אלהינו אלהי ישראל אלהי
 העבאות יושב הכרובים (על המזון שאכלנו) ברבוא
 והוא אומר ברכו כענין שהוא מברך כד ענין אחריו
 ברוך יי אלהינו אלהי ישראל אלהי העבאות יושב
 הכרובים על המזון שאכלנו רבי יוסי הגלילי אומר לפי
 רוב הקהל הן מברכין שנאמר במקלות ברכו אלהים
 יי ממקור ישראל אמר רבי עקיבא מה מצינו בבית
 הכנסת אחד מרבין ואחד מועטין אומר ברכו את יי
 רבי ישמעאל אומר ברכו את יי המבורך:

ד שלשה שאכלו כאחד אינן רשאים לחלק וכן ארבעה
 וכן חמשה ששה נחלקין עד עשרה ועשרה אין נחלקין
 עד שיהיו עשרים:

ה שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד בזמן שמקצתן
 רואין אלו את אלו הרי אלו מצטרפין לזמון ואם לאו
 אלו מזמנין לעצמן ואלו מזמנין לעצמן ואין מברכין על
 היין עד שיתן לתוכו מים דברי רבי אליעזר ותכמים
 אומרים מברכין:

פרק ח

אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּין בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֵלֵל בְּסֵעוּדָה: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם: וְאַחֵר כֶּךָּ מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם: וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם: וְאַחֵר כֶּךָּ מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם:

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים נוֹטְלִין לַיָּדִים וְאַחֵר כֶּךָּ מוֹזְגִין אֶת הַכּוֹס: וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים מוֹזְגִין אֶת הַכּוֹס וְאַחֵר כֶּךָּ נוֹטְלִין לַיָּדִים:

גִּבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מְקַנְחִין יָדָיו בַּמָּפָה וּמַנִּיחָהּ עַל הַשֻּׁלְחָן: וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים עַל הַכֶּסֶת:

דִּבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מְכַבְּדִין אֶת הַבֵּית וְאַחֵר כֶּךָּ נוֹטְלִין לַיָּדִים: וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים נוֹטְלִין לַיָּדִים וְאַחֵר כֶּךָּ מְכַבְּדִין אֶת הַבֵּית:

הִבֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים גֵּר וּמִזֶּזֶן וּבִשְׂמִים וְהַבְּדִלָה: וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים גֵּר וּבִשְׂמִים וּמִזֶּזֶן וְהַבְּדִלָה: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים שֶׁבָּרָא מְאֹרֶה הָאֵשׁ: וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים בּוֹרָא מְאֹרֶה הָאֵשׁ:

וְאֵין מְבָרְכִין לֹא עַל הַגֵּר וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁל גּוֹיִם: וְלֹא עַל הַגֵּר וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁל מֵתִים: וְלֹא עַל הַגֵּר וְלֹא עַל הַבְּשָׂמִים שֶׁלפְּנֵי עֲבוֹדָה זָרָה: אֵין מְבָרְכִין עַל הַגֵּר עַד שֶׁיֵּאָדָּו לְאֹרֹחוֹ:

י מי שֶׁאָכַל וְשָׁכַח וְלֹא בִרְךָ בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים יַחְזֹר לְמָקוֹמוֹ וּבִבְרָךְ וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים יִבְרָךְ בְּמָקוֹם שֶׁנִּזְכָּר עַד אֵימָתִי הוּא מִבְּרָךְ עַד כְּדִי שִׁיתַּעֲבֹל הַמָּזוֹן שֶׁבִּמְעֵיו:

י"ב בָּא לָהֶם יֵין לְאַחַר הַמָּזוֹן וְאִין שָׁם אֵלֶּא אוֹתוֹ הַכּוֹס בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים מִבְּרָךְ עַל הַיֵּין וְאַחַר כֵּךְ מִבְּרָךְ עַל הַמָּזוֹן וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים מִבְּרָךְ עַל הַמָּזוֹן וְאַחַר כֵּךְ מִבְּרָךְ עַל הַיֵּין עוֹנִין אָמֵן אַחֵר יִשְׂרָאֵל הַמִּבְּרָךְ וְאִין עוֹנִין אָמֵן אַחֵר הַכּוֹתֵי הַמִּבְּרָךְ עַד שִׁישְׁמַע כָּל הַבְּרָכָה:

פרק ט

הַרְוָאָה מָקוֹם שֶׁנֶּעֱשׂוּ בּוֹ נְסִים לְיִשְׂרָאֵל אוֹמֵר בְּרוּךְ שֶׁעָשָׂה נְסִים לְאַבּוֹתֵינוּ בְּמָקוֹם הַזֶּה מָקוֹם שֶׁנֶּעֱקְרָה מִמֶּנּוּ עֲבוּדָה זָרָה אוֹמֵר בְּרוּךְ שֶׁעָקַר עֲבוּדָה זָרָה מֵאַרְצֵנוּ:

י"ג עַל הַזִּיקִין וְעַל הַזּוֹעוֹת וְעַל הַבְּרָקִים וְעַל הַרְעָמִים וְעַל הַרוּחוֹת אוֹמֵר בְּרוּךְ שֶׁפָּחַו וּגְבוּרָתוֹ מְלֵא עוֹלָם עַל הַהָרִים וְעַל הַגְּבָעוֹת וְעַל הַיָּמִים וְעַל הַנְּהָרוֹת וְעַל הַמִּדְבָּרוֹת אוֹמֵר בְּרוּךְ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַרְוָאָה אֵת הַיָּם הַגָּדוֹל אוֹמֵר בְּרוּךְ שֶׁעָשָׂה אֵת הַיָּם הַגָּדוֹל בְּזֵמַן שֶׁרוּאָה אוֹתוֹ לַפְּרָקִים עַל הַגְּשָׁמִים וְעַל בְּשׂוּרוֹת הַטּוֹבוֹת אוֹמֵר בְּרוּךְ הַטּוֹב וְהַמְּטִיב וְעַל בְּשׂוּרוֹת רָעוֹת אוֹמֵר בְּרוּךְ דִּין הָאֵמֶת:

א בָּנָה בֵּית חֹדֶשׁ וְקָנָה כָּלִים חֲדָשִׁים אֹמֵר בָּרוּךְ שֶׁהִחְיִינוּ.
מְבָרֵךְ עַל הָרָעָה מַעֲיֵן הַטּוֹבָה וְעַל הַטּוֹבָה מַעֲיֵן הָרָעָה.
הַצּוֹעֵק לְשַׁעֲבֵר הָרִי זֶה תַּפְּלַת שׁוֹא בִּיצֵד הֵיתָה אִשְׁתּוֹ
מִעֲבֵרָת וְאָמַר יְהִי רְצוֹן שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתִּי זָכָר הָרִי זֶה תַּפְּלַת
שׁוֹא הֵיחָא בָּא בְּדֶרֶךְ וְשָׁמַע קוֹל צֹחֶה בָּעִיר וְאָמַר יְהִי
רְצוֹן שְׁלֹא יִהְיוּ אֵלּוּ בְּנֵי בֵּיתִי הָרִי זֶה תַּפְּלַת שׁוֹא:

ד הַנִּכְנָס לְכָרֶךְ מִתַּפְּלִל שְׁתִּים אַחַת בְּכִנְיָסָתוֹ וְאַחַת
בִּיצִיאָתוֹ בֶּן עָזָי אֹמֵר אַרְבַּע שְׁתִּים בְּכִנְיָסָתוֹ וְשְׁתִּים
בִּיצִיאָתוֹ וְנוֹתֵן הוֹדָאָה לְשַׁעֲבֵר וְצוֹעֵק לְעֵתִיד לְבֹא:

ה הַיֵּיב אָדָם לְבָרֵךְ עַל הָרָעָה כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְבָרֵךְ עַל
הַטּוֹבָה שֶׁנֶּאֱמַר וְאַהֲבַת אֵת יי אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְבְּךָ וּבְכָל
נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדְךָ בְּכָל לִבְבְּךָ בְּשֵׁנֶי יְצִירֶיךָ בִּיצֹר טוֹב
וּבִיצֹר רָע וּבְכָל נַפְשְׁךָ אֲפִילוֹ הוּא נוֹטֵל אֶת נַפְשְׁךָ וּבְכָל
מְאֹדְךָ בְּכָל מְמוֹנְךָ דָּבָר אַחֵר בְּכָל מְאֹדְךָ בְּכָל מוֹדָה
וּמוֹדָה שֶׁהוּא מוֹדֵד לָךְ הֵי מוֹדָה לוֹ בְּמֵאֵד מְאֵד לֹא יִקַּל
אָדָם אֶת רֹאשׁוֹ כְּנֶגֶד שַׁעַר הַמַּזְרַח שֶׁהוּא מְכוּוֹן כְּנֶגֶד
בֵּית קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים לֹא יִכְנֹס לְהֵר הַבַּיִת לֹא בְּמִקְלוֹ וְלֹא
בְּמִנְעָלוֹ וְלֹא בְּפִנְגְּדוֹתוֹ וְלֹא בְּאַבְקָה שֶׁעַל רִגְלָיו וְלֹא יַעֲשֶׂנוּ
קְפִנְדֵּרִיא וְרִקִּיקָה מִקַּל וְחוֹמֶר כָּל חוֹתְמֵי בְּרִכוֹת שֶׁהֵיוּ
בְּמִקְדָּשׁ הָיוּ אוֹמְרִים מִן הָעוֹלָם מִשְׁקָלָקְלוֹ הָאִפִּיקוֹרוֹסִים
וְאָמְרוּ אֵין עוֹלָם אֵלָּא אֶחָד הִתְקִינוּ שִׁיְהִיו אוֹמְרִים מִן
הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְהִתְקִינוּ שִׁיְהִי אָדָם שׁוֹאֵל אֶת שְׁלוֹם
חֲבֵירוֹ בְּשֵׁם שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה בְּעֵז בָּא מִבֵּית לַחֵם וַיֹּאמֶר

לְקוֹצְרִים יִי עִמָּכֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יְבָרְכֶךָ יִי וַאֲמַר יִי עִמָּךְ
גְּבוּר הַחַיִּל וַאֲמַר וְאַל תָּבוֹז כִּי זָקְנָה אִמָּךְ וַאֲמַר עַתָּה
לַעֲשׂוֹת לִי הִפְרוּ תוֹרָתְךָ רַבִּי נָתַן אוֹמַר הִפְרוּ תוֹרָתְךָ
מִשׁוּם עַתָּה לַעֲשׂוֹת לִי: סליק

מסכת פאה

פרק א

אלו דברים שאין להם שיעור. הפאה. והבפורים.
והראיון. וגמילות חסדים. ותלמוד תורה. אלו
דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה. והקין קימת
לו לעולם הבא. כבוד אב ואם. וגמילות חסדים. והבאת
שלום בין אדם לחבירו. ותלמוד תורה כנגד כלם:

^ב אין פוחתין לפאה מששים. ואף על פי שאמרו. אין
לפאה שיעור. הכל לפי גדל השדה. ולפי רוב העניים.
ולפי רוב העונה:

^ג נותנין פאה מתחלת השדה ומאמצעה. רבי שמעון
אומר ובלבד שיתן בסוף כשיעור. רבי יהודה אומר אם
שייר קלח אחד. סומך לו משום פאה. ואם לאו. אינו נותן
אלא משום הפקר:

^ד כלל אמרו בפאה. כל שהוא אוכל. ונשמר. וגדוליו
מן הארץ. ולקיטתו באחד. ומכניסו לקיום. חייב בפאה.
והתבואה והקטניות בכלל הזה:

^ה (ובאילן) האוג והחרובין והאגוזים והשקדים והגפנים
והרמונים והזיתים והתמרים חייבין בפאה:

י לעולם הוא נותן משום פאה. ופטור מן המעשרות עד שימרח. ונותן משום הפקר. ופטור מן המעשרות עד שימרח. ומאכיל לבהמה ולחיה ולעופות. ופטור מן המעשרות עד שימרח. ונוטל מן הגזרן וזורע. ופטור מן המעשרות עד שימרח. דברי רבי עקיבא. כהן ולוי שלקחו את הגזרן. המעשרות שלהם עד שימרחו. המקדיש ופודה חייב במעשרות. עד שימרח הגזר:

פרק ב

ואלו מפסיקין לפאה. הנחל והשלוּלית. ודרך היחיד. ודרך הרבים. ושביל הרבים. ושביל היחיד הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים. והבור והגיר וזרע אחר. והקוצר לשחת מפסיק. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים אינו מפסיק אלא אם כן חרש:

ב אמת המים שאינה יכולה להקצר פאחת. רבי יהודה אומר מפסקת. וכל ההרים אשר במעדר יעדרון. אף על פי שאין הבקר יכול לעבור בכליו. הוא נותן פאה לכל:

ג הכל מפסיק לזרעים. ואינו מפסיק לאילן אלא גדר. ואם היה שער בותש אינו מפסיק. אלא נותן פאה לכל:

ד ולחרובין. כל הרואין זה את זה. אמר רבן גמליאל נוהגין היו בית אבא שהיו נותנין פאה אחת לזיתים שהיו להם בכל רוח. ולחרובין כל הרואין זה את זה. רבי אליעזר

ברבי צדוק אומר משמו. אף לחרובין שהיו להם בכל
העיר:

ה' הזרע את שדהו מין אחד. אף על פי שהוא עושהו
שתי גרנות. נותן פאה אחת. זרעה שני מינין. אף על פי
שעשאן גורן אחת. נותן שתי פאות. הזרע את שדהו שני
מיני חטין. עשאן גורן אחת. נותן פאה אחת. שתי גרנות
נותן שתי פאות:

י מעשה שזרע רבי שמעון איש המצפה (ובא) לפני רבן
גמליאל ועלו ללשכת הגזית ושאלו. אמר נחום הלבלר.
מקבל אני מרבי מיאשא שקבל מאבא. שקבל מן הזוגות
שקבלו מן הנביאים. הלכה למשה מסיני. בזרע את
שדהו שני מיני חטין. אם עשאן גורן אחת. נותן פאה
אחת. שתי גרנות. נותן שתי פאות:

י' שדה שקצרוה גוים. קצרוה לסטים. קרסמוה נמלים.
שברתה הרוח או בהמה. פטורה. קצר חציה וקצרו
לסטים חציה. פטורה. שחובת הפאה בקמה:

ח קצרו לסטים חציה. וקצר הוא חציה. נותן פאה ממה
שקצר. קצר חציה ומכר חציה. הלוקח נותן פאה לכל.
קצר חציה והקדיש חציה. הפודה מיד הגזבר. הוא נותן
פאה לכל:

פרק ג

מִלְבָּנוֹת הִתְבּוֹאָה שְׁבִין הַיָּתִים. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים
פָּאָה מִכָּל אַחַת וְאַחַת. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים
מֵאַחַת עַל הַכֹּל. וּמוֹדִים שָׂאֵם הָיוּ רָאשֵׁי שׁוּרוֹת מְעוֹרְבִין.
שֶׁהוּא נוֹתֵן פָּאָה מֵאַחַת עַל הַכֹּל:

^ב הַמִּנְמֵר אֶת שְׂדֵהוּ וְשִׁיר קִלְחִים לְחִים. רַבִּי עֲקִיבָא
אוֹמֵר נוֹתֵן פָּאָה מִכָּל אֶחָד וְאַחָד. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מֵאַחַד
עַל הַכֹּל. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא בְּזֵרַע שֶׁבֶת אוֹ
חֶרְדֵּל בְּשָׁנִים וּבְשִׁלְשָׁה מְקוֹמוֹת. שֶׁהוּא נוֹתֵן פָּאָה מִכָּל
אֶחָד וְאַחָד:

^ג הַמַּחְלִיק בְּצִלִּים לְחִים לְשׁוֹק. וּמִקְיִים יְבֵשִׁים לְגֹזֵרִין. נוֹתֵן
פָּאָה לְאֵלוֹ לְעֶצְמֹן. וְלֹאֵלוֹ לְעֶצְמֹן. וְכֵן בְּאַפּוֹנִין. וְכֵן בְּכֶרֶם.
הַמִּדֵּל נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר עַל מֵה שִׁשִּׁיר. וְהַמַּחְלִיק מֵאַחַת
יָד נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר עַל הַכֹּל:

^ד הָאֻמָּהוֹת שֶׁל בְּצִלִּים חַיִּיבוֹת בַּפָּאָה. וְרַבִּי יוֹסִי פּוֹטֵר.
מִלְבָּנוֹת הַבְּצִלִּים שְׁבִין הֵרֶק. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר פָּאָה מִכָּל
אַחַת וְאַחַת. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מֵאַחַת עַל הַכֹּל:

^ה הָאֶחָדִין שֶׁחִלְקוּ נוֹתֵנִין שְׁתֵּי פָאוֹת. חֲזָרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ. נוֹתֵנִין
פָּאָה אַחַת. שְׁנַיִם שֶׁלְקָחוּ אֶת הָאֵילָן נוֹתֵנִין פָּאָה אַחַת.
לְקַח זֶה צִפּוֹנוֹ זֶה דְּרוֹמוֹ. זֶה נוֹתֵן פָּאָה לְעֶצְמוֹ. וְזֶה נוֹתֵן
פָּאָה לְעֶצְמוֹ. הַמוֹכֵר קִלְחֵי אֵילָן בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ. נוֹתֵן פָּאָה

מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵימָתִי בְּזֶמֶן שֶׁלֹּא שִׁיר
בְּעַל הַשָּׂדֶה אֲבָל אִם שִׁיר בְּעַל הַשָּׂדֶה הוּא נוֹתֵן פָּאָה
לְכָל:

י רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר קֶרְקַע בֵּית רוֹבַע חַיִּיב בַּפָּאָה רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר הָעוֹשֶׂה סָאתִים רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר שְׁשֵׁה
עַל שְׁשֵׁה טַפָּחִים רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָא אוֹמֵר כְּדִי
לְקַצּוֹר וְלִשְׁנוֹת וְהִלָּכָה כְּדִבְרֵיו רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר קֶרְקַע
כָּל שֶׁהוּא חַיִּיב בַּפָּאָה וּבִבְכוּרִים וְלִכְתוּב עָלָיו פְּרוּזְבוּל
וְלִקְנוֹת עֲמֹ נִכְסִים שְׁאִין לָהֶם אַחֲרֵיּוֹת בְּכֶסֶף וּבִשְׁטֵר
וּבַחֲזָקָה:

י הַכּוֹתֵב נִכְסָיו (וְהוּא) שֹׁכֵיב מֶרַע שִׁיר קֶרְקַע כָּל שֶׁהוּא
מִתְּנָתוֹ מִתְּנָה לֹא שִׁיר קֶרְקַע כָּל שֶׁהוּא אֵין מִתְּנָתוֹ
מִתְּנָה הַכּוֹתֵב נִכְסָיו לְבָנָיו וְכָתַב לְאַשְׁתּוֹ קֶרְקַע כָּל
שֶׁהוּא אֲבָדָה כְּתוּבָתָהּ רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אִם קִבְּלָה עָלֶיהָ
אֵף עַל פִּי שֶׁלֹּא כָתַב לָהּ אֲבָדָה כְּתוּבָתָהּ:

ח הַכּוֹתֵב נִכְסָיו לְעַבְדּוֹ יֵצֵא בֶּן חוֹרִין שִׁיר קֶרְקַע כָּל
שֶׁהוּא לֹא יֵצֵא בֶּן חוֹרִין רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר לְעוֹלָם הוּא בֶּן
חוֹרִין עַד שִׁיאֲמַר הָרִי כָּל נִכְסֵי נְתוּנִין לְאִישׁ פְּלוּנִי עַבְדִּי
חוּץ מֵאֶחָד מֵרְבוּא שְׁבָהֶן:

פרק ד

הפאה נתנת במחבר לקרקע. בדלית ובדקל. בעל
הבית מוריד ומחלק לעניים. רבי שמעון אומר
אף בחליקי אגוזים. אפילו תשעים ותשעה אומרים
לחלק. ואחד אומר לבוז. לזה שומעין שאמר כהלכה:

^ב בדלית ובדקל אינו כן. אפילו תשעים ותשעה אומרים
לבוז. ואחד אומר לחלק. לזה שומעין שאמר כהלכה:

^ג נטל מקצת פאה וזרקה על השאר. אין לו בה כלום.
נפל לו עליה. ופירש טליתו עליה. מעבירין אותה הימנו.
וכן בלקט. וכן בעומר השכחה:

^ד פאה. אין קוצרין אותה במגלות. ואין עוקרין אותה
בקרדומות. כדי שלא יכו איש את רעהו:

^ה שלש אבטיות ביום. בשחר ובחצות ובמנחה. רבן
גמליאל אומר לא אמרו אלא כדי שלא יפחתו. רבי
עקיבא אומר לא אמרו אלא כדי שלא יוסיפו. של בית
נמר היו מלקטין על החבל ונותנים פאה מכל אומן
ואומן:

^ו נכרי שקצר את שדהו ואחר כך נתגיר. פטור מן הלקט
ומן השכחה ומן הפאה. רבי יהודה מחייב בשכחה. שאין
השכחה אלא בשעת העמור:

י' הקדיש קמה ופדה קמה חייב. עומרין ופדה עומרין
 חייב קמה ופדה עומרין. פטורה שבשעת חובתה. היתה
 פטורה:

ח' ביוצא בו. המקדיש פירותיו עד שלא באו לעונת
 המעשרות. ופדאן חייבין. משבאו לעונת המעשרות.
 ופדאן חייבין. הקדישן עד שלא נגמרו. וגמרון הגזבר.
 ואחר כך פדאן. פטורין. שבשעת חובתן היו פטורין:

ט' מי שלקט את הפאה ואמר. הרי זו לאיש פלוני עני.
 רבי אליעזר אומר. זכה לו. וחכמים אומרים. יתננה לעני
 שנמצא ראשון. הלקט והשכחה והפאה של נכרי. חייב
 במעשרות. אלא אם כן הפקיר:

י' איזהו לקט. הנושר בשעת הקצירה (היה קוצר) קצר
 מלא ידו. תלש מלא קמצו. הפהו קוץ ונפל מידו לארץ
 הרי הוא של בעל הבית. תוך היד ותוך המגל. לעניים.
 אחר היד ואחר המגל לבעל הבית. ראש היד וראש המגל
 רבי ישמעאל אומר לעניים. רבי עקיבא אומר לבעל
 הבית:

י" חורי הנמלים. שבתוך הקמה. הרי הן של בעל הבית.
 שלאחר הקוצרים. העליונים לעניים. והתחתונים של
 בעל הבית. רבי מאיר אומר הכל לעניים. שספק לקט
 לקט:

פרק ה

גְּדִישׁ שֶׁלֹּא לָקַט תַּחֲתָיו. כָּל הַנוֹגַע בְּאֶרֶץ הָרִי הוּא שֶׁל
עֲנִיִּים. הָרוּחַ שֶׁפָּזְרָה אֶת הָעֵמָרִים. אוֹמְדִין אוֹתָהּ.
כִּמָּה לָקַט הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת. וְנוֹתֵן לַעֲנִיִּים. רִבֵּן שִׁמְעוֹן
בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר נוֹתֵן לַעֲנִיִּים בְּכַדִּי נִפְּלָה:

ב שִׁבְלֵת שֶׁבִּקְצִיר וְרֹאשָׁה מִגִּיעַ לָקְמָה. אִם נִקְצְרָה עִם
הַקְמָה. הָרִי הִיא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְאִם לֹא הָרִי הִיא שֶׁל
עֲנִיִּים. שִׁבְלֵת שֶׁל לָקַט שְׁנַתְעַרְבָה בְּגִדִישׁ. מַעֲשֵׂר שִׁבְלֵת
אֶחָת וְנוֹתֵן לוֹ. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְכִי הֵיטֵב הָעֲנִי הַזֶּה
מִחֲלִיף דְּבַר שֶׁלֹּא בָּא בְּרִשּׁוֹתוֹ. אֲלֹא מִזְכָּה אֶת הָעֲנִי בְּכָל
הַגִּדִישׁ וּמַעֲשֵׂר שִׁבְלֵת אֶחָת וְנוֹתֵן לוֹ:

ג אֵין מְגַלְגֵּלִין בְּטוֹפָח. דְּבַרִּי רַבִּי מְאִיר. וְחֲכָמִים מִתִּירִין
מִפְּנֵי שְׁאִפְשָׁר:

ד בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהָיָה עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְצָרִיךְ לִטּוֹל לָקַט
שְׂכָחָה וּפָאָה וּמַעֲשֵׂר עָנִי. יִטּוֹל. וְכִשְׁיַחֲזוֹר לְבֵיתוֹ יִשְׁלֵם.
דְּבַרִּי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים עָנִי הָיָה בְּאוֹתָהּ
שָׁעָה:

ה הַמִּחֲלִיף עִם הָעֲנִיִּים. בְּשָׁלוֹ פְּטוֹר. וּבִשְׁלֵל עֲנִיִּים חַיִּיב.
שְׁנַיִם שֶׁקִּבְּלוּ אֶת הַשָּׂדֶה בְּאַרְיִסוֹת. זֶה נוֹתֵן לָזֶה חֶלְקוֹ
מַעֲשֵׂר עָנִי. וְזֶה נוֹתֵן לָזֶה חֶלְקוֹ מַעֲשֵׂר עָנִי. הַמִּקְבֵּל שָׂדֶה
לְקָצוֹר. אֲסוּר בְּלָקַט שְׂכָחָה וּפָאָה וּמַעֲשֵׂר עָנִי. אָמַר רַבִּי

יהודה אימתי בזמן שקבל ממנו למחצה לשליש ולרביעי.
אבל אם אמר לו שלישי מה שאתה קוצר שלך. מתר
בלקט ובשכחה ובפאה. ואסור במעשר עני:

י המזכר את שדהו. המזכר מתר. והלוקח אסור. לא
ישכור אדם את הפועלים על מנת שילקוט בנו אחריו.
מי שאינו מניח את העניים ללקוט. או שהוא מניח את
אחד. ואחד לא. או שהוא מסייע את אחד מהן. הרי זה
גוזל את העניים. על זה נאמר אל תסג גבול עולים:

י העמר ששכחוהו פועלים ולא שכחו בעל הבית. שכחו
בעל הבית ולא שכחוהו פועלים. עמדו עניים בפניו. או
שחפוהו בקש. הרי זה אינו שכחה:

ח המעמר לכובעות. ולכוסמאות. לחררה. ולעמרים. אין
לו שכחה. ממנו ולגזרן. יש לו שכחה. המעמר לגדיש.
יש לו שכחה. ממנו ולגזרן אין לו שכחה. זה הכלל כל
המעמר למקום שהוא גמר מלאכה יש לו שכחה. ממנו
ולגזרן. אין לו שכחה. למקום שאינו גמר מלאכה. אין לו
שכחה. ממנו ולגזרן יש לו שכחה:

פרק ו

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים הֶפְקֵר לַעֲנִיִּים הֶפְקֵר. וּבֵית הַלֵּל
אוֹמְרִים אֵינוֹ הֶפְקֵר עַד שְׁיוּפְקֵר אֶף לַעֲשִׂירִים
כְּשִׁמְיטָה. כָּל עוֹמְרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁל קֶבֶד וְאֶחָד שֶׁל אַרְבַּע
קֶבֶדִין וְשִׁכְחוּ. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שִׁכְחָה. וּבֵית הַלֵּל
אוֹמְרִים שִׁכְחָה:

^ב הָעֹמֵר שֶׁהוּא סְמוּךְ לַגֶּפֶה וְלִגְדֵּי שֶׁלֶבֶק וְלִכְלִים. וְשִׁכְחוּ.
בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שִׁכְחָה. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים
שִׁכְחָה:

^ג רִאשֵׁי שׁוּרוֹת. הָעֹמֵר שֶׁכָּנְגְדוּ מוֹכִיחַ. הָעֹמֵר שֶׁהִחֲזִיק בּוֹ
לְהוֹלִכוֹ אֶל הָעִיר. וְשִׁכְחוּ מוֹדִים שְׁאֵינוֹ שִׁכְחָה:

^ד וְאֵלוּ הֵן רִאשֵׁי שׁוּרוֹת. שְׁנַיִם שֶׁהִתְחִילוּ מֵאֲמָצַע הַשּׁוּרָה
זֶה פָּנָיו לְאַפּוֹן וְזֶה פָּנָיו לְדֶרוֹם וְשִׁכְחוּ לַפְּנִיָּה וּלְאַחֲרֵיהֶם.
אֶת שְׁלֹפְנֵיהֶם שִׁכְחָה וְאֶת שְׁלֹאֲחֵיהֶם אֵינוֹ שִׁכְחָה. יָחִיד
שֶׁהִתְחִיל בְּרֹאשׁ הַשּׁוּרָה וְשִׁכַּח לַפְּנִי וּלְאַחֲרָיו. שְׁלֹפְנָיו
אֵינוֹ שִׁכְחָה וְשְׁלֹאֲחָרָיו שִׁכְחָה. מִפְּנֵי שֶׁהוּא בָּבֵל תָּשׁוּב.
זֶה הַכֹּל כָּל שֶׁהוּא בָּבֵל תָּשׁוּב שִׁכְחָה. וְשְׁאֵינוֹ בָּבֵל תָּשׁוּב
אֵינוֹ שִׁכְחָה:

^ה שְׁנֵי עוֹמְרִים שִׁכְחָה. וְשִׁלְשָׁה אֵינָן שִׁכְחָה. שְׁנֵי צְבוּרֵי
זֵתִים וְהַחֲרוּבִין שִׁכְחָה. וְשִׁלְשָׁה אֵינָן שִׁכְחָה. שְׁנֵי הוֹצְנֵי
פֶּשֶׁתָן שִׁכְחָה. וְשִׁלְשָׁה אֵינָן שִׁכְחָה. שְׁנֵי גִרְגָּרִים פָּרֵט

וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן פָּרְטִי שְׁתֵּי שִׁבְלִים לְקֹטֹט וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן לְקֹטֹט
 אִלּוּ כְּדַבְּרֵי בֵּית הַלֵּל וְעַל כּוֹלֵן בֵּית שְׁמָאִי אֹמְרִים שְׁלֹשָׁה
 לְעֲנִיִּים וְאַרְבָּעָה לְבַעַל הַבַּיִת:

^י הָעֹמֵר שֵׁישׁ בּוֹ סָאתִים וּשְׁכָחוּ אֵינּוּ שְׁכָחָה שְׁנֵי עֹמְרִים
 וּבָהֶם סָאתִים רַבֵּן גְּמְלִיאֵל אֹמֵר לְבַעַל הַבַּיִת וּחֲכָמִים
 אֹמְרִים לְעֲנִיִּים אָמַר רַבֵּן גְּמְלִיאֵל וְכִי מְרֹב הָעֹמְרִים
 יוֹפִי כָחוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת אוֹ הוֹרַע כָּחוּ אָמְרוּ לוֹ יוֹפִי כָחוּ
 אָמַר לָהֶן וּמָה אִם בְּזֶמֶן שֶׁהוּא עֹמֵר אֶחָד וּבּוֹ סָאתִים
 וּשְׁכָחוּ אֵינּוּ שְׁכָחָה שְׁנֵי עֹמְרִים וּבָהֶם סָאתִים אֵינּוּ דִּין
 שֶׁלֹּא יִהְיֶה שְׁכָחָה אָמְרוּ לוֹ לֹא אִם אֲמַרְתָּ בְּעֹמֵר אֶחָד
 שֶׁהוּא כְּגִדִּישׁ תֹּאמַר בְּשְׁנֵי עֹמְרִים שֶׁהֵן כְּכִרְיֹת:

^י קָמָה שֵׁישׁ בָּהֶן סָאתִים וּשְׁכָחָה אֵינָה שְׁכָחָה אֵין בָּהֶן
 סָאתִים אֲבָל הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת סָאתִים אֲפִילוּ הִיא שֶׁל
 טוֹפָח רֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלּוּ הִיא עֲנֻה שֶׁל שְׁעוֹרִים:

^ח הַקָּמָה מַצֵּלֶת אֶת הָעֹמֵר וְאֶת הַקָּמָה הָעֹמֵר אֵינּוּ מַצִּיל
 לֹא אֶת הָעֹמֵר וְלֹא אֶת הַקָּמָה אִי זֶה הִיא קָמָה שֶׁהִיא
 מַצֵּלֶת אֶת הָעֹמֵר כֹּל שְׂאִינָה שְׁכָחָה אֲפִילוּ קָלַח אֶחָד:

^ט סָאָה תְּבוּאָה עֲקוּרָה וְסָאָה שְׂאִינָה עֲקוּרָה וְכֵן בְּאֵילָן
 וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים אֵינָן מַצְטַרְפִּין לְסָאתִים אֲלֹא שֶׁל עֲנִיִּים
 הֵם רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר אִם בָּאת רְשׁוּת הָעֲנִי בְּאֲמָצַע אֵינָן
 מַצְטַרְפִּין וְאִם לֹא הָרִי אִלּוּ מַצְטַרְפִּין:

תבואה שנתנה לשחת או לאלומה וכן באגודי השום וּבְאֵגוּדוֹת הַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים אֵין לָהֶן שְׂכָחָה וְכָל הַטְּמוּנִים בָּאָרֶץ כְּגוֹן הַלּוֹף וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין לָהֶם שְׂכָחָה וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים יֵשׁ לָהֶם שְׂכָחָה:

א"ה קוּצֵר בְּלִילָה וְהַמַּעֲמֵר וְהַסּוּמָא יֵשׁ לָהֶם שְׂכָחָה וְאִם הָיָה מִתְכַּוֵּין לְטוֹל אֶת הַגֶּס הַגֶּס אֵין לוֹ שְׂכָחָה אִם אָמַר הֲרִי אֲנִי קוּצֵר עַל מְנַת מָה שֶׁאֲנִי שׂוֹכַח אֲנִי אֶטוֹל יֵשׁ לוֹ שְׂכָחָה:

פרק ז

כָּל זֵית שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בְּשָׂדֶה אֶפִּילוּ כַּזַּיִת הַנְּטוּפָה בְּשַׁעְתּוֹ וּשְׂכָחוּ אֵינוֹ שְׂכָחָה בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֵׁמוֹ וּבְמַעֲשָׂיו וּבְמִקּוֹמוֹ בְּשֵׁמוֹ שֶׁהָיָה שְׂפָכוֹנִי אוּ בִישְׁנִי בְּמַעֲשָׂיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה הַרְבֵּה בְּמִקּוֹמוֹ שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּצַד הַגֶּת אוּ בְצַד הַפְּרָצָה וּשְׂאֵר כָּל הַזֵּיתִים שְׁנַיִם שְׂכָחָה וּשְׁלֹשָׁה אֵינָן שְׂכָחָה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֵין שְׂכָחָה לַזֵּיתִים

ב זֵית שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד בֵּין שְׁלֹשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל שְׁנֵי מַלְבָּנִים וּשְׂכָחוּ אֵינוֹ שְׂכָחָה זֵית שֶׁיֵּשׁ בוֹ סְאֵתִים וּשְׂכָחוּ אֵינוֹ שְׂכָחָה בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּזֵמַן שֶׁלֹּא הִתְחִיל בוֹ אֲבָל אִם הִתְחִיל בוֹ אֶפִּילוּ כַּזַּיִת הַנְּטוּפָה בְּשַׁעְתּוֹ וּשְׂכָחוּ יֵשׁ לוֹ שְׂכָחָה כָּל זֵמַן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּחְתּוֹ יֵשׁ לוֹ בְּרֵאשׁוֹ רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִשְׁתַּהֲלֵךְ הַמַּחְבֵּא:

ג איזוהו פֿרטי. הנוֹשֵׁר בְּשַׁעַת הַבְּצִירָה. הִיא בּוֹצֵר. עֵקֶץ
 אֶת הָאֲשָׁכּוּל. הַסִּבֵּךְ בְּעֵלִים. נָפַל (מִידּוֹ) לְאֶרֶץ וְנִפְרָט.
 הָרִי הוּא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. הַמְנִיחַ אֶת הַכִּלְכֵּלָה תַּחַת הַגֶּפֶן.
 בְּשַׁעָה שֶׁהוּא בּוֹצֵר. הָרִי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנָיִים. עַל זֶה נֶאֱמַר
 אֵל תִּסַּג גְּבוּל עוֹלָיִם:

ד איזוהי עוֹלָלָת. כָּל שְׂאִין לָהּ לֹא כְתוּף וְלֹא נֶטֶף. אִם
 יֵשׁ לָהּ כְּתוּף אוֹ נֶטֶף. שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אִם סִפֵּק. לְעֲנָיִים.
 עוֹלָלָת שְׁבָאֲרַבְבָּה. אִם נִקְרָצֶת עִם הָאֲשָׁכּוּל. הָרִי הִיא
 שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְאִם לֹא. הָרִי הִיא שֶׁל עֲנָיִים. גִּרְגֵר יְחִידִי
 רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֲשָׁכּוּל. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים עוֹלָלָת:

ה הַמִּדֵּל בַּגִּפְנִים. כָּשֶׁם שֶׁהוּא מִדֵּל בְּתוֹךְ שְׁלוֹ. כֵּן הוּא מִדֵּל
 בְּשֵׁל עֲנָיִים. דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר בְּשְׁלוֹ הוּא
 רִשְׁאִי. וְאִינוּ רִשְׁאִי בְּשֵׁל עֲנָיִים:

ו כָּרֶם רַבְעִי. בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים אֵין לוֹ חוֹמֶשׁ וְאֵין לוֹ
 בִיעוּר. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים יֵשׁ לוֹ. בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים יֵשׁ
 לוֹ פֶּרֶט וְיֵשׁ לוֹ עוֹלָלוֹת. וְהָעֲנָיִים פּוֹדִין לְעַצְמָן. וּבֵית הֵלֵל
 אוֹמְרִים כָּלוּ לַגָּת:

ז כָּרֶם שְׁכָלוּ עוֹלָלוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר לְבַעַל הַבַּיִת.
 רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לְעֲנָיִים. אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר כִּי תִבְצוֹר
 כְּרָמְךָ לֹא תַעוֹלִל. אִם אֵין בְּצִיר. מִנֵּן עוֹלָלוֹת. אָמַר לוֹ
 רַבִּי עֲקִיבָא וְכְרָמְךָ לֹא תַעוֹלִל. אֲפִילוּ כָלוּ עוֹלָלוֹת. אִם כֵּן

לָמָּה נֶאֱמַר כִּי תִבְצֹר לֹא תַעֲלֹל. אֵין לַעֲנִיִּים בְּעוֹלָלוֹת
קוֹדֵם הַבְּצִיר:

ח הַמְּקַדִּישׁ כְּרָמוֹ עַד שֶׁלֹּא נִזְדָּעוּ בּוֹ הָעוֹלָלוֹת. אֵין
הָעוֹלָלוֹת לַעֲנִיִּים. מִשְׁנֻדָּעוּ בּוֹ הָעוֹלָלוֹת. הָעוֹלָלוֹת
לַעֲנִיִּים. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר יִתְּנוּ שֹׁכֵר גְּדוֹלָן לְהַקְדִּישׁ. אִי זֶה הִיא
שִׁכְחָה בְּעָרִיס. כָּל שְׂאִינוֹ יָכוֹל לִפְשׁוֹט אֶת יָדוֹ וּלְטָלָהּ.
וּבְרַגְלֵיוֹת מִשְׁיַעְבֹּר הִימָנָה

פרק ח

מֵאִימָתִי כָּל אָדָם מוֹתֵרִין בְּלֶקֶט. מִשְׁלִיכוּ הַנְּמוּשׁוֹת.
בַּפֶּרֶט וְעוֹלָלוֹת מִשְׁלִיכוּ הָעֲנִיִּים בַּכֶּרֶם וַיָּבֹאוּ.
וּבִזִּיתִים מִשְׁתֵּרֵד רַבִּיעָה שְׁנִיָּה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וְהֵלֵא יֵשׁ
שְׂאִינָן מוֹסְקִין אֶת זִיתֵיהֶם אֶלֶּא לְאַחַר רַבִּיעָה שְׁנִיָּה. אֶלֶּא
כְּדִי שִׁיְהֵא הָעֲנִי יוֹצֵא. וְלֹא יֵהֵא מִבִּיא בְּאַרְבָּעָה אֶסְרוֹת:

ב נֶאֱמָנִים עַל הַלֶּקֶט וְעַל הַשִּׁכְחָה וְעַל הַפֶּאֶה בְּשַׁעֲתָן. וְעַל
מַעֲשֵׂר עָנִי בְּכָל שְׁנָתוֹ. וּבֶן לֹוי נֶאֱמָן לְעוֹלָם. וְאֵינוֹ נֶאֱמָנִין
אֶלֶּא עַל דְּבַר שְׁבִנִי אָדָם נוֹהֲגִין בֵּין

ג נֶאֱמָנִים עַל הַחֲטִיף. וְאֵין נֶאֱמָנִין עַל הַקֶּמַח. וְלֹא עַל הַפֶּת.
נֶאֱמָנִין עַל הַשְּׁעוֹרָה שֶׁל אוֹרֵז. וְאֵין נֶאֱמָנִים עָלָיו בֵּין חֵי
בֵּין מְבוּשָׁל. נֶאֱמָנִים עַל הַפּוֹל. וְאֵין נֶאֱמָנִין עַל הַגְּרִיסִין.
לֹא חֵיִין וְלֹא מְבוּשָׁלִין. נֶאֱמָנִין עַל הַשָּׁמֶן לוֹמֵר שֶׁל מַעֲשֵׂר
עָנִי הוּא. וְאֵין נֶאֱמָנִין עָלָיו לוֹמֵר שֶׁל זִיתֵי נִיקוּף הוּא:

י נֶאֱמָנִין עַל הַיָּרֵק חֵי וְאִין נֶאֱמָנִין עַל הַמְּבוּשָׁל אֶלָּא אִם
כֵּן הָיָה לוֹ דְּבַר מוּעָט שְׁכֵן דְּרִיד בְּעַל הַבַּיִת לִהְיוֹת מוֹצִיא
מִלְפָּסוֹ:

ה אין פוחתין לעניים בגורן מחצי קב חטים וקב שעורים.
רבי מאיר אומר חצי קב קב וחצי כוסמין וקב גרוגרות.
או מנה דבילה רבי עקיבא אומר פרס חצי לוג יין.
רבי עקיבא אומר רביעית רביעית שמן רבי עקיבא
אומר שמינית ושאר כל הפירות אמר אבא שאול כדי
שימכרם ויקח בהם מזון שתי סעודות:

י מדה זו אמורה בכהנים ובלוים ובישראלים היתה מציל.
נוטה מחצה ונותן מחצה היתה לו דבר מועט נותן
לפניהם והן מחלקין ביניהן:

י אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מכפר בפונדיון.
מארבע סאין בסלע לן נותנין לו פרנסת לינה שבת.
נותנין לו מזון שלש סעודות מי שיש לו מזון שתי סעודות
לא יטול מן התמחוי מזון ארבע עשרה סעודות לא יטול
מן הקפה והקפה נגבית בשנים ומתחלקת בשלשה:

ח מי שיש לו מאתים זוז לא יטול לקט שכחה ופאה
ומעשר עני היו לו מאתים חסר דינר אפילו אלף נותנים
לו כאחת הרי זה יטול היו ממשכנין לבעל חובו או
לכתובת אשתו הרי זה יטול אין מחיבין אותו למכור
את ביתו ואת כלי תשמישו:

ט מי שיש לו חמישים זוז והוא נושא ונותן בהם. הרי זה לא יטול. וכל מי שאינו צריך לטול ונוטל. אינו מת מן הזקנה עד שיצטרך לבריות. וכל מי שצריך לטול ואינו נוטל. אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו. ועליו הכתוב אומר ברוך הגבר אשר יבטח ביי ויהיה יי מבטחו. וכן דין שדן דין אמת לאמתו. וכל מי שאינו לא חגר. ולא סומא. ולא פסח. ועושה עצמו כאחד מהם. אינו מת מן הזקנה. עד שיהיה כאחד מהם שנאמר (ודורש רעה תבואנו ונאמר) צדק צדק תרדוף. וכל דין שלוקח שוחד. ומטה את הדין אינו מת מן הזקנה. עד שעיניו כהות. שנאמר ושחד לא תקח כי השחד יעור פקחים: סליק

מסכת דמאי

פרק א

הקלים שבדמאי השיתין והרמין והעוזרידין ובנות שוח ובנות שקמה ונובלות התמרה והגופנין והנצפה וביהודה האוג והחומץ (שביהודה) והפסבר רבי יהודה אומר כל השיתין פטורין חוץ משל דופרה כל הרימין פטורין חוץ מרימי שקמונה כל בנות שקמה פטורות חוץ מן המוסטפות:

ב הדמאי אין לו חומש ואין לו ביעור ונאכל לאונן ונכנס לירושלים ויצא (ונפדה) ומאבדין את מעוטו בדרכים ונותנו לעם הארץ ויאכל כנגדו ומחללין אותו כסף על כסף נחושת על נחושת כסף על נחושת ונחושת על הפירות ובלבד שיחזור ויפדה את הפירות דברי רבי מאיר וחכמים אומרים יעלו הפירות ויאכלו בירושלים:

ג הלוקח לזרע ולבהמה קמח לעזרות שמן לזר שמן לסוד בו את הפלים פטור מן הדמאי מכזיב ולהלן פטור מן הדמאי חלת עם הארץ והמדומע והלקוח בכסף מעשר שני ושירי המנחות פטורין מן הדמאי שמן ערב בית שמאי מחיבין ובית הלל פוטרין:

ד הדמאי מערבין בו ומשתתפין בו ומברכין עליו ומזמנין עליו ומפרישין אותו ערם בין השמשות הא

אם הקדים מעשר שני לראשון אין בכך כלום. שמן
שהגרדי סד באצבעותיו. חייב בדמאי. ושהסורק נותן
בצמר. פטור מן הדמאי:

יום ב

פרק ב

ואלו דברים מתעשרין דמאי בכל מקום. הדבילה
והתמרים והחרובין האורז והפמון. האורז
שבחוצה לארץ כל המשתמש ממנו פטור:

^ב המקבל עליו להיות נאמן. מעשר את שהוא אוכל. ואת
שהוא מוכר. ואת שהוא לוקח. ואינו מתארח אצל עם
הארץ. רבי יהודה אומר אף המתארח אצל עם הארץ
נאמן. אמרו לו. על עצמו אינו נאמן. כיצד יהא נאמן על
של אחרים:

^ג המקבל עליו להיות חבר. אינו מוכר לעם הארץ לח
ויבש. ואינו לוקח ממנו לח. ואינו מתארח אצל עם
הארץ. ולא מארחו אצלו בכסותו. רבי יהודה אומר אף
לא יגדל בהמה דקה. ולא יהא פרוץ בנדרים ובשחוק.
ולא יהיה מטמא למתים. ומשמש בבית המדרש. אמרו
לו לא באו אלו לכלל:

^ד הנחתומים. לא חיבו אותם חכמים להפריש. אלא כדי
תרומת מעשר וחלה. החנונים אינן רשאים למכור את
הדמאי. כל המשפיעין במדה גסה. רשאים למכור את

הַדְּמַאי. אֵלּוּ הֵן הַמְשַׁפִּיעִין בַּמָּדָה גָּסָה. כְּגוֹן הַסְטוֹנוֹת
וּמוֹכְרֵי תְּבוּאָה:

ה' רַבִּי מֵאִיר אָמַר אֶת שְׂדֵרְכּוֹ לְהַמְדִּד בַּגָּסָה. וּמִדְּדוֹ
בַּדָּקָה. טְפֵלָה דָּקָה לַגָּסָה. אֶת שְׂדֵרְכּוֹ לְהַמְדִּד בַּדָּקָה.
וּמִדְּדוֹ בַּגָּסָה. טְפֵלָה גָּסָה לַדָּקָה. אִי זֶה הִיא מָדָה גָּסָה.
בִּיבֶשׁ שְׁלֵשָׁה קַבִּין. וּבִלֵּחַ דִּינָר. רַבִּי יוֹסִי אָמַר סְלִי
תָּאנִים. וְסְלִי עֲנָבִים. וְקָפוֹת שֶׁל יָרֵק. כָּל זֶמֶן שֶׁהוּא מוֹכֵר
אֶכְסְרָה פָּטוּר:

פרק ג

מֵאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי. וְאֶת הָאֶכְסִינְיָה דְּמַאי. רַבֵּן
גַּמְלִיאֵל הָיָה מֵאֲכִיל אֶת פּוֹעֲלֵיו דְּמַאי. גָּבְאִי
צָדָקָה בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים נוֹתֵנִין אֶת הַמַּעֲשֹׁר לְשְׂאִינוֹ
מַעֲשֹׁר. וְאֶת שְׂאִינוֹ מַעֲשֹׁר לַמַּעֲשֹׁר. נִמְצְאוּ כָּל הָאָדָם
אוֹכְלִין מִתּוֹקָן. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים גּוֹבִין סֶתֶם וּמִחֻלְקִין
סֶתֶם. וְהַרוּצָה לְתֵקֵן יִתְקֵן:

ב' הַרוּצָה לְחֻזּוֹם עָלֵי יָרֵק לְהַקֵּל מִמַּשָּׂאוֹ. לֹא יִשְׁלִיךְ עַד
שְׂעִיעֶשֶׁר. הַלּוֹקֵחַ יָרֵק מִן הַשּׁוֹק וְנִמְלֵךְ לְהַחֲזִיר. לֹא יַחֲזִיר
עַד שְׂעִיעֶשֶׁר. שְׂאִינוֹ מְחוּסֵר אֲלֵא מִנֵּין. הָיָה עוֹמֵד וְלוֹקֵחַ
וְרָאָה טוֹעֵן אַחֵר יָפָה מִמֶּנּוּ. מוֹתֵר לְהַחֲזִיר מִפְּנֵי שֶׁלֹּא
מִשָּׂד:

ג המוציא פירות בדרך ונטלן לאוכלן ונמלך להצניע. לא יצניע עד שיטעשר. ואם מתחלה נטלן בשביל שלא יאבדו פטור. כל דבר שאין אדם רשאי למכרו דמאי. לא ישלח לחבירו דמאי. רבי יוסי מתיר בודאי ובלבד שידיענו:

ד המוליך חטים לטוחן כותי או לטוחן עם הארץ בחזקתן למעשרות ולשביעית. לטוחן גברי דמאי. המפקיד פירותיו אצל הכותי או אצל עם הארץ. בחזקתן למעשרות ולשביעית. אצל הנכרי כפירותיו. רבי שמעון אומר דמאי:

ה הנותן לפונדקית מעשר את שהוא נותן לה. ואת שהוא נוטל ממנה. מפני שחשודה לחלוף. אמר רבי יוסי אין אנו אחראין לרמאים. אינו מעשר. אלא מה שהוא נוטל ממנה בלבד:

ו הנותן לחמותו מעשר את שהוא נותן לה. ואת שהוא נוטל ממנה. מפני שהיא חשודה לחלוף את המתקלקל. אמר רבי יהודה רוצה היא בתקנת בטה ובושה מחתנה. מודה רבי יהודה בנותן לחמותו שביעית. שאינה חשודה להחליף. להאכיל את בטה שביעית:

פרק ד

הַלּוֹקֵחַ פִּירוֹת מִמִּי שְׁאִינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשָׂוֹת וְשָׂכַח
 לַעֲשׂוֹת וְשׂוֹאֵלוֹ בְּשַׁבָּת יֹאכֵל עַל פִּי חֲשָׁכָה
 מוֹצְאֵי שַׁבָּת לֹא יֹאכֵל עַד שְׁיַעֲשֶׂר לֹא מִצָּאוֹ אָמַר לוֹ
 אַחֵר שְׁאִינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשָׂוֹת מְעוֹשְׂרֵין הֵן אוֹכֵל עַל
 פִּי חֲשָׁכָה מוֹצְאֵי שַׁבָּת לֹא יֹאכֵל עַד שְׁיַעֲשֶׂר תְּרוּמַת
 מַעֲשֶׂר שֶׁל דָּמָאֵי שְׁחִזְרָה לְמִקּוֹמָהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי
 אָמַר אֵף בַּחוּל שׂוֹאֵלוֹ וְאוֹכְלוֹ עַל פִּי:

בַּהַמְדִּיר אֶת חֲבִירוֹ שִׁיאֲכַל אֶצְלוֹ וְהוּא אֵינוֹ מֵאֲמִינוֹ עַל
 הַמַּעֲשָׂוֹת אוֹכֵל עִמּוֹ בְּשַׁבָּת הָרֵאשׁוֹנָה אֵף עַל פִּי שְׁאִינוֹ
 מֵאֲמִינוֹ עַל הַמַּעֲשָׂוֹת וּבִלְבָד שִׁיאֲמַר לוֹ מְעוֹשְׂרֵין הֵן
 וּבְשַׁבָּת שְׁנִיָּה אֵף עַל פִּי שְׁנַדָּד מִמֶּנּוּ הִנִּיָּה לֹא יֹאכֵל עַד
 שְׁיַעֲשֶׂר:

ג רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אָמַר אִין אָדָם צָרִיד לְקָרוֹת שֵׁם לְמַעֲשֶׂר
 עָנִי שֶׁל דָּמָאֵי וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים קוֹרָא שֵׁם וְאִינוֹ צָרִיד
 לְהַפְרִישׁ:

ד מִי שֶׁקָּרָא שֵׁם לְתְּרוּמַת מַעֲשֶׂר שֶׁל דָּמָאֵי וּלְמַעֲשֶׂר עָנִי
 שֶׁל וְדָאֵי לֹא יִטְלֵם בְּשַׁבָּת וְאִם הָיָה כֹהֵן אוֹ עָנִי לְמוֹדִים
 לֶאֱכֹל אֶצְלוֹ יָבֹאוּ וְיֹאכְלוּ וּבִלְבָד שְׁיֻדִּיעֵם:

ה הָאֹמֵר לְמִי שְׁאִינוֹ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשָׂוֹת קַח לִי מִמִּי
 שֶׁהוּא נֶאֱמָן וּמִמִּי שֶׁהוּא מַעֲשֶׂר אֵינוֹ נֶאֱמָן מֵאִישׁ פְּלוֹנִי

הרי זה נאמן. הלך לקח ממנו. ואמר לו לא מצאתיו.
לקחתי לך מאחר שהוא נאמן. אינו נאמן:

^י הנכנס לעיר ואינו מכיר אדם שם. אמר. מי כאן נאמן.
מי כאן מעשר. אמר לו אחד אני. אינו נאמן. (אמר לו)
איש פלוני נאמן. הרי זה נאמן. הלך לקח ממנו. אמר לו
מי כאן מוכר ישן. ואמר לו מי ששלחך אצלי. אף על פי
שהן בגומלין זה את זה. הרי אלו נאמנין:

^י החמרים שנכנסו לעיר. אמר אחד. שלי חדש ושל חברי
ישן. שלי אינו מתוקן. ושל חברי מתוקן. אינן נאמנין. רבי
יהודה אומר נאמנין:

פרק ה

הלוקח מן הנחתום כיצד הוא מעשר. נוטל כדי תרומת
מעשר וחלה ואומר. אחד ממאה ממה שיש
כאן. הרי (בצד) זה מעשר. ושאר מעשר סמוך לו. זה
שעשיתי מעשר. עשוי תרומת מעשר עליו. והשאר חלה.
ומעשר שני בצפון או בדרום. ומחלל על המעות:

^ב הרוצה להפריש תרומה ותרומת מעשר. כאחת. נוטל
אחד משלשים ושלש ושלש. ואומר אחד ממאה ממה
שיש כאן. הרי זה בצד זה חולין. והשאר תרומה על הכל.
ומאה חולין שיש כאן. הרי זה בצד זה מעשר. ושאר

מַעֲשֵׂר סָמוּד לֹא זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשֵׂר עָשׂוּי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר
עָלָיו וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי בַצָּפוֹנוֹ אוֹ בַדְּרוֹמוֹ וּמַחֲלָל עַל הַמַּעֲוֹת:

^ג הַלּוֹקַח מִן הַנֶּחֱתוּסִים מַעֲשֵׂר מִן הַחֲמָה עַל הַצּוֹנְנֶת וּמִן
הַצּוֹנְנֶת עַל הַחֲמָה אֶפִּילוֹ מִטְּפוּסִין הֶרְבֵּה דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר רַבִּי יְהוּדָה אוֹסֵר שְׁאֵנִי אוֹמֵר חֲטִים שֶׁל אָמֶשׁ הָיוּ
מִשָּׁל אֶחָד וְשֶׁל הַיּוֹם הָיוּ מִשָּׁל אֶחָד רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹסֵר
בְּתֵרוּמַת מַעֲשֵׂר וּמִתִּיר בַּחֲלָה:

^ד הַלּוֹקַח מִן הַפֶּלֶטֶר מַעֲשֵׂר מִכָּל טָפוּס וְטָפוּס דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מֵאֶחָת עַל הַכֹּל מוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה
בְּלוֹקַח מִן הַמִּנְפּוּל שֶׁהוּא מַעֲשֵׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד:

^ה הַלּוֹקַח מִן הָעֵנִי וְכֵן הָעֵנִי שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ פְּרוּסוֹת פֶּתִי
אוֹ פִּלְחֵי דְּבִילָה מַעֲשֵׂר מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד וּבִתְמָרִים
וּבַגְרוֹגְרוֹת בּוֹלֵל וְנוֹטֵל אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵימָתִי בְּזֶמֶן
שֶׁמִּתְּנָה מֶרְבֵּה אֲבָל בְּזֶמֶן שֶׁמִּתְּנָה מוּעָטָת מַעֲשֵׂר מִכָּל
אֶחָד וְאֶחָד:

^ו הַלּוֹקַח מִן הַסִּיטוֹן וְחִזְר וְלָקַח מִמֶּנּוּ שְׁנֵיָה לֹא יַעֲשֶׂר מִזֶּה
עַל זֶה אֶפִּילוֹ מֵאוֹתוֹ הַסּוּג אֶפִּילוֹ מֵאוֹתוֹ הַמִּין נֶאֱמַר
הַסִּיטוֹן לֹאִמַר מִשָּׁל אֶחָד הֵם:

^ז הַלּוֹקַח מִבֵּעַל הַבֵּית וְחִזְר וְלָקַח מִמֶּנּוּ שְׁנֵיָה מַעֲשֵׂר מִזֶּה
עַל זֶה אֶפִּילוֹ מִשְׁתֵּי קָפוֹת אֶפִּילוֹ מִשְׁתֵּי עֵיירוֹת בֵּעַל
הַבֵּית שֶׁהִיא מוֹכֵר יָרֵק בְּשׁוּק בְּזֶמֶן שֶׁמִּבִּיאִין לוֹ מִגְּנוֹתָיו:

מַעֲשֵׂר מֵאֶחָד עַל הַכֹּל וּמִגִּנּוֹת אַחֲרוֹת מַעֲשֵׂר מִכָּל אֶחָד
וְאֶחָד:

ח הַלּוֹקֵחַ טָבֵל מִשְׁנֵי מְקוֹמוֹת מַעֲשֵׂר מִזֶּה עַל זֶה אֶף עַל
פִּי שְׂאֵמְרוּ אֵין אָדָם רִשְׁאִי לְמִכּוֹר טָבֵל אֶלָּא לְצוּרָד:

ט מַעֲשִׂרִין מִשָּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שָׁל גּוֹיִם מִשָּׁל גּוֹיִם עַל שָׁל
יִשְׂרָאֵל מִשָּׁל יִשְׂרָאֵל עַל שָׁל כּוֹתִים מִשָּׁל כּוֹתִים עַל שָׁל
כּוֹתִים רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר מִשָּׁל כּוֹתִים עַל שָׁל כּוֹתִים:

י עֲצִיץ נָקוּב הֲרִי זֶה כְּאָרֶץ תֵּרֶם מִהָאָרֶץ עַל עֲצִיץ נָקוּב
מִעֲצִיץ נָקוּב עַל הָאָרֶץ תֵּרֹמְתוֹ תֵּרֹמְתָהּ מִשְׂאֵינוּ נָקוּב
עַל הַנָּקוּב תֵּרֹמְתָהּ וַיִּחְזֹר וַיִּתְּרוֹם מִן הַנָּקוּב עַל שְׂאֵינוּ
נָקוּב תֵּרֹמְתָהּ וְלֹא תֹאכַל עַד שְׂיוֹצִיא עָלֶיהָ תֵּרֹמְתָהּ
וּמִעֲשָׂרוֹת:

יא תֵּרֶם מִן הַדְּמָאֵי עַל הַדְּמָאֵי מִדְּמָאֵי עַל הַדְּמָאֵי תֵּרֹמְתָהּ
וַיִּחְזֹר וַיִּתְּרוֹם מִן הַדְּמָאֵי עַל הַדְּמָאֵי תֵּרֹמְתָהּ וְלֹא תֹאכַל
עַד שְׂיוֹצִיא עָלֶיהָ תֵּרֹמְתָהּ וּמִעֲשָׂרוֹת:

פרק ו

הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מִיִּשְׂרָאֵל. מִן הַנֶּכְרִי. מִן הַכּוֹתִי. יִחַלֵּק
 לַפְּנִיָּהִם. הַחוֹכֵר שְׂדֵה מִיִּשְׂרָאֵל. תּוֹרֵם וְנוֹתֵן
 לוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵימָתִי בְּזִמְנֵי שְׁנוֹתָן לוֹ מֵאוֹתוֹ הַשְּׂדֵה
 וּמֵאוֹתוֹ הַמִּין. אֲבָל אִם נָתַן לוֹ מִשְׂדֵּה אַחֶרֶת אוֹ מִמֵּין
 אַחֵר. מַעֲשֹׂר וְנוֹתֵן לוֹ:

^ב הַחוֹכֵר שְׂדֵה מִן הַנֶּכְרִי. מַעֲשֹׂר וְנוֹתֵן לוֹ. רַבִּי יְהוּדָה
 אוֹמֵר אִף הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה אֲבוֹתָיו מִן הַגּוֹי. מַעֲשֹׂר וְנוֹתֵן לוֹ:

^ג כֹּהֵן וְלוֹי שֶׁקִּבְּלוּ שְׂדֵה מִיִּשְׂרָאֵל. כָּשֶׁם שֶׁחֹלְקִין בַּחוּלִין
 כֹּךְ חֹלְקִין בִּתְרוּמָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִף הַמַּעֲשֵׂרוֹת
 שֶׁלֹּהֶן. שְׁעַל מִנֵּת כֵּן בָּאוּ:

^ד יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל מִכֹּהֵן וּמִלוֹי. הַמַּעֲשֵׂרוֹת לִבְעָלִים. רַבִּי
 יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר הַקֶּרְתָּנִי שֶׁקִּבֵּל שְׂדֵה מִירוּשְׁלָמִי. מַעֲשֹׂר
 שְׁנֵי שָׁל יְרוּשְׁלָמִי. וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים יָכוֹל הוּא הַקֶּרְתָּנִי.
 לַעֲלוֹת וּלְאוֹכְלוֹ בִּירוּשָׁלַיִם:

^ה הַמִּקְבֵּל זֵתִים לְשֶׁמֶן. כָּשֶׁם שֶׁחֹלְקִין בַּחוּלִין כֹּךְ חֹלְקִין
 בִּתְרוּמָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר יִשְׂרָאֵל שֶׁקִּבֵּל מִכֹּהֵן וּמִלוֹי
 זֵתִים לְשֶׁמֶן לְמַחְצִית שְׂכָר. הַמַּעֲשֵׂרוֹת לִבְעָלִים:

^ו בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים לֹא יִמְכּוֹר אָדָם זֵיתָיו אֶלָּא לְחֵבֶר.
 בֵּית הַלֵּל אוֹמְרִים אִף לְמַעֲשֹׂר. וְצִנּוּעֵי בֵּית הַלֵּל הָיוּ נוֹהֲגִין
 כַּדְּבָרֵי בֵּית שְׁמַאי:

י' שְׁנִים שֶׁבָּצְרוּ אֶת כְּרִמְיָהֶם לְתוֹךְ גֵּת אַחַת אֶחָד מֵעֵשֶׂר וְאַחַד שְׁאִינוּ מֵעֵשֶׂר הַמֵּעֵשֶׂר מֵעֵשֶׂר אֶת שְׁלֹו וְחִלְקוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא:

ח" שְׁנִים שֶׁקִּבְּלוּ שָׂדֶה בְּאַרְיִסוֹת אוֹ שִׁירְשׁוּ אוֹ שֶׁנִּשְׁתַּתְּפוּ יָכוֹל הוּא לֵאמֹר לוֹ טוֹל אֶתָּה חֲטִים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְאַנִּי חֲטִים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי אֶתָּה יֵין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְאַנִּי יֵין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי אָבֵל לֹא יֹאמֶר לוֹ טוֹל אֶתָּה חֲטִים וְאַנִּי שְׁעוֹרִים טוֹל אֶתָּה יֵין וְאַנִּי (אֶטוֹל) שְׁמֶן:

ט' חֵבֶר וְעַם הָאָרֶץ שִׁירְשׁוּ אֶת אֲבִיָּהֶם עִם הָאָרֶץ יָכוֹל הוּא לֵאמֹר לוֹ טוֹל אֶתָּה חֲטִים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְאַנִּי חֲטִים שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי אֶתָּה יֵין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וְאַנִּי יֵין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי אָבֵל לֹא יֹאמֶר לוֹ טוֹל אֶתָּה חֲטִים וְאַנִּי שְׁעוֹרִים טוֹל אֶתָּה הַלֵּחַ וְאַנִּי (אֶטוֹל אֶת) הַיֵּבֶשׁ:

י' גֵּר וְגוֹי שִׁירְשׁוּ אֶת אֲבִיָּהֶם גּוֹי יָכוֹל הוּא לֵאמֹר לוֹ טוֹל אֶתָּה עֲבוּדָה זָרָה וְאַנִּי מַעוֹת אֶתָּה יֵין וְאַנִּי פִּירוֹת וְאִם מִשְׁבָּאוֹ לְרִשּׁוֹת הַגֵּר אֲסוּר:

יא' הַמוֹכֵר פִּירוֹת בְּסוּרְיָא וְאָמַר מִשָּׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵן חֵיִיב לַעֲשׂוֹר מֵעֲשָׂרִין הֵן נֶאֱמָן שֶׁהִפָּה שְׁאָסֵר הוּא הִפָּה שֶׁהִתִּיר מִשָּׁלִי הֵן חֵיִיב לַעֲשׂוֹר מֵעֲשָׂרִין הֵן נֶאֱמָן שֶׁהִפָּה שְׁאָסֵר הוּא הִפָּה שֶׁהִתִּיר וְאִם יָדוּעַ שֵׁישׁ לוֹ שָׂדֶה אַחֵר בְּסוּרְיָא חֵיִיב לַעֲשׂוֹר:

י"ב עַם הָאָרֶץ שָׁאֵמַר לְחֶבֶר. קַח לִי אֲגִידַת יֶרֶק. קַח לִי גְלוּסְקָן אֶחָד. לֹוֶקַח סֶתֶם וּפָטוֹר. וְאִם אָמַר שְׁלִי זֶה. וְזֶה שֶׁל חֲבִירִי וְנִתְעַרְבוּ. חַיִּיב לַעֲשׂוֹת. וְאִפְּלוּ הֵן מֵאָה:

פרק ז

הַמְזֻמִּין אֶת חֲבִירוֹ שִׁיאֲכַל אֶצְלוֹ. וְהוּא אֵינוֹ מֵאֲמִינוֹ
עַל הַמַּעֲשִׂוֹת. אוֹמֵר מַעֲרַב הַשָּׁבֶת. מֵה שְׁאֲנִי
עָתִיד לְהַפְרִישׁ מִחֶרֶת. הֵרִי הוּא מַעֲשִׂי. וְשָׂאֵר מַעֲשִׂי
סְמוּךְ לוֹ. זֶה שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשִׂי. עָשׂוּי תְרוּמַת מַעֲשִׂי עָלָיו.
וּמַעֲשִׂי שְׁנֵי בְצֻפוֹנוֹ אוֹ בְּדִרּוֹמוֹ. וּמְחוּלָל עַל הַמַּעֲשִׂוֹת:

י"ג מְזֻגוֹ לוֹ אֶת הַכּוֹס. אוֹמֵר מֵה שְׁאֲנִי עָתִיד לְשִׁיר בְּשׁוּלִי
הַכּוֹס. הֵרִי הוּא מַעֲשִׂי. וְשָׂאֵר מַעֲשִׂי. סְמוּךְ לוֹ. זֶה
שֶׁעָשִׂיתִי מַעֲשִׂי. עָשׂוּי תְרוּמַת מַעֲשִׂי עָלָיו. וּמַעֲשִׂי שְׁנֵי
בְּפִיו. וּמְחוּלָל עַל הַמַּעֲשִׂוֹת:

י"ד פּוֹעֵל שְׁאֵינוֹ מֵאֲמִין לְבַעַל הַבֵּית. נוֹטֵל גְּרוּגָרַת אַחַת
וְאוֹמֵר. זֶה וְחִשָּׁע הַבָּאוֹת אַחֲרֶיהָ. עֲשׂוּיוֹת מַעֲשִׂי עַל
חִשָּׁעִים שְׁאֲנִי אוֹכֵל. זֶה עֲשׂוּיָהּ תְרוּמַת מַעֲשִׂי עָלֶיהֶן.
וּמַעֲשִׂי שְׁנֵי בְּאַחֲרוֹנָהּ. וּמְחוּלָל עַל הַמַּעֲשִׂוֹת. וְחוּשָׁךְ
גְּרוּגָרַת אַחַת. רֶבֶן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא יִחְשׂוֹךְ.
מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְמַעֵט מְלֶאכֶתוֹ שֶׁל בַּעַל הַבֵּית. רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר לֹא יִחְשׂוֹךְ. מִפְּנֵי שֶׁהוּא תִנָּאִי בֵּית דִּין:

י הלוקח יין מבין הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה ועשרה מעשר (ראשון). ותשעה מעשר שני מיחל ושותה:

ה היו לו תאנים של טבל בתוך ביתו והוא בבית המדרש או בשדה אומר שתי תאנים שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה ועשר מעשר ראשון ותשע מעשר שני היו דמאי אומר מה שאני עתיד להפריש למחר הרי הוא מעשר ושאר מעשר סמוך לו זה שעשיתי מעשר עשוי תרומת מעשר עליו ומעשר שני בצפוננו או בדרומו ומחולל על המעות:

י היו לפניו שתי כלכלות של טבל ואמר מעשרות זו בזו הראשונה מעשרת של זו בזו ושל זו בזו הראשונה מעשרת מעשרותיהן מעשרות כלכלה בחברתה קרא שם:

י מאה טבל מאה חולין נוטל מאה ואחד מאה טבל מאה מעשר נוטל מאה ואחד מאה חולין מתוקנן מאה מעשר נוטל מאה ועשר מאה טבל תשעים מעשר תשעים טבל ושמונים מעשר לא הפסיד כלום זה הכלל כל זמן שהטבל מרבה לא הפסיד כלום:

ה מי שהיו לו עשר שורות של עשר עשר כדי יין ואמר שורה החיצונה אחת מעשר ואין ידוע אי זו היא נוטל שתי חביות לוכסן חצי שורה החיצונה אחת מעשר ואין

יְדוּעַ אִי זֹה הִיא נֹטֵל אַרְבַּע חֲבִיזֹת מֵאַרְבַּע זָוִיּוֹת שׁוֹרָה
 אַחַת מֵעֶשֶׂר וְאֵין יְדוּעַ אִי זֹה הִיא נֹטֵל שׁוֹרָה אַחַת לֹכֶסֶן
 חֲצִי שׁוֹרָה אַחַת מֵעֶשֶׂר וְאֵין יְדוּעַ אִי זֹה הִיא נֹטֵל שְׁתֵּי
 שׁוֹרוֹת לֹכֶסֶן חֲבִית אַחַת מֵעֶשֶׂר וְאֵין יְדוּעַ אִי זֹה הִיא
 נֹטֵל מִכָּל חֲבִית וְחֲבִית: סליק

מסכת כלאים

פרק א

החטים והזוגין אינן כלאים זה בזה. השעורים
והשבולת שועל. הכסמים והשיפון. הפול
והספיר. הפרקדן והטופח. ופול הלבן והשעועית. אינם
כלאים זה בזה:

^ב הקשות והמלפפון. אינם כלאים זה בזה. רבי יהודה
אומר כלאים. חזרת וחזרת גלים. עולשין ועולשי שדה.
כרישין וכרישי שדה. כוסבר וכוסבר שדה. תרדל ותרדל
מצרי. ודלעת המצרי וחרמוצה. ופול מצרי והחרוב. אינם
כלאים זה בזה:

^ג הלפת והנפוץ והחרוב והתרובתור. התרדדים והלעוגים.
אינם כלאים זה בזה. הוסיף רבי עקיבא השום והשומנית.
הבצל והבצלצול. והתורמוס והפלסלוס. אינן כלאים זה
בזה:

^ד ובאילן האגסים והקרוסתמלין. והפרישים והעוזרדים.
אינן כלאים זה בזה. התפוח והחזרד. הפרסקים
והשקדין. השיזפין והרימין. אף על פי שדומין זה לזה
כלאים זה בזה:

ה' הַצֵּנוֹן וְהַנְּפוּץ. הַחֲרָדֵל וְהַלֶּפֶסן. וְדִלְעַת יְוֵנִית עִם
הַמַּצְרִית. וְהַרְמוּצָה. אֵף עַל פִּי שְׂדוּמִין זֶה לָזֶה. כִּלְאִים
זֶה בְּזֶה:

י' הַזֵּאב וְהַכֶּלֶב. כָּלֵב הַכּוֹפֵרִי וְהַשּׁוֹעֵל. הָעִזִּים וְהַצִּבְאִים.
הַיְעֵלִים וְהַרְחֵלִים. הַסּוֹס וְהַפֶּרֶד. הַפֶּרֶד וְהַחֲמוֹר. הַחֲמוֹר
וְהָעֶרּוֹד. אֵף עַל פִּי שְׂדוּמִין זֶה לָזֶה. כִּלְאִים זֶה בְּזֶה:

י' אֵין מְבִיאִין אֵילָן בְּאֵילָן. יָרֵק בְּיָרֵק. וְלֹא אֵילָן בְּיָרֵק. וְלֹא
יָרֵק בְּאֵילָן. רַבִּי יְהוּדָה מֵתִיר יָרֵק בְּאֵילָן:

ח' אֵין נוֹטְעִין יָרֵקוֹת בְּתוֹךְ סֵדֵן שֶׁל שְׁקֵמָה. אֵין מַרְכִּיבִין
פִּיגָם עַל גִּבִּי קֹדֶה לְבִנָּה. מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָרֵק בְּאֵילָן. אֵין
נוֹטְעִין יָחֹר שֶׁל תֵּאנָה לְתוֹךְ הַחֲצוּב שֶׁיֵּהָא מְקִירוֹ. אֵין
תּוֹחֲבִין זְמוּרָה שֶׁל גֶּפֶן לְתוֹךְ הָאֲבֵטִיחַ. שֶׁתֵּהָא זוֹרֶקֶת
מִימֶיהָ לְתוֹכוֹ. מִפְּנֵי שֶׁהוּא אֵילָן בְּיָרֵק. אֵין נוֹתְנִין זֶרַע
דִּלְעַת לְתוֹךְ הַחֲלָמִית שֶׁתֵּהָא מְשֻׁמְרָתוֹ. מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָרֵק
בְּיָרֵק:

ט' הַטּוֹמֵן לֶפֶת וְצִנּוֹנוֹת תַּחַת הַגֶּפֶן. אִם הָיוּ מִקְצֵת
הָעֵלִין מְגוּלִין. אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לֹא מְשׁוּם כִּלְאִים. וְלֹא מְשׁוּם
שְׂבִיעִית. וְלֹא מְשׁוּם מַעֲשְׂרוֹת. וְנִטְלִין בְּשֶׁבֶת. הַזּוֹרֵעַ
חֲטָה וְשַׁעֲוָה כְּאֶחָת. הֵרִי זֶה כִּלְאִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
אֵינוֹ כִּלְאִים עַד שֶׁיֵּהוּ שְׁתֵּי חֲטָיִם וְשַׁעֲוָה. אוֹ חֲטָה וּשְׁתֵּי
שַׁעֲוִירִים. אוֹ חֲטָה וְשַׁעֲוָה וְכוּסְמָת:

פרק ב

כָּל סָאָה שֵׁישׁ בּוֹ רוֹבַע מִמִּין אַחֵר יִמָּעַט רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר
 יְבוֹר בֵּין מִמִּין אֶחָד בֵּין מִשְׁנֵי מִינִין רַבִּי שְׁמַעוֹן
 אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ אֲלָא מִמִּין אֶחָד וַחֲכָמִים אוֹמְרִים כָּל
 שֶׁהוּא כְּלָאִים בְּסָאָה מִצְטָרֵף לְרוֹבַע:

ב בָּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים תְּבוּאָה בְּתִבּוּאָה וְקִטְנִית
 בְּקִטְנִית תְּבוּאָה בְּקִטְנִית וְקִטְנִית בְּתִבּוּאָה בְּאַמֶּת
 אָמְרוּ זִרְעוּנֵי גֶנֶה שְׁאִינָן נֶאֱכָלִין מִצְטָרְפִין אֶחָד מֵעֲשָׂרִים
 וְאַרְבַּע בְּנוֹפֵל לְבֵית סָאָה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר כָּשֶׁם שֶׁאָמְרוּ
 לְהַחֲמִיר כֵּךְ אָמְרוּ לְהַקֵּל הִפְשַׁתָּן בְּתִבּוּאָה מִצְטָרְפִת
 אֶחָד מֵעֲשָׂרִים וְאַרְבַּע בְּנוֹפֵל לְבֵית סָאָה:

ג הֵייתָה שְׂדֵהוּ זְרוּעָה חֲטִים וְנִמְלָךְ לְזוֹרְעָה שְׁעוּרִין יִמְתִּין
 לָהּ עַד שֶׁתִּתְּלִיעַ וְיֻפֶּךְ וְאַחֵר כֵּךְ יִזְרַע אִם צִמְחָה לֹא
 יֹאמֵר אֶזְרַע וְאַחֵר כֵּךְ אוֹפֶךְ אֲלָא הוֹפֶךְ וְאַחֵר כֵּךְ זֹרַע
 כָּמָה יִהְיֶה חוֹרֵשׁ כְּתִלְמֵי הָרְבִיעָה אֲבָא שְׁאוּל אוֹמֵר כֵּדִי
 שְׁלֹא יִשְׁייר רוֹבַע לְבֵית סָאָה:

ד זְרוּעָה וְנִמְלָךְ לְנוֹטָעָה לֹא יֹאמֵר אָטַע וְאַחֵר כֵּךְ אוֹפֶךְ
 אֲלָא הוֹפֶךְ וְאַחֵר כֵּךְ נוֹטַע נוֹטָעָה וְנִמְלָךְ לְזוֹרְעָה לֹא
 יֹאמֵר אֶזְרַע וְאַחֵר כֵּךְ אֶשְׂרֵשׁ אֲלָא מְשַׂרֵּשׁ וְאַחֵר כֵּךְ
 זֹרַע אִם רָצָה גּוֹמֵם עַד פְּחוֹת מִטְּפַח וְזֹרַע וְאַחֵר כֵּךְ
 מְשַׂרֵּשׁ:

ה היתה שדהו זרועה קנבוס או לוף. לא יהא זורע ובא על גביהם. שאינן עושין אלא לשלש שנים. תבואה שעלו בה ספיחי אסטים. וכן מקום הגרנות שעלו בהן מיני הרבה. וכן תלתן שהעלה מיני עשבים. אין מחיבין אותו לנכש. אם נכש או כסח. אומרים לו עקור את הכל. חוץ ממין אחד:

י הרוצה לעשות שדהו משר משר מכל מין. בית שמאי אומרים שלשה תלמים של פתיח. ובית הלל אומרים מלא העול השרוני. וקרובין דברי אלו להיות כדברי אלו:

י הנה ראש תור חטים. נכנס בתוך של שעורים מותר. מפני שהוא נראה בסוף שדהו. שלו חטים ושל חבירו מין אחר. מותר לסמוך לו מאותו המין. שלו חטים ושל חבירו חטים. מותר לסמוך לו תלם של פשתן. ולא תלם של מין אחר. רבי שמעון אומר אחד זרע פשתן ואחד כל המינין. רבי יוסי אומר. אף באמצע שדהו. מותר לבדוק בתלם של פשתן:

ח אין סומכין לשדה תבואה חרדל וחריע. אבל סומכין לשדה ירקות חרדל וחריע. וסומך לבור ולגיר ולגפה ולדרדך. ולגדר שהוא גבוה עשרה טפחים. ולחרין שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה. ולאילן שהוא מסך על הארץ. ולסלע שהוא גבוה עשרה ורחב ארבעה:

ט הַרוּצָה לַעֲשׂוֹת שְׂדֵהוּ. קִרְחַת קִרְחַת מִכָּל מִין. עוֹשֶׂה עֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה קִרְחוֹת לְבֵית סָאָה. מִקִּרְחַת לְבֵית רוּבֵעַ. וְזוֹרֵעַ בְּתוֹכָהּ כָּל מִין שִׁירָצָה. הֵיתָה קִרְחַת אַחַת אוֹ שְׁתֵּים. זוֹרֵעַם חֲרָדֵל. שְׁלֹשׁ לֹא יִזְרַעם חֲרָדֵל. מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִרְאִית כְּשִׂידָה חֲרָדֵל. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים תִּשַּׁע קִרְחוֹת מוֹתָרוֹת. עֹשֶׂר אֲסוּרוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר אֲפִילוֹ כָּל שְׂדֵהוּ בֵּית כּוֹר. לֹא יַעֲשֶׂה בְּתוֹכָהּ. חוּץ מִקִּרְחַת אַחַת:

י כָּל שֶׁהוּא בְּתוֹךְ בֵּית רוּבֵעַ. עוֹלָה בְּמִדַּת בֵּית רוּבֵעַ. אֲכִילַת הַגֶּפֶן וְהַקֶּבֶר וְהַסֵּלַע. עוֹלִין בְּמִדַּת בֵּית רוּבֵעַ. תְּבוּאָה בְּתִבּוּאָה בֵּית רוּבֵעַ. יָרֵק בְּיָרֵק שֶׁשָּׂה טְפָחִים. תְּבוּאָה בְּיָרֵק. יָרֵק בְּתִבּוּאָה. בֵּית רוּבֵעַ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יָרֵק בְּתִבּוּאָה שֶׁשָּׂה טְפָחִים:

י"א תְּבוּאָה נוֹטָה עַל גִּבִּי תְּבוּאָה. יָרֵק עַל גִּבִּי יָרֵק. תְּבוּאָה עַל גִּבִּי יָרֵק. יָרֵק עַל גִּבִּי תְּבוּאָה. הַכֹּל מוֹתֵר. חוּץ מִדִּלְעַת יוֹנִית. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אִף הַקְּשׁוֹת וּפּוֹל הַמְצָרִי. וְרוּאָה אֲנִי אֶת דְּבָרֵיהֶם מִדְּבָרֵי:

פרק ג

עֲרוּגָה שֶׁהִיא שֵׁשׁ טַפָּחִים עַל שֵׁשׁ טַפָּחִים זֹרְעִים
 בְּתוֹכָהּ חֲמֵשׁ זֵרְעוֹנִים אַרְבָּעָה בְּאַרְבָּעָה
 רוּחוֹת הָעֲרוּגָה וְאַחַד בְּאַמְצָע הִיא לֵה גְבוּל גְבוּל טַפַּח
 זֹרְעִין בְּתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר שְׁלֹשָׁה עַל כָּל גְבוּל וּגְבוּל
 וְאַחַד בְּאַמְצָע לֹא יֵטַע רֹאשׁ הַלֶּפֶת בְּתוֹךְ הַגְבוּל מִפְּנֵי
 שֶׁהוּא מְמַלְאֵהוּ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שֵׁשׁ בְּאַמְצָע:

ב כָּל מִין זֹרְעִים אֵין זֹרְעִין בְּעֲרוּגָה וְכָל מִין יִרְקוֹת
 זֹרְעִין בְּעֲרוּגָה חֲרָדֵל וְאַפּוֹנִים הַשּׁוּפִין מִין זֹרְעִים אַפּוֹנִים
 הַגְּמָלָנִים מִין יֶרֶק גְבוּל שֶׁהִיא גְבוּל טַפַּח וְנִתְמַעֵט כָּשֶׁר
 שֶׁהִיא כָּשֶׁר מִתְחַלְתּוֹ הַתֵּלֶם וְאַמַּת הַמֵּים שֶׁהֵם עֲמוּקִים
 טַפַּח זֹרְעִים לְתוֹכָן שְׁלֹשָׁה זֵרְעוֹנִין אֶחָד מִכָּאן וְאַחַד
 מִכָּאן וְאַחַד בְּאַמְצָע:

ג הִיא רֹאשׁ תּוֹר יֶרֶק נִכְנָס לְתוֹךְ שְׂדֵה יֶרֶק אַחֵר מוֹתֵר
 מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִרְאָה כְּסוּף שְׂדֵהוּ הֵיטָה שְׂדֵהוּ זְרוּעָה יֶרֶק
 וְהוּא מִבְּקֵשׁ לִטַּע בְּתוֹכָהּ שׁוּרָה שֶׁל יֶרֶק אַחֵר רַבִּי
 יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר עַד שֶׁיִּהְיֶה הַתֵּלֶם מְפֹלֵשׁ מִרֹאשׁ הַשְּׂדֵה
 וְעַד רֹאשׁוֹ רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֲרֹךְ שֵׁשׁ טַפָּחִים וְרוֹחֵב
 מְלֹאזֵי רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר רוֹחֵב כְּמֵלֵא רוֹחֵב הַפְּרָסָה:

ד הַנּוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל קְשׁוּאִין שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל
 דָּלוּעִים שְׁתֵּי שׁוּרוֹת שֶׁל פּוֹל הַמְצָרִי מוֹתֵר שׁוּרָה שֶׁל
 קְשׁוּאִין שׁוּרָה שֶׁל דָּלוּעִים שׁוּרָה שֶׁל פּוֹל הַמְצָרִי אֲסוּר:

שורה של קשואין. שורה של דלועים. שורה של פול
המצרי. ושורה של קשואים. רבי אליעזר מתיר. וחכמים
אוסרין:

ה נוטע אדם קישות ודלעת לתוך גומא אחת. ובלבד
שתהא זו נוטה לצד זה. וזו נוטה לצד זה. (ונוטה שער
של זו לכאן. ושער של זו לכאן. שכל מה שאסרו חכמים
לא גזרו אלא מפני מראית העין):

י היתה שדהו זרועה בצלים. ומבקש לטע בתוכה שורות
של דלועים. רבי ישמעאל אומר עוקר שתי שורות ונוטע
שורה אחת. ומניח קמת בצלים במקום שתי שורות.
ועוקר שתי שורות. ונוטע שורה אחת. רבי עקיבא אומר
עוקר שתי שורות. ונוטע שתי שורות. ומניח קמת בצלים
במקום שתי שורות. ועוקר שתי שורות. ונוטע שתי
שורות. וחכמים אומרים אם אין בין שורה לחברתה
שתיים עשרה אמה. לא יקיים את הזרע של בנתיים:

י דלעת בירק כירק. ובתבואה נותנין לה בית רובע. היתה
שדהו זרועה תבואה. ובקש לטע לתוכה. שורה של
דלועין. נותנין לה לעבודתה ששה טפחים. ואם הגדילה
יעקור מלפניה. רבי יוסי אומר נותנין לה עבודתה ארבע
אמות. אמרו לו התחמיר זו מן הגפן. אמר להן מצינו שזו
חמורה מן הגפן. שלגפן יחידית נותנין לה עבודתה ששה
טפחים. ולדלעת יחידית נותנין לה בית רובע. רבי מאיר

אומר משום רבי ישמעאל כל שלשה דלועין לבית סאה.
לא יביא זרע לתוך בית סאה. רבי יוסי בן החוטף אפרתי
אמר משום רבי ישמעאל כל שלשה דלועין לבית כור.
לא יביא זרע לתוך בית כור:

פרק ד

קרחת הכרם. בית שמאי אומרים ארבע ועשרים
אמות. ובית הלל אומרים שש עשרה אמה.
מחול הכרם. בית שמאי אומרים שש עשרה אמה. ובית
הלל אומרים שתים עשרה אמה. ואיזו היא קרחת הכרם.
כרם שחרב מאמצעו. אם אין שם שש עשרה אמה. לא
יביא זרע לשם. היו שם שש עשרה אמה. נותנין לה
עבודתה. וזורע את המותר:

^ב אי זו היא מחול הכרם. בין כרם לגדר. אם אין שם
שתים עשרה אמה. לא יביא זרע לשם. היו שם שתים
עשרה אמה. נותנין לו עבודתו וזורע את המותר:

^ג רבי יהודה אומר אין זה אלא גדר הכרם. ואי זה הוא
מחול הכרם. בין שני הכרמים. ואי זה הוא גדר שהוא
גבוה עשרה טפחים. וחרץ שהוא עמוק עשרה ורחב
ארבעה:

^ד מחיצת הקנים. אם אין בין קנה לחבירו שלשה טפחים
כדי שיכנס הגדי. הרי זו כמחיצה. וגדר שנפרץ עד עשר

אֲמוֹת הָרִי הִיא כִּפְתָּח. יֵתֵר מִכֵּן כִּנְגֵד הַפְּרָצָה אָסוּר.
נִפְרָצוּ בּוֹ פְּרָצוֹת הֶרְבֵּה. אִם הָעוֹמֵד מֵרֶבֶה עַל הַפְּרוּץ
מוֹתֵר. וְאִם הַפְּרוּץ מֵרֶבֶה עַל הָעוֹמֵד כִּנְגֵד הַפְּרָצָה אָסוּר:

ה' הַנוֹטֵעַ שׁוֹרָה שֶׁל חֲמֵשׁ גִּפְנִים. בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים כָּרִם.
וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים אֵינוֹ כָּרִם. עַד שֶׁיְהִי שֵׁם שְׁתֵּי שׁוּרוֹת.
לְפִיכָךְ הַזּוֹרֵעַ אַרְבַּע אֲמוֹת שֶׁבְכָרִם. בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים
קֹדֶשׁ שׁוֹרָה אַחַת. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים קֹדֶשׁ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת:

י' הַנוֹטֵעַ שְׁתֵּים כִּנְגֵד שְׁתֵּים. וְאַחַת יוֹצֵאת זָנָב. הָרִי זֶה
כָּרִם. שְׁתֵּים כִּנְגֵד שְׁתֵּים וְאַחַת בְּנִתִּים. אוֹ שְׁתֵּים כִּנְגֵד
שְׁתֵּים. וְאַחַת בְּאֻמָּצֵעַ אֵינוֹ כָּרִם. עַד שֶׁיְהִי שְׁתֵּים נֶגֶד
שְׁתֵּים. וְאַחַת יוֹצֵאת זָנָב:

י' הַנוֹטֵעַ שׁוֹרָה אַחַת בְּתוֹךְ שְׁלֹו. וְשׁוֹרָה אַחַת בְּתוֹךְ שֶׁל
חֲבִירוֹ. וְדֶרֶךְ הִיחִיד וְדֶרֶךְ הָרַבִּים בְּאֻמָּצֵעַ. וְגִידֵר שֶׁהוּא
נִמְוֶה מִעֲשֻׁרָה טְפָחִים הָרִי אֵלּוֹ מִצְטָרְפוֹת. גְּבוּלָה מִעֲשֻׁרָה
טְפָחִים אֵינָן מִצְטָרְפוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם עֶרְסָן
מִלְמַעְלָה הָרִי אֵלּוֹ מִצְטָרְפוֹת:

ה' הַנוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׁוּרוֹת. אִם אֵין בֵּינֵיהֶם שְׁמוֹנֶה אֲמוֹת לֹא
יָבִיא זֶרַע לְשֵׁם. הָיוּ שְׁלֹשׁ. אִם אֵין בֵּין שׁוֹרָה לַחֲבֵרְתָּהּ
שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה. לֹא יָבִיא זֶרַע לְשֵׁם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר מִשּׁוּם חֲנֻנְיָה בֶּן חֲכִינָאִי אֶפִּילוּ חֶרְבָּה
הָאֻמָּצֵעִית. וְאֵין בֵּין שׁוֹרָה לַחֲבֵרְתָּהּ שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה. לֹא

יביא זרע לשם שאלו מתחלה נטען. הִיָּה מוֹתָר בְּשִׁמוּנָה
אֲמוֹת:

^ט הַנוֹטֵעַ אֶת כְּרָמוֹ עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה (אִמָּה) שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה
אִמָּה. מוֹתָר לְהַבִּיא זֶרַע לְשֵׁם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מַעֲשֶׂה
בְּצִלְמוֹן. בְּאֶחָד שְׁנֵטַע אֶת כְּרָמוֹ עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה. שֵׁשׁ
עֶשְׂרֵה אִמָּה. וְהָיָה הוֹפֵךְ שָׁעַר שְׁתֵּי שׁוּרוֹת לְצַד אֶחָד.
וְזוֹרֵעַ אֶת הַנִּיר. וּבִשְׁנֵה הָאֲחֵרֶת הָיָה הוֹפֵךְ אֶת הַשָּׁעַר
לְמָקוֹם אַחֵר וְזוֹרֵעַ אֶת הַבּוּר. וּבֵא מַעֲשֶׂה לְפָנֵי חֲכָמִים
וְהַתִּירוּ. רַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים אֵף הַנוֹטֵעַ אֶת
כְּרָמוֹ עַל (שְׁמוּנָה) שְׁמוּנָה אֲמוֹת מוֹתָר:

פרק ה

כָּרֶם שֶׁחָרַב. אִם יֵשׁ בוֹ לְלֶקֶט עֶשֶׂר גִּפְנִים לְבֵית סָאָה.
וְנִטְוָעוֹת כֹּהֲלֻכְתָּן. הָרִי זֶה נִקְרָא כָּרֶם דָּל. כָּרֶם
(דָּל) שֶׁהוּא נָטוּעַ עַרְבֵּבִיא. אִם יֵשׁ בוֹ לְכוּיִן שְׁתֵּים כִּנְגָד
שְׁלֹשׁ. הָרִי זֶה כָּרֶם. וְאִם לֹא אֵינוֹ כָּרֶם. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר
הוֹאִיל וְהוּא נִרְאָה כְּתַבְנִית הַכְּרָמִים. הָרִי זֶה כָּרֶם:

^ב כָּרֶם שֶׁהוּא נָטוּעַ עַל פְּחוֹת פְּחוֹת מֵאֲרֻבַּע אֲמוֹת. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֵינוֹ כָּרֶם. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים כָּרֶם. וְרוֹאִין אֶת
הָאֲמָצְעִיּוֹת. כָּאֵלוֹ אֵינָן:

^ג חֲרִיץ שֶׁהוּא עוֹבֵר בְּכָרֶם. עֲמוֹק עֶשְׂרֵה וָרֶחַב אֲרֻבָּעָה.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר אִם הָיָה מְפֹלֵשׁ מֵרָאשׁ הַכָּרֶם

וְעַד סוּפוֹ הָרִי זֶה נִרְאָה כְּבִין שְׁנֵי כֶרֶמִים זוֹרְעִים בְּתוֹכוֹ.
וְאִם לֹאוֹ הָרִי הוּא כְּגַת וְהַגַּת שֶׁבַכְרָם עֲמוּקָה עֲשָׂרָה
וּרְחֻבָּהּ אַרְבָּעָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר זוֹרְעִים בְּתוֹכָהּ
וְחֻכְמִים אוֹסְרִים שׁוּמִירָה שֶׁבַכְרָם גְּבוּהָה עֲשָׂרָה וּרְחֻבָּהּ
אַרְבָּעָה זוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ וְאִם הָיָה שְׁעָר כּוֹתֵשׁ אֲסוּר:

ד' גֵּפֶן שֶׁהִיא נְטוּעָה בְּגַת אוֹ בְּנֻקָּע נּוֹתֵנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ
זוֹרְעֵ אֶת הַמוֹתָר רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אִם אֵין שָׁם אַרְבַּע
אַמּוֹת לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם וְהַבֵּית שֶׁבַכְרָם זוֹרְעִים בְּתוֹכוֹ:

ה' הַנוֹטֵעַ יֵרֶק בְּכֶרֶם אוֹ מְקַיִים הָרִי זֶה מְקַדֵּשׁ אַרְבָּעִים
וְחֻמֵּשׁ גִּפְנִים (אֵימָתִי) בְּזִמְן שֶׁהָיוּ נְטוּעוֹת עַל אַרְבַּע
אַרְבַּע אוֹ עַל חֲמֵשׁ חֲמֵשׁ הָיוּ נְטוּעוֹת עַל שֵׁשׁ שֵׁשׁ אוֹ
עַל שֶׁבַע שֶׁבַע הָרִי זֶה מְקַדֵּשׁ שֵׁשׁ עֲשָׂרָה אֲמָה לְכָל רוּחַ
עֲגוּלוֹת וְלֹא מִרְבָּעוֹת:

ו' הָרוּאָה יֵרֶק בְּכֶרֶם וְאָמַר כְּשֶׁאֲגִיעַ לוֹ אֶלְקָטָנוּ מוֹתָר
כְּשֶׁאֲחַזֵּזוֹר אֶלְקָטָנוּ אִם הוֹסִיף בְּמֵאֲתַים אֲסוּר:

ז' הָיָה עוֹבֵר בְּכֶרֶם וְנִפְלוּ מִמֶּנּוּ זֵרְעִים אוֹ שִׁיָּצְאוּ עִם
הַזְּבִלִים אוֹ עִם הַמַּיִם הַזֹּרֵעַ וְסִעֲרָתוֹ הָרוּחַ לֹאֲחֻזְרֵיו
מוֹתָר סִעֲרָתוֹ הָרוּחַ לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אִם עֲשִׁבִים
יוֹפֵד וְאִם אָבִיב יִנְפֹץ וְאִם הִבִּיאָה דָּגֵן תִּדְלֹק:

ח' הַמְקַיִים קוֹצִים בְּכֶרֶם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר קִדְשׁ וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים לֹא קִדְשׁ אֶלָּא דְּבַר שְׁכֻמוֹהוּ מְקַיִמִין הָאִירוֹס

והקיסוס. ושושנת המלך. וכל (מיני) זרעים. אינן כלאים
בבכרם. הקנבוס רבי טרפון אומר אינו כלאים. וחכמים
אומרים כלאים. והקנרס כלאים בבכרם:

פרק ו

איזהו עריס. הנוטע שורה של חמש גפנים. בצד הגדר.
שהוא גבוה עשרה טפחים. או בצד חריץ. שהוא
עמוק עשרה טפחים ורוחב ארבע. נותנין לו עבודתו
ארבע אמות. בית שמאי אומרים מודדין ארבע אמות
מעקר הגפנים לשדה. ובית הלל אומרים מן הגדר לשדה.
אמר רבי יוחנן בן נורי. טועין כל האומרים כן. אלא
אם יש שם ארבע אמות מעקר גפנים ולגדר. נותנין לו
את עבודתו. וזורע את המותר. וכמה היא עבודת הגפן.
ששה טפחים לכל רוח. רבי עקיבא אומר שלשה:

^ב עריס שהוא יוצא מן המדרגה. רבי אליעזר בן יעקב
אומר אם עומד בארץ ובוצר את כלו. הרי זה אוסר
ארבע אמות בשדה. ואם לאו אינו אוסר אלא כנגדו. רבי
אליעזר אומר אף הנוטע אחת בארץ ואחת במדרגה. אם
גבוה מן הארץ עשרה טפחים אינה מצטרפת עמה. ואם
לאו הרי זו מצטרפת עמה:

^ג המדלה את הגפן על מקצת אפיפירות. לא יביא זרע
אל תחת המותר. ואם הביא לא קדש. ואם הלך החדש
אסור. וכן המדלה על מקצת אילן סרק:

י המדלה את הגפן על מקצת אילן מאכל. מתר להביא זרע אל תחת המותר. אם הלך החדש יחזירנו מעשה שהלך רבי יהושע אצל רבי ישמעאל לכפר עזיז. והראהו גפן מולדה על מקצת תאנה. אמר לו מה אני להביא זרע אל תחת המותר. אמר לו מותר. והעלהו משם לבית המגניה. והראהו גפן שהוא מולדה על מקצת הקורה. וסדן של שקמה. ובו קורות הרבה. אמר לו תחת הקורה זו אסור. והשאר מותר:

ה איזהו אילן סרק. כל שאינו עושה פירות. רבי מאיר אומר הכל אילן סרק. חוץ מן הזית והתאנה. רבי יוסי אומר כל שאין כמותו נוטעין שדות שלמות. הרי זה אילן סרק:

י פסקי ערים שמונה אמות ועוד. וכל מדות שאמרו חכמים בפרס אין בהם ועוד. חוץ מפסקי ערים. אלו הן פסקי ערים. ערים שחרב מאמצעו. ונשתירו בו חמש גפנים מכאן וחמש גפנים מכאן. אם יש שם שמונה אמות לא יביא זרע לשם. שמונה אמות ועוד. נותנין לו כדי עבודתו. וזרע את המותר:

י ערים שהוא יוצא מן הכותל מתוך הקרן וכלה. נותנין לו עבודתו וזרע את המותר. רבי יוסי אומר אם אין שם ארבע אמות. לא יביא זרע לשם:

ח הקנים היוצאים מן הערים וחס עליהם לפסקון כנגדן
מותר עשאן כדי שיהלך עליהן החדש אסור:

ט הפרח היוצא מן הערים רואין אותו כאלו מטוטלת
תלויה בו כנגדו אסור וכן בדלית המותח זמורה מאילן
לאילן תחתיה אסור ספקה בחבל או בגמי תחת הספוק
מותר עשאה כדי שיהלך עליו החדש אסור:

פרק ז

המבריד את הגפן בארץ אם אין עפר על גבה שלשה
טפחים לא יביא זרע עליה אפילו הבריכה
בדלעת או בסילון הבריכה בסלע אף על פי שאין עפר
על גבה אלא שלש אצבעות מותר להביא זרע עליה
הארבעה שבגפן אין מודדין לה אלא מן העיקר השני:

ב המבריד שלש גפנים ועקריהם נראים רבי אליעזר
בר צדוק אומר אם יש ביניהם מארבע אמות ועד
שמונה הרי אלו מצטרפות ואם לאו אינן מצטרפות
גפן שיבשה אסורה ואינה מקדשת רבי מאיר אומר אף
צמר גפן אסור ואינו מקדש רבי אליעזר בר צדוק אומר
משמו אף על גבי הגפן אסור ואינו מקדש:

ג אלו אוסרין ולא מקדשין מותר חרבן הפרס מותר
מחול הפרס מותר פסקי ערים מותר אפיירות אבל

תחת הגפן ועבודת הגפן וארבע אמות שבכרם הרי אלו
מקדשות:

ד המספך את גפנו על גבי תבואתו של חבירו הרי זה
קדש וחייב באחריותו רבי יוסי ורבי שמעון אומרים אין
אדם מקדש דבר שאינו שלו:

ה אמר רבי יוסי מעשה באחד שזרע את כרמו בשביעית
ובא מעשה לפני רבי עקיבא ואמר אין אדם מקדש דבר
שאינו שלו:

ו האנס שזרע את הכרם ויצא מלפניו קוצרו אפילו
במועד עד כמה הוא נותן לפועלים עד שליש יתר מכאן
קוצר כדרכו והולך אפילו לאחר המועד מאימתי הוא
נקרא אנס משישקע:

ז הרוח שעלעלה את הגפנים על גבי תבואה יגדור
מיד אם ארעו אנס מותר תבואה שהיא נוטה תחת
הגפן וכן בירק מחזיר ואינו מקדש מאימתי תבואה
מתקדשת משתשריש וענבים משיעשו כפול הלבן
תבואה שייבשה כל צרכה וענבים שבשלו כל צרכן אינן
מתקדשות:

ח עציץ נקוב מקדש בכרם ושאינו נקוב אינו מקדש ורבי
שמעון אומר זה וזה אוסרין ולא מקדשין המעביר עציץ
נקוב בכרם אם הוסיף במאתים אסור:

פרק ח

כִּלְאֵי הַפָּרֶס. אֲסוּרִין מִלְזָרֹעַ וּמִלְקָיִים. וְאֲסוּרִין בִּהֲנָאָה.
 כִּלְאֵי זָרְעִים. אֲסוּרִין מִלְזָרֹעַ וּמִלְקָיִים. וּמוֹתְרִין
 בְּאֲכִילָה. וְכֹל שֶׁבֶן בִּהֲנָאָה. כִּלְאֵי בְּגָדִים. מוֹתְרִין בְּכֹל
 דְּבָר. וְאֵינָן אֲסוּרִין אֲלָא מִלְּבֹשׁ. כִּלְאֵי בְּהֵמָה מוֹתְרִים
 לְגִדְל וְלִקְיִים. וְאֵינָן אֲסוּרִים אֲלָא מִלְּהַרְבִּיעַ. כִּלְאֵי בְּהֵמָה
 אֲסוּרִים זֶה בְּזֶה:

^א בְּהֵמָה עִם בְּהֵמָה. וְחִיָּה עִם חִיָּה. בְּהֵמָה עִם חִיָּה.
 וְחִיָּה עִם בְּהֵמָה. טְמֵאָה עִם טְמֵאָה. וְטַהוֹרָה עִם טַהוֹרָה.
 טְמֵאָה עִם טַהוֹרָה. וְטַהוֹרָה עִם טְמֵאָה. אֲסוּרִין לְחַרוֹשׁ
 וּלְמִשּׁוֹךְ וּלְהִנְהִיג:

^ב הַמְּנַהִיג. סוֹפֵג אֶת הָאֲרָבָעִים. וְהַיּוֹשֵׁב בְּקֶרֶן. סוֹפֵג אֶת
 הָאֲרָבָעִים. רַבִּי מֵאִיר פּוֹטֵר. וְהַשְּׁלִישִׁית שֶׁהִיא קְשׁוּרָה
 לְרִצּוּעוֹת אֲסוּרָה:

^ג אֵין קוֹשְׁרִין אֶת הַסּוֹס. לֹא לְצִדְדֵי הַקֶּרֶן. וְלֹא לְאַחֵר
 הַקֶּרֶן. וְלֹא אֶת הַלְּבָדָקִים לְגַמְלִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל
 הַנוֹלָדִים מִן הַסּוֹס אֵף עַל פִּי שְׁאֲבִיהֶן חֲמוֹר מִתְרִין זֶה
 עִם זֶה. וְכֵן הַנוֹלָדִים מִן הַחֲמוֹר אֵף עַל פִּי שְׁאֲבִיהֶם סוֹס
 מִתְרִין זֶה עִם זֶה. אֲבָל הַנוֹלָדִים מִן הַסּוֹס עִם הַנוֹלָדִים
 מִן הַחֲמוֹר. אֲסוּרִים זֶה עִם זֶה:

ה הפרוטיות אסורות והרמך מתר ואדני השדה חיה רבי יוסי אומר מטמאות באהל באדם הקופד וחולדת הסננים חיה חולדת הסננים רבי יוסי אומר בית שמאי אומרים מטמא כזית במשא וכעדשה במגע:

י שור בר מין בהמה ורבי יוסי אומר מין חיה כלב מין חיה רבי מאיר אומר מין בהמה החזיר מין בהמה הערוד מין חיה הפיל והקוף מין חיה ואדם מתר עם כלם למשוד ולחרוש ולהנהיג:

פרק ט

אין אסור משום כלאים אלא צמר ופשתים ואינו מטמא בנגעים אלא צמר ופשתים אין הכהנים לובשין לשמש בבית המקדש אלא צמר ופשתים צמר גמלים וצמר רחלים שטרפן זה בזה אם רוב מן הגמלים מתר ואם רוב מן הרחלים אסור מחצה למחצה אסור וכן הפשתן והקנבוס שטרפן זה בזה:

ב השירים והפלך אין בהם משום כלאים אבל אסורים מפני מראית העין הכרים והפסתות אין בהם משום כלאים ובלבד שלא יהיה בשרו נוגע בהם אין עראי לכלאים ולא ילבש כלאים אפילו על גבי עשרה אפילו לגנוב את המכס:

^ג מִטְפָּחוֹת הַיָּדִים. מִטְפָּחוֹת הַסְּפָרִים. מִטְפָּחוֹת הַסֶּפֶג. אין בהם משום כְּלָאִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר. וּמִטְפָּחוֹת הַסְּפָרִים. אֲסוּרוֹת מִשּׁוּם כְּלָאִים:

^ד תַּכְרִיכֵי הַמֶּת וּמִרְדַּעַת שֶׁל חֲמוֹר. אין בהם משום כְּלָאִים. לֹא יִתֵּן הַמִּרְדַּעַת עַל כֶּתְפוֹ. אֲפִילוּ לְהוֹצִיא עָלֶיהָ זָבֵל:

^ה מוֹכְרֵי כֶּסוֹת. מוֹכְרִין בְּדֶרֶכָן. וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּנוּ. בַּחֲמָה. מִפְּנֵי הַחֲמָה. וּבִגְשָׁמִים. מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְהַצְנוּעִים מִפְּשִׁילִין בַּמָּקָל לְאַחֲרֵיהֶן:

^ו תּוֹפְרֵי כֶּסוֹת. תּוֹפְרִין בְּדֶרֶכָן. וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יִתְכַּוְּנוּ. בַּחֲמָה. מִפְּנֵי הַחֲמָה. וּבִגְשָׁמִים. מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְהַצְנוּעִים תּוֹפְרִין בְּאַרְץ:

^ז הַבְּרִיסִין וְהַבְּרִדְסִין. וְהַדְּלִמְטִיקִיוֹן. וּמִנְעָלוֹת הַפִּינוֹן. לֹא יִלְבַּשׁ בָּהֶן עַד שִׁיבְדוֹק. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר הַבָּאִים מִחוּץ הֵימָּה וּמִמְדִּינֹת הֵימָּה. אֵינָן צָרִיכִים בְּדִיקָה. מִפְּנֵי שֶׁחִזְקָתָן בְּקִנְבוּס. וּמִנְעָל שֶׁל זָרֵד אֵין בּוֹ מִשּׁוּם כְּלָאִים:

^ח אין אֲסוּר מִשּׁוּם כְּלָאִים אֶלָּא טוּוּי וְאַרְוֵג. שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעֲטָנִי. דָּבָר שֶׁהוּא שׁוּעַ טוּוּי וְנוֹז. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִעֶזֶר אוֹמֵר נִלְוִי וּמִלִּיז הוּא אֶת אָבִיו שֶׁבִּשְׂמִים עָלָיו:

^ט לְבָדִים אֲסוּרִים מִפְּנֵי שֶׁהֵם שׁוּעִים. פִּי שֶׁל צֶמֶר בְּשֵׁל פִּשְׁתָּן אֲסוּר. מִפְּנֵי שֶׁהֵם חוֹזְרִין בְּאַרְיֵג. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר

משיחות של ארגמן אסורות מפני שהוא מולל עד שלא
קושר. לא יקשור סרט של צמר בשל פשתן לחגור בו
את מתניו. אף על פי שהרצועה באמצע:

· אותות הגרדין ואותות הכובסין. אסורות משום בלאים.
· התוכף תכיפה אחת אינה חבור. ואין בה משום בלאים.
· והשומטה בשבת פטור. עשה שני ראשיה לצד אחד.
· חבור ויש בה משום בלאים. והשומטה בשבת חייב.
· רבי יהודה אומר עד שישלש השק והקפה מצטרפין
לבלאים: סליק

מסכת שביעית

פרק א

עד אימתי חורשין בשדה האילן ערב שביעית בית
שמאי אומרים כל זמן שהוא יפה לפרי ובית הלל
אומרים עד העצרת וקרובין דברי אלו להיות בדברי
אלו:

ב איזהו שדה האילן כל שלשה אילנות לבית סאה אם
ראויין לעשות כפר דבלה של ששים מנה באיטלקי
חורשים כל בית סאה בשבילן פחות מכאן אין חורשין
להם אלא מלא האורה וסלו חוצה לו:

ג אחד אילן סרק ואחד אילן מאכל רואין אותן כאילו הם
תאנים אם ראויין לעשות כפר דבלה של ששים מנה
באיטלקי חורשין כל בית סאה בשבילן פחות מכאן
אין חורשין להן אלא לצרכן:

ד היתה אחד עושה כפר דבלה ושנים אין עושין או שנים
עושין ואחד אינו עושה אין חורשין להן אלא לצרכן עד
שיהיו משלשה ועד תשעה היו עשרה מעשרה ולמעלה
בין עושין בין שאינן עושין חורשין כל בית סאה בשבילן
שנאמר בחריש ובקציר תשבות אין צריך לומר חריש
וקציר של שביעית אלא חריש של ערב שביעית שהוא
נכנס בשביעית וקציר של שביעית שהוא יוצא למוצאי

שְׁבִיעִית. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר מֵה חֲרִישׁ רְשׁוֹת אֶף קָצִיר
רְשׁוֹת. יֵצֵא קָצִיר הָעוֹמֵר:

ה' שְׁלֹשָׁה אֵילָנוֹת שֶׁל שְׁלֹשָׁה אָנָּשִׁים הָרִי אֵלוֹ מִצְטָרְפִין.
וְחוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סָאָה בְּשִׁבְלֵן. וְכַמָּה יֵהָא בֵּינֵהֶם. רַבֵּן
(שְׁמַעוֹן בֶּן) גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר כְּדִי שִׁיְהָא הַבָּקָר עוֹבֵר בְּכֵלָיו:

י' עֶשֶׂר נְטִיעוֹת מְפוֹזְרוֹת בְּתוֹךְ בֵּית סָאָה. חוֹרְשִׁין כָּל
בֵּית סָאָה בְּשִׁבְלֵן. עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה. הָיוּ עֲשׂוּיוֹת שׁוֹרָה
וּמוֹקְפוֹת עֲטָרָה. אֵין חוֹרְשִׁין לָהֶם אֵלָא לְצָרְכָן:

י' הַנְטִיעוֹת וְהַדְלוּעִים מִצְטָרְפִין לְתוֹךְ בֵּית סָאָה. רַבֵּן
שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר כָּל עֲשָׂרָה דְלוּעִים לְבֵית סָאָה.
חוֹרְשִׁין כָּל בֵּית סָאָה עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה:

ח' עַד אֵימָתִי נִקְרְאוּ נְטִיעוֹת. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר
עַד שִׁיְחוּלוֹ. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר בֵּת שֶׁבַע שָׁנִים. רַבִּי עֲקִיבָא
אוֹמֵר נְטִיעָה כְּשֶׁמָּה. אֵילָן שְׁנֵיגָמָם וְהוֹצִיא חֲלִיפִין. מְטַפֵּחַ
וּלְמִטָּה כְּנִטִיעָה. מְטַפֵּחַ וּלְמַעְלָה כְּאֵילָן. דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן:

פרק ב

עד אימתי חורשין בשדה לבן ערב שביעית. עד שתכלה הליחה. כל זמן שבני אדם חורשין לטע במקשאות ובמדלעות. אמר רבי שמעון נתת תורת כל אחד ואחד בידו. אלא בשדה הלבן עד הפסח. ובשדה האילן עד עצרת:

ב מזבלין ומעדרין במקשאות ובמדלעות עד ראש השנה. וכן בבית השלחים. מיבלין מפרקין מאבקין מעשנין עד ראש השנה. רבי שמעון אומר אף נוטל הוא את העלה מן האשכול בשביעית:

ג מסקלין עד ראש השנה. מקרסמין מזרדין מפסלין עד ראש השנה. רבי יהושע אומר בזרודה וכפסולה של חמישית כד של ששית. רבי שמעון אומר כל זמן שאני רשאי בעבודת האילן רשאי אני בפסולו:

ד מזהמין את הנטיעות וכורכין אותן וקוטמין אותן. ועושין להם בתים. ומשקין אותן עד ראש השנה. רבי אלעזר בר צדוק אומר אף משקה הוא את הנוף בשביעית. אבל לא את העקר:

ה סכין את הפגים ומנקבים אותם עד ראש השנה. פגי ערב שביעית שנכנסו לשביעית. ושל שביעית שיצאו למוצאי שביעית. לא סכין ולא מנקבין אותן. רבי יהודה

אומר מקום שנהגו לסוד אינן סכין מפני שהיא עבודה.
מקום שנהגו שלא לסוד סכין. רבי שמעון מתיר באילן.
מפני שהוא רשאי בעבודת האילן:

י אין נוטעין ואין מבריכין ואין מרכיבין. ערב שביעית.
פחות משלשים יום לפני ראש השנה ואם נטע או הבריך
או הרביב יעקור. רבי יהודה אומר כל הרבבה שאינה
קולטת לשלשה ימים. שוב אינה קולטת. רבי יוסי ורבי
שמעון אומרים לשתי שבתות:

י האורז והדוחן והפרגין והשומשמין שהשרישו לפני
ראש השנה. מתעשרין לשעבר ומתירין בשביעית. ואם
לאו אסורין בשביעית. ומתעשרין לשנה הבאה:

ח רבי שמעון שזורי אומר פול המצרי שזרעו לזרע
בתחלה כיוצא בהן. רבי שמעון אומר אפונין הגמלונין
כיוצא בהן. רבי אלעזר אומר אפונין הגמלונין משתרמלו
לפני ראש השנה:

ט הבצלים הסריסים ופול המצרי. שמנע מהם מים
שלשים יום לפני ראש השנה. מתעשרין לשעבר ומתירים
בשביעית. ואם לאו אסורין בשביעית. ומתעשרין לשנה
הבאה. ושל בעל שמנע מהם מים שתי עונות דברי רבי
מאיר. וחכמים אומרים שלש:

הַדְּלוּעִין שְׁקִימָן לְזֶרַע. אִם הִקְשׁוּ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה
וְנִפְסְלוּ מֵאֵכֶל אָדָם. מִתֵּר לְקִיּוֹם בְּשִׁבְעִית. וְאִם
לֹא אָסוּר לְקִיּוֹם בְּשִׁבְעִית. הִתְמַרּוֹת שְׁלֵהֶם אָסוּרוֹת
בְּשִׁבְעִית. וּמִרְבִּיצִין בְּעֶפֶר לֶבֶן. דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹסֵר. מִמָּרְסִין בְּאוֹרֵז בְּשִׁבְעִית. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אָבֵל אֵין מִכֶּסְחִין:

פרק ג

מֵאִימַתִּי מוֹצִיאִין זְבָלִים לְאַשְׁפֹּתוֹת. מִשִּׁפְּסִיקוֹ עוֹבְרֵי
עֲבִירָה. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
מִשִּׁיבֵשׁ הַמֶּתוֹק. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר מִשִּׁיקְשׁוֹר:

ב עד כִּמָּה מְזַבְּלִין. עַד שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ אֲשַׁפְּתוֹת לְבֵית סָאָה.
שֶׁל עֶשֶׂר עֶשֶׂר מִשְׁפָּלוֹת. שֶׁל לֶתֶד לֶתֶד. מוֹסִיפִין עַל
הַמִּשְׁפָּלוֹת. וְאֵין מוֹסִיפִין עַל הָאֲשַׁפְּתוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן
אוֹמֵר אֵף עַל הָאֲשַׁפְּתוֹת:

ג עוֹשֶׂה אָדָם אֶת שְׂדֵהוּ שְׁלֹשׁ שְׁלֹשׁ אֲשַׁפְּתוֹת לְבֵית סָאָה.
יֵתֵר מִכֵּן מַחְצִיב. דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. וְחֻכָּמִים אוֹסְרִין עַד
שְׁיַעֲמִיק שְׁלֹשָׁה אוֹ עַד שְׁיַגְבִּיָּה שְׁלֹשָׁה. עוֹשֶׂה אָדָם אֶת
זְבָלוֹ אוֹצֵר. רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר עַד שְׁיַעֲמִיק שְׁלֹשָׁה אוֹ עַד
שְׁיַגְבִּיָּה שְׁלֹשָׁה. הִיָּה לוֹ דָּבָר מוּעָט מוֹסִיף עָלָיו וְהוֹלִיד.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹסֵר עַד שְׁיַעֲמִיק שְׁלֹשָׁה. אוֹ עַד
שְׁיַגְבִּיָּה שְׁלֹשָׁה. אוֹ עַד שִׁיתָן עַל הַסֹּלַע:

י המדייר שדהו עושה סהר לבית סאתים עוקר שלש רוחות ומניח את האמצעית נמצא מדייר בית ארבע סאין רבן שמעון בן גמליאל אומר בית שמונה סאין היתה כל שדהו בית ארבע סאין משייר ממנה מקצת מפני מראית העין ומוציא מן הסהר ונותן לתוך שדהו בדרך המזבלין:

ה לא יפתח אדם מחצב בתחלה לתוך שדהו עד שיהיו בו שלש מרביות שהם שלש על שלש על רום שלש שיעורן עשרים ושבעה אבנים:

י גדר שיש בו עשרה אבנים של משאוי שנים שנים הרי אלו ינטלו שיעור גדר עשרה טפחים פחות מכן מחצב וגוממו עד פחות מהארץ טפח במה דברים אמורים מתוך שלו אבל מתוך של חבירו מה שהוא רוצה יטול במה דברים אמורים בזמן שלא התחיל בו מערב שביעית אבל אם התחיל בו מערב שביעית מה שהוא רוצה נוטל:

י אבנים שזעזעתן המחרישה או שהיו מכוסות ונתגלו אם יש בהם שתים של משאוי שנים שנים הרי אלו ינטלו המסקל את שדהו נוטל את העליונות ומניח את הנזעזעות בארץ וכן גרגר של צרורות או גל של אבנים נוטל את העליונות ומניח את הנזעזעות בארץ אם יש תחתיהן סלע או קש הרי אלו ינטלו:

ח אין בוגין מדרגות על פי הגאיות ערב שביעית משפסקו הגשמים. מפני שהוא מתקנן לשביעית. אבל בונה הוא בשביעית משפסקו גשמים. מפני שהוא מתקנן למוצאי שביעית. ולא יסמוך בעפר. אבל עושה הוא חייץ. כל אבן שהוא יכול לפשוט את ידו ולטלה. הרי זו תנטל:

ט אבני כתר באות מכל מקום. והקבלן מביא מכל מקום. ואלו הם אבני כתר. כל שאינה יכולה להנטל באחת יד. דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר אבני כתר כשמן. כל שהן נטלות שתיים שלש על הכתר:

י הבונה גדר בינו ובין רשות הרבים. מתר להעמיק עד הסלע. מה יעשה בעפר. צוברו ברשות הרבים ומתקנו. דברי רבי יהושע. רבי עקיבא אומר כדרך שאין מקלקלין ברשות הרבים. כך לא יתקנו. מה יעשה בעפר. צוברו בתוך שדהו כדרך המזבלים. וכן החופר בור ושיח ומערה:

יום ג

פרק ד

בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים מִלֶּקֶט אָדָם עֲצִים וְאֲבָנִים
וְעֹשֶׁבִים מִתּוֹךְ שָׁלוֹ. כְּדָרָךְ שֶׁהוּא מִלֶּקֶט
מִתּוֹךְ שֶׁל חֲבִירוֹ. אֶת הַגֶּס הַגֶּס. מִשְׁרְבוּ עוֹבְרֵי עֲבִירָה.
הִתְקִינוּ שֶׁיְהֵא זֶה מִלֶּקֶט מִתּוֹךְ שֶׁל זֶה. וְזֶה מִלֶּקֶט מִתּוֹךְ
שֶׁל זֶה. שְׁלֹא בְטוֹבָה. וְאֵין צָרִיךְ לֹאמַר שֶׁיִּקְצֹץ לָהֶם
מִזִּנּוֹת:

ב שָׂדֶה שֶׁנִּתְקַוָּצָה תִּזְרַע בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. שֶׁנִּטְיִיבָה אוֹ
שֶׁנִּדְיִירָה. לֹא תִזְרַע בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. שָׂדֶה שֶׁנִּטְיִיבָה.
בֵּית שְׁמָאֵי אוֹמְרִים אֵין אוֹכְלִין פִּירוֹתֶיהָ בְּשְׁבִיעִית. וּבֵית
הֵלֵל אוֹמְרִים אוֹכְלִין. בֵּית שְׁמָאֵי אוֹמְרִים אֵין אוֹכְלִין
פִּירוֹת שְׁבִיעִית בְּטוֹבָה. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים אוֹכְלִין בְּטוֹבָה
וְשְׁלֹא בְטוֹבָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר חֲלוּף הַדְּבָרִים זֶה. מִקּוּלֵי
בֵּית שְׁמָאֵי וּמַחֲזִירֵי בֵּית הֵלֵל:

ג חוֹכְרִין גִּירִין מִן הַגּוֹזִים בְּשְׁבִיעִית אֲבָל לֹא מִיִּשְׂרָאֵל.
וּמַחֲזִיקִים יְדֵי גּוֹזִים בְּשְׁבִיעִית אֲבָל לֹא יְדֵי יִשְׂרָאֵל.
וְשׂוֹאֲלִין בְּשִׁלּוּמָן מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם:

ד הַמִּדֵּל בְּזִיתִים בֵּית שְׁמָאֵי אוֹמְרִים יְגוֹם. וּבֵית הֵלֵל
אוֹמְרִים יִשְׁרֹשׁ. וּמוֹדִים בְּמַחֲלִיק עַד שֶׁיִּגְוֹם. אֵי זֶה הוּא
הַמִּדֵּל. אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם. הַמַּחֲלִיק. שְׁלֹשָׁה זֶה בְּצֵד זֶה. בְּמָה

דברים אמורים מתוך שלו. אבל מתוך של חבירו. אף
המחליק ישרש:

ה המבקיע בזית. לא יחפהו בעפר. אבל מכסה הוא
באבנים או בקש. הקוצץ קורות שקמה. לא יחפהו
בעפר. אבל מכסה הוא באבנים או בקש. אין קוצצין
בתולת שקמה בשביעית. מפני שהיא עבודה. רבי יהודה
אומר כדרך אסור. אלא או מגביה עשרה טפחים. או
גומם מעל הארץ:

י המזנב בגפנים והקוצץ קנים. רבי יוסי הגלילי אומר
ירחיק טפח. רבי עקיבא אומר קוצת כדרך בפרדוס. או
במגל ובמגירה. ובכל מה שירצה. אילן שנפשח קושרין
אותו בשביעית. לא שיעלה אלא שלא יוסיף:

ז מאימתי אוכלין פירות האילן בשביעית. הפגים
משניזריחו אוכל בהם פתו בשדה. בחלו כונים לתוך ביתו.
וכן פוצא בהם בשאר שני שבוע. חייב במעשרות:

ח הבוסר משהביא מים. אוכל בו פתו בשדה. הבאיש
כונים לתוך ביתו. וכן פוצא בהם בשאר שני שבוע. חייב
במעשרות:

ט זיתים משניכניסו רביעית לסאה. פוצע ואוכל בשדה.
הכניסו חצי לוג. כותש וסך בשדה. הכניסו שליש. כותש
בשדה וכוונס לתוך ביתו. וכן פוצא בהם. בשאר שני

שְׁבוּעַ חַיִּיבִים בַּמַּעֲשֵׂרוֹת וְשָׂאֵר כָּל פִּירוֹת הָאֵילָן כְּעוֹנָתָן
לַמַּעֲשֵׂרוֹת כִּד עוֹנָתָן לְשַׁבִּיעֵית:

^א מֵאִמְתִּי אֵין קוֹצֵצִין הָאֵילָן בְּשַׁבִּיעֵית בֵּית שְׁמַאי
אוֹמְרִים כָּל הָאֵילָן מְשִׁיזְצִיא בֵּית הֵלֵל אוֹמְרִים הַחֲרוּבִין
מְשִׁישְׁלָשְׁלוּ וְהַגָּפְנִים מְשִׁיגָרְעוּ וְהַזִּיתִים מְשִׁינָצוּ וְשָׂאֵר
כָּל אֵילָן מְשִׁיזְצִיא וְכָל אֵילָן כִּיּוֹן שֶׁבָּא לְעוֹנַת הַמַּעֲשֵׂרוֹת
מוֹתָר לְקוֹצֵצוֹ כִּמָּה יִהְיֶה בַּזִּית וְלֹא יִקְוָצֶנּוּ רוֹבַע רֶבֶן
שֶׁמֶעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַכֹּל לְפִי הַזִּית:

פֶּרֶק ה'

בְּנוֹת שׁוּחַ שְׁבִיעֵית שְׁלָהֶן שְׁנִיָּה שֶׁהֵן עוֹשׂוֹת לְשִׁלָּשׁ
שָׁנִים רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַפְּרָסָאוֹת שְׁבִיעֵית
שְׁלָהֶן מוֹצֵאֵי שְׁבִיעֵית שֶׁהֵן עוֹשׂוֹת לְשִׁתֵּי שָׁנִים אָמְרוּ
לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בְּנוֹת שׁוּחַ:

^ב הַטּוֹמֵן אֶת הַלּוֹף בְּשַׁבִּיעֵית רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר לֹא יִפְחוֹת
מִסָּאֲתִים עַד גּוֹבָה שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים וְטַפַּח עֶפֶר עַל גִּבּוֹ
וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים לֹא יִפְחוֹת מֵאַרְבָּעָה קָבִים עַד גּוֹבָה
טַפַּח וְטַפַּח עֶפֶר עַל גִּבּוֹ וְטוֹמְנוֹ בַּמָּקוֹם דְּרִיסַת אָדָם:

^ג לּוֹף שֶׁעֲבָרָה עָלָיו שְׁבִיעֵית רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִם
לָקְטוּ הָעֲנָנִים אֶת עָלָיו לָקְטוּ וְאִם לֹא יַעֲשֶׂה חֶשְׁבּוֹן
עִם הָעֲנָנִים רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר אִם לָקְטוּ הָעֲנָנִים אֶת עָלָיו
לָקְטוּ וְאִם לֹא אֵין לָעֲנָנִים עָלָיו חֶשְׁבּוֹן:

ד' לוף של ערב שביעית שונכנס לשביעית. וכן בצלים הקיצונים. וכן פואה של עידית. בית שמאי אומרים עוקרין אותן במארופות של עץ. ובית הלל אומרים בקרדומות של מתכת. ומודים בפואה של צלעות. שעוקרין אותה בקרדומות של מתכת:

ה' מאימתי מותר אדם לקח לוף במוצאי שביעית. רבי יהודה אומר מיד. וחכמים אומרים משירבה החדש:

ו' אלו כלים שאין האומן רשאי למכרם בשביעית. מחרישה וכל כליה. העול והמזרה והדקר. אבל מוכר הוא מגל יד ומגל קציר. ועגלה וכל כליה. זה הכלל. כל שמלאכתו מיוחדת לעבירה אסור. לאסור ולהתר מותר:

ז' היוצר מוכר חמשה כדי שמן. וחמשה עשר כדי יין. שכן דרכו להביא מן ההפקר. ואם הביא יותר מכאן. מותר. ומוכר לגוי בארץ. ולישראל בחוצה לארץ:

ח' בית שמאי אומרים לא ימכור לו פרה חורשת בשביעית. ובית הלל מתירין. מפני שהוא יכול לשחטה. מוכר לו פירות (אפילו) בשעת הזרע. ומשאיל לו סאתו. אף על פי שהוא יודע שיש לו גורן. ופורט לו מעות אף על פי שהוא יודע שיש לו פועלים. וכלן בפירוש אסורין:

ט' משאלת אשה לחברתה החשודה על השביעית. נפה. וכברה. ורחים. ותנור. אבל לא תבזר. ולא תטחן עמה.

אֵשֶׁת חֵבֶר מִשְׁאֲלָת לְאִשֶּׁת עִם הָאָרֶץ. נָפֶה. וּכְבָּרָה.
וּבִוּרָת וְטוּחָנָת וּמִרְקָדָת עִמָּה. אֲבָל מִשְׁתַּטִּיל אֶת הַמִּים
לֹא תִגַּע אֲצֵלָהּ. שְׁאִין מִחֲזִיקִין יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבִירָה. וְכֵלֶן
לֹא אָמְרוּ אֶלָּא מִפְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם. וּמִחֲזִיקִין יְדֵי גוֹיִם
בְּשִׁבְעִית. אֲבָל לֹא יְדֵי יִשְׂרָאֵל. וְשׂוֹאֲלִין בְּשִׁלּוּמֵן מִפְּנֵי
דְרָכֵי שְׁלוֹם:

פרק ו

שֶׁלֹּשׁ אֲרָצוֹת לְשִׁבְעִית. כָּל שֶׁחֲזִיקוּ עוֹלֵי בֶּבֶל מֵאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל וְעַד כְּזִיב. לֹא נֶאֱכַל וְלֹא נִעְבַּד. וְכָל
שֶׁחֲזִיקוּ עוֹלֵי מִצְרַיִם מִכְּזִיב וְעַד הַנֶּהָר וְעַד אֲמִנָּה. נֶאֱכַל
אֲבָל לֹא נִעְבַּד. מִן הַנֶּהָר וּמֵאֲמִנָּה וְלִפְנֵים. נֶאֱכַל וְנִעְבַּד:

^ב עוֹשִׂין בִּתְלוּשׁ בְּסוּרְיָא. אֲבָל לֹא בַּמַּחְבֵּר. דְּשִׁין וְזוּרִין
וְדוֹרְכִין וּמַעֲמִרִין. אֲבָל לֹא קוֹצְרִין וְלֹא בּוֹצְרִין וְלֹא
מוֹסְקִין. כָּלֵל אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא כָּל שְׁפִיזָא בּוֹ מוֹתֵר
בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל. עוֹשִׂין אוֹתוֹ בְּסוּרְיָא:

^ג בְּצִלִּים שִׁירְדוּ עֲלֵיהֶם גְּשָׁמִים וְצָמְחוּ. אִם הָיוּ הָעֵלִין
שְׁלָהֶן שְׁחוּרִין. אֲסוּרִין. הוֹרִיקוּ. הָרִי אֵלָיו מוֹתְרִין. רַבִּי
חֲנִינָא בֶן אֲנָטִיגְנוֹס אָמַר אִם (אֵינָם) יְכוּלִין לְהַתְלִישׁ
בְּעֵלִין שְׁלָהֶן אֲסוּרִין. וְכִנְגַּד כֵּן. מוֹצְאֵי שִׁבְעִית מוֹתְרִין:

י מאימתי מותר אדם לקח ירק במוצאי שביעית.
משיעשה כיוצא בו עשה הבכיר התר האפיל רבי התיר
לקח ירק במוצאי שביעית מיד:

ה אין מוציאין שמן שרפה ופירות שביעית מהארץ
לחוצה לארץ. אמר רבי שמעון שמעתי בפירוש
שמוציאין לסוריא ואין מוציאין לחוצה לארץ:

י אין מביאין תרומה מחוצה לארץ לארץ. אמר רבי
שמעון שמעתי בפירוש שמביאין מסוריא ואין מביאין
מחוצה לארץ:

פרק ז

כלל גדול אמרו בשביעית. כל שהוא מאכל אדם
ומאכל בהמה וממין הצובעים ואינו מתקיים
בארץ. יש לו שביעית. ולדמיו שביעית. יש לו ביעור.
ולדמיו ביעור. ואיזה זה עלה הלוף השוטה ועלה
הדנדנה העולשין והכרישין והרגילה וגן החלב ומאכל
בהמה החוחים והדרדרים וממין הצובעים ספיחי
אסטים וקוצה. יש להם שביעית. ולדמיהן שביעית. יש
להם ביעור. ולדמיהן ביעור:

ב ועוד כלל אחר אמרו. כל שאינו מאכל אדם ומאכל
בהמה וממין הצובעין ומתקיים בארץ. יש לו שביעית.
ולדמיו שביעית. אין לו ביעור ואין לדמיו ביעור. ואיזה זה

עקר הלוף השוטה ועקר הדגדגה והעקר בגין והחלבצין והבוכריא וממין הצובעין הפואה והרכפא יש להם שביעית ולדמיהן שביעית אין להם ביעור ולא לדמיהן ביעור רבי מאיר אומר דמיהן מתבערין עד ראש השנה אמרו לו להן אין ביעור קל וחומר לדמיהן:

ג קליפי רמון והנץ שלו קליפי אגוזים והגרענין יש להם שביעית ולדמיהן שביעית הצבע צובע לעצמו ולא יצבע בשכר שאין עושין סחורה בפירות שביעית ולא בבכורות ולא בתרומות ולא בגבלות ולא בטרפות ולא בשקצים ולא ברמשים ולא יהיה לוקח ירקות שדה ומזכר בשוק אבל הוא לוקח ובגו מזכר על ידו לקח לעצמו והותיר מותר למכרן:

ד לקח בכור למשטה בגו או לרגל ולא צריך לו מותר למכרו צדי חיה עופות ודגים שנודמנו להם מיני טמאין מותר למכרן רבי יהודה אומר אף מי שנתימנה לו לפי דרכו לוקח ומזכר ובלבד שלא תהא אומנותו בכך וחכמים אוסרין:

ה לולבי זרדים והחרובין יש להם שביעית ולדמיהן שביעית יש להם ביעור ולדמיהן ביעור לולבי האלה והבטנה והאטדין יש להם שביעית ולדמיהן שביעית אין להם ביעור ולא לדמיהן ביעור אבל לעלין יש ביעור מפני שנושרין מאביהן:

י הוֹרֵד וְהַכְפֵּר וְהַקְטִיף וְהַלֹּטֵם יֵשׁ לָהֶם שְׁבִיעִית וְלִדְמִיָּהּ
שְׁבִיעִית רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אֵין לְקַטֵּף שְׁבִיעִית מִפְּנֵי
שְׁאִינוּ פָּרִי:

י וְרָד חֹדֶשׁ שֶׁכֶּבֶשׂוּ בְשֶׁמֶן יֶשֶׁן יִלְקֹט אֶת הַוֹּרֵד וַיֵּשֶׁן
בְּחֹדֶשׁ חֵיִיב בְּבִיעוֹר חֲרוּבִים חֲדָשִׁים שֶׁכֶּבֶשׂוּ בֵּין יֶשֶׁן
וַיֵּשֶׁנִּים בְּחֹדֶשׁ חֵיִיבִין בְּבִיעוֹר זֶה הַכֶּלֶל כֹּל שֶׁהוּא בְּנוֹתָן
טַעַם חֵיִיב לְבָעַר מִן שְׁאִינוּ מִינוּ וּמִן בְּמִינוּ כֹּל שֶׁהוּא
שְׁבִיעִית אוֹסְרָתָהּ כֹּל שֶׁהוּא בְּמִינָהּ וְשֶׁלֹא בְּמִינָהּ בְּנוֹתָן
טַעַם:

פרק ח

כָּלֵל גָּדוֹל אָמְרוּ בְּשְׁבִיעִית כֹּל הַמְּיוֹחֵד לְמֵאֲכָל אָדָם
אֵין עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ מְלֻוּגָמָא לְאָדָם וְאֵין צָרִיךְ לֹאמֹר
לְבִהְמָה וְכֹל שְׁאִינוּ מְיוֹחֵד לְמֵאֲכָל אָדָם עוֹשִׂין מִמֶּנּוּ
מְלֻוּגָמָא לְאָדָם אֲבָל לֹא לְבִהְמָה וְכֹל שְׁאִינוּ מְיוֹחֵד לֹא
לְמֵאֲכָל אָדָם וְלֹא לְמֵאֲכָל בְּהֵמָה חֹשֵׁב עָלָיו לְמֵאֲכָל אָדָם
וְלְמֵאֲכָל בְּהֵמָה נוֹתֵנִין עָלָיו חוֹמְרֵי אָדָם וְחוֹמְרֵי בְּהֵמָה
חֹשֵׁב עָלָיו לְעֵצִים הָרִי הוּא כְּעֵצִים כְּגוֹן הַסִּיאָה וְהָאֵזוֹב
וְהַקּוֹרְנִית:

ב שְׁבִיעִית נִתְּנָה לְאֲכִילָה וְלִשְׁתִּיָּה וְלִסִּיכָה לְאָכּוֹל דְּבַר
שֶׁדִּרְכוֹ לְאָכּוֹל (וְלִשְׁתּוֹת דְּבַר שֶׁדִּרְכוֹ לִשְׁתּוֹת) וְלִסּוּד
דְּבַר שֶׁדִּרְכוֹ לִסּוּד לֹא יִסּוּד יֵין וְחוֹמֶץ אֲבָל סָךְ הוּא

אֶת הַשֶּׁמֶן וְכֵן בְּתְרוּמָה וּבִמְעֶשֶׂר שְׁנִי קָל מֵהֶם שְׁבִיעִית
שֶׁנִּתְּנָה לְהַדְלִיקָת הַנֵּר:

ג אין מוכרין פירות שביעית לא במידה ולא במשקל ולא
במנין ולא תאנים במנין ולא ירק במשקל בית שמאי
אומרים אף לא אגדות ובית הלל אומרים את שדרך
לאגוד אותו בבית אוגדין אותו בשוק כגון הכרישין וגן
החלב:

ד האומר לפועל הא לך איסור זה ולקט לי ירק היום שכרו
מותר לקט לי בו ירק היום שכרו אסור לקח מן הנחתום
כפר בפונדיון כשאלקוט ירקות שדה אביא לך מותר
לקח ממנו סתם לא ישלם לו מדמי שביעית שאין פורעין
חוב מדמי שביעית:

ה אין נותנין לא לביר ולא לבלן ולא לספר ולא לספן אבל
נותן הוא לביר לשתות ולכלן הוא נותן מתנת חנם:

ו תאנים של שביעית אין קוצין אותן במוקצה אבל קוצה
הוא בחרבה אין דורכין ענבים בגת אבל דורך הוא
בעריבה ואין עושין זיתים בבד ובקוטב אבל כותש הוא
ומכניס לבודידה רבי שמעון אומר אף טוחן הוא בבית
הבד ומכניס לבודידה:

י' אין מבשלין ירק של שביעית בשמן של תרומה שלא
יביאנו לידי פסול. רבי שמעון מתיר. ואחרון אחרון נתפש
בשביעית. והפרי עצמו אסור:

ח' אין לוקחים עבדים וקרקעות ובהמה טמאה מדמי
שביעית. ואם לקח יאכל כנגדן. אין מביאין קיני זבים.
וקיני זבות. וקיני יולדות. מדמי שביעית. ואם הביא יאכל
כנגדן. אין סבין כלים בשמן של שביעית. ואם סד יאכל
כנגדו:

ט' עזר שסכו בשמן של שביעית. רבי אליעזר אומר ידלק
וחכמים אומרים יאכל כנגדו. אמרו לפני רבי עקיבא.
אומר הִיא רבי אליעזר עזר שסכו בשמן של שביעית
ידלק. אמר להם שתוקו לא אומר לכם מה שרבי אליעזר
אומר בו:

י' ועוד אמרו לפניו. אומר הִיא רבי אליעזר האוכל פת
בותרים באוכל בשר חזיר. אמר להם שתוקו לא אומר
לכם מה שרבי אליעזר אומר בו:

י"י מרחץ שהסקה בתבן או בקש של שביעית מותר
לרחוץ בה. ואם מתחשב הוא הרי זה לא ירחץ:

פרק ט

הַפִּיגָם וְהִירְבּוּזִין הַשּׁוּטִים וְהַחֲלָגְלוּגוֹת כּוּסְבָּר
 שְׂבֻהָרִים וְהַכֶּרֶפֶס שְׂבֻנְהָרוֹת וְהַגֶּרְגֵּר שֶׁל
 אֶפְרָפְטוּרִין מִן הַמַּעֲשָׂרוֹת וְנִלְקָחִין מִכָּל אָדָם בְּשַׁבְעִיעִית
 שֶׁאֵין כִּיּוֹצֵא בָּהֶם נִשְׁמַר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר סְפִיחֵי חֲרָדֵל
 מוֹתְרִין שֶׁלֹּא נִחְשְׁדוּ עָלֵיהֶן עוֹבְרֵי עֲבִירָה רַבִּי שְׁמַעוֹן
 אוֹמֵר כָּל הַסְּפִיחִין מוֹתְרִין חוּץ מִסְּפִיחֵי כְּרוֹב שֶׁאֵין
 כִּיּוֹצֵא בָּהֶם בִּירְקוֹת שָׂדֶה וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים כָּל הַסְּפִיחִין
 אֲסוּרִין:

ב שֶׁלֹּשׁ אֲרָצוֹת לְבִיעוּר יְהוּדָה וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְהַגָּלִיל
 וְשֶׁלֹּשׁ שֶׁלֹּשׁ אֲרָצוֹת לְכָל אַחַת וְאַחַת גָּלִיל הָעֲלִיּוֹן וְגָלִיל
 הַתְּחִתּוֹן וְהָעֵמֶק מִכֶּפֶר חֲנַנְיָה וּלְמַעֲלָן כָּל שֶׁאֵינוֹ מִגִּדֵּל
 שְׁקָמִין גָּלִיל הָעֲלִיּוֹן וּמִכֶּפֶר חֲנַנְיָה וּלְמַטָּן כָּל שֶׁהוּא מִגִּדֵּל
 שְׁקָמִין גָּלִיל הַתְּחִתּוֹן וְתַחֲסוּם טְבֵרְיָה הָעֵמֶק וּבִיהוּדָה
 הָהָר הַשְּׂפֵלָה וְהָעֵמֶק וְשִׁפְלַת לֹוד כְּשִׁפְלַת הַדְּרוֹם וְהָהָר
 שֶׁלָּה כָּהֵר הַמֶּלֶךְ מִבֵּית חוּרוֹן וְעַד הַיָּם מְדִינָה אַחַת:

ג וְלָמָּה אָמְרוּ שֶׁלֹּשׁ אֲרָצוֹת שֶׁיְהִיוּ אוֹכְלִין בְּכָל אַחַת
 וְאַחַת עַד שֶׁיִּכְלָה הָאַחֲרוֹן שְׂבֵה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר לֹא
 אָמְרוּ שֶׁלֹּשׁ אֲרָצוֹת אֲלָא בִיהוּדָה וְשֶׁאֵר כָּל הָאֲרָצוֹת
 כָּהֵר הַמֶּלֶךְ וְכָל הָאֲרָצוֹת כְּאַחַת לְיִזְתִּים וּלְתַמָּרִים:

ד אוֹכְלִין עַל הַמִּפְקָר אֲבָל לֹא עַל הַשְּׁמוּר רַבִּי יוֹסִי מֵתִיר
 אֵף עַל הַשְּׁמוּר אוֹכְלִין עַל הַטְּפִיחִין וְעַל הַדּוּפְרָא אֲבָל

לא על הסתונגיות. רבי יהודה מתיר כל זמן שבכרו עד שלא יכלה הקיץ:

ה' הכובש שלשה כבשים בחבית אחת. רבי אליעזר אומר אוכלין על הראשון. רבי יהושע אומר אף על האחרון. רבן גמליאל אומר כל שפלה מינו מן השדה יבער מינו מן החבית (והלכה כדבריו). רבי שמעון אומר כל ירק אחד לביעור. אוכלין ברגילה עד שיכלו סגירות מבקעת בית נטופה:

י' המלקט עשבים לחים עד שייבש המתוק. והמגבב ביבש עד שתירד רביעה שניה. עלי קנים. ועלי גפנים. עד שישורו מאביהן. והמגבב ביבש עד שתירד רביעה שניה. רבי עקיבא אומר בכלן עד שתירד רביעה שניה:

י' כיוצא בו המשכיר בית לחבירו עד הגשמים. עד שתירד רביעה שניה. המדר הנאה מחבירו עד הגשמים. עד שתירד רביעה שניה. עד אימתי עניים נכנסין לפרדסות עד שתירד רביעה שניה. מאימתי נהנין ושורפין בתבן ובקש של שביעית. משתירד רביעה שניה:

ה' מי שהיו לו פירות שביעית. והגיע שעת הביעור. מחלק מזון שלש סעודות לכל אחד ואחד. ועניים אוכלין אחר הביעור. אבל לא עשירים דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר אחד עניים ואחד עשירים אוכלין אחר הביעור:

ט מי שֶהָיוּ לוֹ פִּירוֹת שְׁבִיעִית שֶׁנִּפְּלוּ לוֹ בִּירוּשָׁה אוֹ שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ בְּמִתְּנָה: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יִנָּתְנוּ לְאוֹכְלֵיהֶן וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אֵין הַחוּטָא נִשְׁכָּר אֲלָא יִמְכְּרוּ לְאוֹכְלֵיהֶן וְדַמִּיהֶם יִתְחַלְקוּ לְכָל אָדָם. הָאוֹכֵל מַעֲסֶת שְׁבִיעִית עַד שֶׁלֹּא הוֹרְמָה חֻלְתָּהּ: חֵיִיב מִיתָה:

פרק י

שְׁבִיעִית מְשֻׁמֶטֶת אֶת הַמְּלוֹה בְּשֹׁטֵר וְשֹׁלָא בְּשֹׁטֵר. הַקֶּפֶת הַחֲנוּת אֵינָה מְשֻׁמֶטֶת: וְאִם עָשְׂאָה מְלוֹה הָרִי זֶה מְשֻׁמֶטֶת: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הָרִאשׁוֹן הָרִאשׁוֹן מְשֻׁמֶט: שֹׁכֵר שֹׁכֵר אֵינוֹ מְשֻׁמֶט: וְאִם עָשְׂאוּ מְלוֹה הָרִי זֶה מְשֻׁמֶט: רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר כָּל מְלֹאכָה שְׁפוּסָקֶת בְּשְׁבִיעִית מְשֻׁמֶטֶת: וְשֹׁאֵינָה פּוֹסָקֶת בְּשְׁבִיעִית אֵינָה מְשֻׁמֶטֶת:

ב הַשּׁוֹחֵט אֶת הַפֶּה וְחֻלְקָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אִם הָיָה הַחֹדֶשׁ מְעַבָּר מְשֻׁמֶט: וְאִם לֹא אֵינוֹ מְשֻׁמֶט: הָאוֹנֵס וְהַמִּפְתָּה וְהַמוֹצִיא שֵׁם רָע וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין אֵינָן מְשֻׁמְטִין: הַמְּלוֹה עַל הַמִּשְׁכּוֹן וְהַמוֹסֵר שְׁטָרוֹתָיו לְבֵית דִּין אֵינָן מְשֻׁמְטִין:

ג פְּרוֹזְבוּל אֵינוֹ מְשֻׁמֶט: זֶה אֶחָד מִן הַדְּבָרִים שֶׁהֵתְקִין הַלֵּל הַזֶּקֶן: כְּשֶׁרָאָה שֶׁנִּמְנְעוּ הָעַם מִלְּהֻלוֹת זֶה אֶת זֶה: וְעוֹבְרִין עַל מֶה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה הַשְּׁמֵר לְךָ פֶּן יִהְיֶה דְּבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיעַל וְגוֹמֵר: הֵתְקִין הַלֵּל פְּרוֹזְבוּל:

י זהו גופו של פְּרוֹזְבוֹל מוֹסֵר אֲנִי לָכֶם אִישׁ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי
הַדִּיּוּנִין שֶׁבִּמְקוֹם פְּלוֹנִי שָׁכַל חוֹב שֵׁישׁ לִי שֶׁאֲגַבְנוּ כָּל
זְמַן שְׁאֲרָצָה וְהַדִּיּוּנִים חוֹתְמִין לְמַטָּה אוֹ הָעֵדִים:

ה פְּרוֹזְבוֹל הַמִּקְדָּם כָּשֵׁר וְהַמְּאוֹחֵר פָּסוּל. שְׁטָרֵי חוֹב
הַמִּקְדָּמִים פָּסוּלִין וְהַמְּאוֹחֲרִין כָּשֵׁרִים. אֶחָד לֹוֶה מִחֲמֹשָׁה
כּוֹתֵב פְּרוֹזְבוֹל לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. חֲמֹשָׁה לוֹוִין מֵאֶחָד אֵינוֹ
כּוֹתֵב אֲלָא פְּרוֹזְבוֹל אֶחָד לְכֻלָּם:

י אֵין כּוֹתְבִין פְּרוֹזְבוֹל אֲלָא עַל הַקֶּרְקַע. אִם אֵין לוֹ מְזֻכָּה
הוא בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ כָּל שְׁהוּא. הֵיתָה לוֹ שְׂדֵהוּ מִמְשַׁכְּנָתָה
בְּעִיר כּוֹתְבִים עָלֶיהָ פְּרוֹזְבוֹל. רַבִּי חוֹצֵפִית אוֹמֵר כּוֹתְבִין
לְאִישׁ עַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ. וְלִיתּוֹמִים עַל נִכְסֵי אֶפֶסְרוֹפִין:

י כּוֹרֵת דְּבוּרִים רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הֵרִי הִיא כְּקֶרְקַע.
וְכוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוֹזְבוֹל. וְאֵינָה מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה בְּמִקּוּמָהּ.
וְהִרְוּדָה מִמֶּנָּה בְּשַׁבַּת חֵיִיב. וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים אֵינָה
כְּקֶרְקַע וְאֵין כּוֹתְבִין עָלֶיהָ פְּרוֹזְבוֹל וּמְקַבֶּלֶת טוּמְאָה
בְּמִקּוּמָהּ. וְהִרְוּדָה מִמֶּנָּה בְּשַׁבַּת פָּטוּר:

ה המַחְזִיר חוֹב בְּשִׁבְעִית יֹאמֵר לוֹ מְשִׁמַּט אֲנִי. אָמַר לוֹ אָף
עַל פִּי כֵן יִקְבֹּל מִמֶּנּוּ שְׁנֵאֵמַר זֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה. כִּיּוֹצֵא בּוֹ
רוֹצֵחַ שְׁגָלָה לְעִיר מְקֻלָּט וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לְכַבְּדוֹ. יֹאמֵר
לָהֶם רוֹצֵחַ אֲנִי. אָמְרוּ לוֹ אָף עַל פִּי כֵן יִקְבֹּל מֵהֶם שְׁנֵאֵמַר
זֶה דְּבַר הַרוֹצֵחַ:

ט המַחֲזִיר חֹבב בְּשִׁבְעֵית רֹיחַ חֲכָמִים נוֹחָה הַיִּמָּנוּ הַלּוֹחָה
 מִן הַגֵּר שֶׁנִּתְגִּירוּ בָּנָיו עִמּוֹ לֹא יִחֲזִיר לְבָנָיו. וְאִם הֶחֱזִיר
 רֹיחַ חֲכָמִים נוֹחָה הַיִּמָּנוּ כָּל הַמְטִלְטָלִים נִקְנִין בְּמִשְׁכָּה
 וְכָל הַמְקַיִּים אֶת דְּבָרוֹ רֹיחַ חֲכָמִים נוֹחָה הַיִּמָּנוּ: סליק

מסכת תרומה

פרק א

חמשה לא יתרמוּ וְאם תרמוּ אין תרומתן תרומה.
החרש והשוטה והקטן והתורם את שאינו
שלו. נכרי שתרים את של ישראל אפילו ברשות אין
תרומתו תרומה:

ב חרש המדבר ואינו שומע לא יתרום וְאם תרים תרומתו
תרומה. חרש שדברו בו חכמים בכל מקום. שאינו לא
שומע ולא מדבר:

ג קטן שלא הביא שתי שערות רבי יהודה אומר תרומתו
תרומה. רבי יוסי אומר אם עד שלא בא לעונת נדרים אין
תרומתו תרומה ומשפא לעונת נדרים תרומתו תרומה:

ד אין תורמין זיתים על השמן ולא ענבים על היין וְאם
תרמו בית שמאי אומרים תרומת עצמן בהם. ובית הלל
אומרים אין תרומתן תרומה:

ה אין תורמין מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה ומן
ההפקר. ולא ממעשר ראשון (שנטלה תרומתו) ולא
ממעשר שני והקדש (שנפדו) ולא מן החייב על הפטור
ולא מן הפטור על החייב. ולא מן התלוש על המחבר
ולא מן המחבר על התלוש ולא מן החדש על הישן ולא
מן הישן על החדש. ולא מפירות הארץ על פירות חוצה

לְאָרֶץ וְלֹא מִפִּירוֹת חוּצָה לְאָרֶץ עַל פִּירוֹת הָאָרֶץ. וְאִם
תִּרְמוּ אֵין תְּרוֹמָתָן תְּרוּמָה:

י חֲמִשָּׁה לֹא יִתְּרוּ וְאִם תִּרְמוּ תְּרוֹמָתָן תְּרוּמָה. הָאֵלֶם
וְהַשְּׂכֹּר וְהָעֶרֶם וְהַסּוֹמֵא וּבַעַל קָרִי לֹא יִתְּרוּ וְאִם
תִּרְמוּ תְּרוֹמָתָן תְּרוּמָה:

י אין תִּזְרִימִין לֹא בְּמִדָּה וְלֹא בְּמִשְׁקָל וְלֹא בְּמִנְיָן. אֲבָל
תִּזְרִים הוּא אֶת הַמִּדּוּד וְאֶת הַשְּׂקוּל וְאֶת הַמִּנּוּי. אֵין
תִּזְרִימִין בְּסֵל וּבִקְפָּה שֶׁהֵם שֶׁל מִדָּה. אֲבָל תִּזְרִים הוּא בָּהֶן
חֲצִיין וְשְׁלִישֵׁין. לֹא יִתְּרוּם בְּסֵאָה חֲצִיָּה. שְׁחֲצִיָּה מִדָּה:

י אין תִּזְרִימִין שֶׁמֶן עַל זֵיתִים הַנִּכְבָּשִׁין וְלֹא יֵין עַל עֲנָבִים
הַנִּדְרָכּוֹת. וְאִם תִּרְם תְּרוֹמָתוֹ תְּרוּמָה וַיִּחְזֹר וַיִּתְּרוּם.
הָרֵאשׁוֹנָה מִדְּמַעַת בִּפְנֵי עֲצָמָה וַחֲיִיבִין עָלֶיהָ חוֹמֶשׁ אֲבָל
לֹא שְׁנֵיָה:

ט וַתִּזְרִימִין שֶׁמֶן עַל זֵיתִים הַנִּכְבָּשִׁין. וַיֵּין עַל עֲנָבִים לַעֲשׂוֹתָן
צְמוּקִין. הָרִי שֶׁתִּרְם שֶׁמֶן עַל זֵיתִים לֶאֱכִילָה וְזֵיתִים עַל
זֵיתִים לֶאֱכִילָה וַיֵּין עַל עֲנָבִים לֶאֱכִילָה וְעֲנָבִים עַל עֲנָבִים
לֶאֱכִילָה. וְנִמְלֵךְ לְדוֹרְכָן. אֵינוֹ צָרִיךְ לִתְרוּם:

י אין תִּזְרִימִין מִדְּבַר שֶׁנִּגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ. עַל דְּבַר שֶׁלֹּא
נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ. וְלֹא מִדְּבַר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ. עַל
דְּבַר שֶׁנִּגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ. וְלֹא מִדְּבַר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ

עַל דְּבַר שְׁלֹא נִגְמְרָה מְלֹאכְתּוֹ. וְאִם תִּרְמוּ תְרוּמָתָן
תְּרוּמָה:

פרק ב

אֵין תּוֹרְמִין מִטהוֹר עַל הַטֵּמֵּא. וְאִם תִּרְמוּ תְרוּמָתָן
תְּרוּמָה. בְּאַמֶּת אָמְרוּ הָעֵגוּל שֶׁל דְּבִילָה שֶׁנִּטְמָא
מִקְצָתוֹ. תּוֹרֵם מִן הַטהוֹר שֵׁישׁ בּוֹ עַל הַטֵּמֵּא שֵׁישׁ בּוֹ.
וְכֵן אֲגִידָה שֶׁל יֶרֶק וְכֵן עֵרְמָה. הָיוּ שְׁנֵי עֵגוּלִין שְׁתֵּי אֲגִדּוֹת.
שְׁתֵּי עֵרְמוֹת. אַחַת טֵמְאָה וְאַחַת טְהוֹרָה. לֹא יִתְרוֹם מִזֶּה
עַל זֶה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תּוֹרְמִין מִן הַטהוֹר עַל הַטֵּמֵּא:

^ב אֵין תּוֹרְמִין מִן הַטֵּמֵּא עַל הַטהוֹר. וְאִם תִּרְם שׁוֹיֵג
תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה. וּמִזִּיד לֹא עָשָׂה כָּלוּם. וְכֵן בֶּן לֹוי שֶׁהָיָה
לּוֹ מַעֲשֹׂר טָבֵל הָיָה מִפְּרִישׁ עָלָיו וְהוֹלִיךְ. שׁוֹיֵג מִה שֶׁעָשָׂה
עָשׂוּי. מִזִּיד לֹא עָשָׂה כָּלוּם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עִם הָיָה יוֹדֵעַ
בּוֹ בַּתְּחִלָּה. אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא שׁוֹיֵג לֹא עָשָׂה כָּלוּם:

^ג הַמִּטְבִּיל כָּלִים בְּשַׁבַּת שׁוֹיֵג יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. מִזִּיד לֹא
יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם. הַמַּעֲשֹׂר וְהַמִּבְשֵׁל בְּשַׁבַּת. שׁוֹיֵג יֹאכֵל.
מִזִּיד לֹא יֹאכֵל. הַנוֹטֵעַ בְּשַׁבַּת. שׁוֹיֵג יִקְיִים. מִזִּיד יַעֲקוֹר
וּבְשִׁבְעִית בֵּין שׁוֹיֵג בֵּין מִזִּיד יַעֲקוֹר:

^ד אֵין תּוֹרְמִין מִמֵּין עַל שְׁאִינוּ מִינוֹ. וְאִם תִּרְם אֵין תְּרוּמָתוֹ
תְּרוּמָה. כָּל מִין חֲטִים אֶחָד. כָּל מִין תְּאֵנִים וּגְרוֹגְרוֹת
וְדְבִילָה אֶחָד. וְתוֹרֵם מִזֶּה עַל זֶה. כָּל מְקוֹם שֵׁישׁ כֶּהֵן

תוֹרֵם מִן הַיָּפָה וְכָל מְקוֹם שֶׁאֵין כָּהֵן תוֹרֵם מִן הַמִּתְקַיִּים.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לְעוֹלָם הוּא תוֹרֵם מִן הַיָּפָה:

ה' תוֹרֵמִין בְּצֵל קָטָן שָׁלֵם וְלֹא חֲצִי בְּצֵל גָּדוֹל. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר לֹא כִּי אֶלָּא חֲצִי בְּצֵל גָּדוֹל. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר תוֹרֵמִין בְּצֵלִים מִבְּנֵי הַמִּדִּינָה עַל הַכּוֹפְרִים. אֲבָל
לֹא מִן הַכּוֹפְרִים עַל בְּנֵי הַמִּדִּינָה. מִפְּנֵי שֶׁהוּא מֵאֵכֶל
פּוֹלִיטִיקוֹן:

י' וְתוֹרֵמִין זֵיתֵי שֶׁמֶן עַל זֵיתֵי כֶּבֶשׂ. וְלֹא זֵיתֵי כֶּבֶשׂ עַל
זֵיתֵי שֶׁמֶן. וַיֵּין שְׂאִינוֹ מִבֶּשֶׁל עַל הַמִּבְשָׁל. וְלֹא מִן הַמִּבְשָׁל
עַל שְׂאִינוֹ מִבֶּשֶׁל. זֶה הַכֹּל כֹּל שֶׁהוּא כִּלְאִים בַּחֲבִירוֹ
לֹא יִתְרוֹם מִזֶּה עַל זֶה. אֲפִילוּ מִן הַיָּפָה עַל הָרָע. וְכָל
שְׂאִינוֹ כִּלְאִים בַּחֲבִירוֹ תוֹרֵם מִן הַיָּפָה עַל הָרָע. אֲבָל לֹא
מִן הָרָע עַל הַיָּפָה. וְאִם תָּרַם מִן הָרָע עַל הַיָּפָה תִּרְוֹמָתוֹ
תִּרְוֹמָה. חוּץ מִן הַזֹּנִין עַל הַחֲטִים שֶׁאֵינָן אֲכָלִי. וְהַקִּישׁוֹת.
וְהַמִּלְפָּפּוֹן מִין אֶחָד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שְׁנֵי מִינִין:

פרק ג

הַתּוֹרִם קִישׁוֹת וְנִמְצָאת מָרָה אֲבֵטִיחַ וְנִמְצָאת
 סְרוּחָה תְּרוּמָה וַיַּחְזֹר וַיִּתְּרוֹם הַתּוֹרִם חֲבִית
 שֶׁל יֵין וְנִמְצָאת שֶׁל חוּמֵץ אִם יָדוּעַ שֶׁהִיָּתָה שֶׁל חֶמֶץ עַד
 שֶׁלֹּא תִרְמָה אֵינָה תְּרוּמָה אִם מִשְׁתַּרְמָה הַחֲמִיצָה הָרִי
 זוֹ תְּרוּמָה אִם סִפֵּק תְּרוּמָה וַיַּחְזֹר וַיִּתְּרוֹם הָרֵאשׁוֹנָה
 אֵינָה מִדְּמַעַת בִּפְנֵי עֲצָמָה וְאֵין חִיבִין עָלֶיהָ חוּמֵשׁ וְכֵן
 הַשְּׁנִיָּה:

^ב נִפְלָה אַחַת מֵהֶן לְתוֹךְ הַחוּלִין אֵינָה מִדְּמַעַתֵּן נִפְלָה
 שְׁנִיָּה לְמָקוֹם אַחֵר אֵינָה מִדְּמַעַתֵּן נִפְלוּ שְׁתֵּיהֶן לְמָקוֹם
 אֶחָד מִדְּמַעוֹת פְּקֻטָּנָה שֶׁבִּשְׁתֵּיהֶן:

^ג הַשְּׁתַּפִּין שֶׁתִּרְמוּ זֶה אַחֵר זֶה רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר
 תְּרוּמַת שְׁנֵיהֶם תְּרוּמָה וְחֲכָמִים אוֹמְרִים תְּרוּמַת הָרֵאשׁוֹן
 תְּרוּמָה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אִם תֵּרַם הָרֵאשׁוֹן כְּשִׁיעוּר אֵין
 תְּרוּמַת הַשְּׁנִי תְּרוּמָה וְאִם לֹא תֵּרַם הָרֵאשׁוֹן כְּשִׁיעוּר
 תְּרוּמַת הַשְּׁנִי תְּרוּמָה:

^ד בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֵׁלֹא דְבַר אֲבָל הִרְשָׁה אֶת בֶּן
 בֵּיתוֹ אוֹ אֶת עַבְדּוֹ אוֹ אֶת שִׁפְחָתוֹ לְתֵרוֹם תְּרוּמָתוֹ
 תְּרוּמָה בְּטֹל עִם עַד שֶׁלֹּא תֵּרַם בְּטֹל אֵין תְּרוּמָתוֹ
 תְּרוּמָה וְאִם מִשְׁתַּרְם בְּטֹל תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה הַפּוֹעֵלִים
 אֵין לָהֶם רְשׁוּת לְתֵרוֹם חוּץ מִן הַדְּרוּכוֹת שֶׁהֵן מִטְמְאִין
 אֶת הַגֶּת מִיָּד:

ה האומר תרומת הכרי זה בתוכו. ומעשרותיו בתוכו תרומת מעשר זה בתוכו. רבי שמעון אומר קרא שם. וחכמים אומרים עד שיאמר בצפוננו או בדרומו. רבי אלעזר חסמא אומר האומר תרומת הכרי ממנו עליו קרא שם. רבי אליעזר בן יעקב אומר האומר עשור מעשר זה עשוי תרומת מעשר עליו קרא שם:

י המקדים תרומה לבכורים מעשר ראשון לתרומה. מעשר שני לראשון. אף על פי שהוא עובר בלא תעשה. מה שעשה עשוי. שנאמר מלאתך ודמעך לא תאחר:

י ומנין שיקדימו הבכורים לתרומה. זה קרוי תרומה וראשית. וזה קרוי תרומה וראשית. אלא יקדימו הבכורים שהן בכורים לכל. ותרומה לראשון שהיא ראשית. מעשר ראשון לשני שיש בו ראשית:

י המתכוין לומר תרומה ואמר מעשר. מעשר ואמר תרומה. עולה ואמר שלמים. שלמים ואמר עולה. שאיני נכנס לבית זה ואמר לזה. שאיני נהנה לזה ואמר לזה. לא אומר כלום עד שיהיו פיו ולבו שוין:

ט הנכרי והביתאי. תרומתן תרומה. ומעשרותיהן מעשר. וחקדשן הקדש. רבי יהודה אומר אין לנכרי כרם רבעי. וחכמים אומרים יש לו. תרומת הנכרי מדמעת וחיובין עליה חמש. ורבי שמעון פוטר:

פרק ד

הַמִּפְּרִישׁ מִקְצֵת תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת מוֹצִיא מִמֶּנּוּ
תְּרוּמָה עָלָיו. אֲבָל לֹא לְמָקוֹם אַחֵר. רַבִּי
מֵאִיר אֹמֵר אֵף מוֹצִיא הוּא לְמָקוֹם אַחֵר תְּרוּמָה
וּמַעֲשָׂרוֹת:

^ב מִי שֶׁהָיוּ פִּירוֹתָיו בַּמְּגוּרָה וְנָתַן סָאָה לְבֶן לִוִּי וְסָאָה לְעַנִּי.
מִפְּרִישׁ עַד שְׁמוֹנֶה סָאִין וְאוֹכֵלָן דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכָּמִים
אֹמְרִים אֵינוֹ מִפְּרִישׁ אֶלָּא לְפִי חֶשְׁבֹּן:

^ג שִׁיעוֹר תְּרוּמָה עֵין יָפָה אֶחָד מֵאַרְבָּעִים. בֵּית שְׁמַאי
אֹמְרִים מְשֻׁלָּשִׁים. וְהַבְּנוּנִית מְחֻמָּשִׁים. וְהֶרְעָה מְשֻׁשִׁים.
תָּרֵם וְעָלָה בִּידּוֹ אֶחָד מְשֻׁשִׁים תְּרוּמָה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְתָרוֹם.
חֲזַר וְהוֹסִיף חֵיִב בַּמַּעֲשָׂרוֹת. עָלָה בִּידּוֹ מְשֻׁשִׁים וְאֶחָד
תְּרוּמָה וַיַּחֲזוֹר וַיִּתְּרוֹם. כְּמוֹ שֶׁהוּא לְמוֹד בְּמִדָּה וּבַמִּשְׁקָל
וּבַמִּנְיָן. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר אֵף שְׁלֹא מִן הַמוֹקֵף:

^ד הָאֹמֵר לְשְׁלוּחוֹ צֵא וְתָרוֹם. תּוֹרֵם כְּדַעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל
הַבֵּית. אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ דַּעְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבֵּית תּוֹרֵם כַּבִּינוּנִית.
אַחַת מְחֻמָּשִׁים. פָּחַת עֲשָׂרָה אוֹ הוֹסִיף עֲשָׂרָה תְּרוּמָתוֹ
תְּרוּמָה. אִם נִתְכַּוֵּן לְהוֹסִיף אֶפִּילוֹ אַחַת אֵין תְּרוּמָתוֹ
תְּרוּמָה:

^ה הַמִּרְבֵּה בְּתְרוּמָה רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אֹמֵר אֶחָד מֵעֲשָׂרָה
כְּתְרוּמַת מַעֲשֵׁר. יֵתֵר מִכָּאן יַעֲשֶׂנָה תְּרוּמַת מַעֲשֵׁר

למקום אחר. רבי ישמעאל אומר מחצה חולין ומחצה תרומה. רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים עד שישיר שם חולין:

^י בשלשה פרקים משערים את הכלכלה בבכורות ובסיפות ובאמצע הקיץ. המונה משבח והמודד משבח ממנו. והשוקל משבח משבח משלשתן:

^י רבי אליעזר אומר תרומה עולה באחד ומאה. רבי יהושע אומר במאה ועוד. ועוד זה אין לו שיעור. רבי יוסי בן משולם אומר ועוד קב למאה סאה. שתות למדמע:

^ה רבי יהושע אומר תאנים שחורות מעלות את הלבנות. והלבנות מעלות את השחורות. עגולי דבילה הגדולים מעלים את הקטנים והקטנים מעלים את הגדולים. העגולים מעלים את המלבנים והמלבנים מעלים את העגולים. רבי אליעזר אוסר. ורבי עקיבא אומר בידוע מה נפלה אין מעלות זו את זו. וכשאינו ידוע מה נפלה מעלות זו את זו:

^ט כיצד חמשים תאנים שחורות וחמשים לבנות. נפלה שחורה. שחורות אסורות והלבנות מתרות. נפלה לבנה. לבנות אסורות ושחורות מתרות. כשאנו ידוע מה נפלה מעלות זו את זו. ובזו רבי אליעזר מחמיר ורבי יהושע מקל:

י' ובזו רבי אליעזר מקל ורבי יהושע מחמיר. בדורס ליטרא קציעות על פי הכד ואינו יודע אי זו היא. רבי אליעזר אומר רואין אותן כאלו הם פרודות והתחתונות מעלות את העליונות. רבי יהושע אומר לא תעלה. עד שיהיו שם מאה כדים:

י" סאה תרומה שנפלה על פי מגורה וקפאה. רבי אליעזר אומר אם יש בקפוי (מאה סאה) תעלה באחד ומאה. רבי יהושע אומר לא תעלה. סאה תרומה שנפלה על פי מגורה יקפאנה. ואם בן למה אמרו תרומה עולה באחת ומאה בשאינו ידוע אם בלולות הן או לאין נפלה:

י"ב שתי קופות ושתי מגורות שנפלה סאה תרומה לתוך אחת מהם. ואין ידוע לאיזו מהן נפלה. מעלות זו את זו. רבי שמעון אומר אפילו הם בשתי עיירות מעלות זו את זו:

י"ג אמר רבי יוסי מעשה בא לפני רבי עקיבא בחמשים אגדות של ירק שנפלה אחת מהן לתוכן חציה תרומה. ואמרתי לפניו תעלה. לא שהתרומה עולה בחמשים ואחד. אלא שהיו שם מאה ושני חצאים:

פרק ה

סָאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלָה לַפְּחוֹת מִמָּאָה חוֹלִין. אוֹ
 לְמַעַשְׂרֵי רֵאשׁוֹן. אוֹ לְמַעַשְׂרֵי שְׁנִי אוֹ לְהִקְדָּשׁ בֵּין
 טְמֵאִין בֵּין טְהוֹרִים יִרְקָבוּ. וְאִם טְהוֹרָה הָיְתָה אוֹתָהּ
 הַסָּאָה יִמָּכְרוּ לַכֹּהֲנִים בְּדָמֵי תְּרוּמָה. חוּץ מִדָּמֵי אוֹתָהּ
 סָאָה. וְאִם לְמַעַשְׂרֵי רֵאשׁוֹן נִפְלָה יִקְרָא שֵׁם לְתְּרוּמַת
 מַעַשֵׁר. וְאִם לְמַעַשְׂרֵי שְׁנִי אוֹ לְהִקְדָּשׁ נִפְלָה הָרִי אֵלָיו יִפְדּוּ.
 וְאִם טְמֵאִים הָיוּ אוֹתָן הַחוֹלִין יֵאָכְלוּ נְקוּדִים אוֹ קְלִיּוֹת
 אוֹ יִלוּשׁוּ בְּמֵי פִירוֹת אוֹ יִתְחַלְקוּ לְעֶסוֹת. כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה
 בְּמָקוֹם אֶחָד כְּבִיצָה:

^א סָאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלָה לְתוֹךְ מָאָה חוֹלִין טְהוֹרִין.
 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תִּירוֹם וְתִשְׂרֹף שְׁאֵנִי אוֹמֵר סָאָה
 שֶׁנִּפְלָה הִיא סָאָה שֶׁעָלְתָהּ. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים תַּעֲלֶה
 וְתֵאָכֵל נְקוּדִים אוֹ קְלִיּוֹת אוֹ תִלוּשׁ בְּמֵי פִירוֹת. אוֹ
 תִתְחַלֵּק לְעֶסוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּמָקוֹם אֶחָד כְּבִיצָה:

^ב סָאָה תְּרוּמָה טְהוֹרָה שֶׁנִּפְלָה לְמָאָה חוֹלִין טְמֵאִין תַּעֲלֶה
 וְתֵאָכֵל נְקוּדִים אוֹ קְלִיּוֹת. אוֹ תִלוּשׁ בְּמֵי פִירוֹת אוֹ
 תִתְחַלֵּק לְעֶסוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּמָקוֹם אֶחָד כְּבִיצָה:

^ג סָאָה תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁנִּפְלָה לְמָאָה סָאָה תְּרוּמָה
 טְהוֹרָה. בֵּית שְׁמַאי אוֹסְרִים וּבֵית הַלֵּל מְתִירִין. אָמְרוּ בֵּית
 הַלֵּל לְבֵית שְׁמַאי הוֹאִיל וְטְהוֹרָה אֲסוּרָה לְזָרִים וְטְמֵאָה
 אֲסוּרָה לַכֹּהֲנִים. מֵה טְהוֹרָה עוֹלָה אַף טְמֵאָה תַּעֲלֶה.

אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי לֹא אִם הָעָלוּ הַחֹלִין הַקָּלִים
הַמִּתְרִין לְזָרִים אֶת הַטְּהוֹרָה תַּעֲלֶה תְּרוּמָה הַחֲמוּרָה
הָאֲסוּרָה לְזָרִים אֶת הַטְּמֵאָה לְאַחַר שֶׁהוּדוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אוֹמֵר תְּרוּם וְתִשְׂרֹף וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים אֲבָדָה בְּמִיעוּטָהּ:

^ה סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה הַגְּבִיָּה וְנִפְלָה לְמָקוֹם
אַחֵר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִדְּמַעַת כְּתְּרוּמָה וְדָאִי וְחֻכָּמִים
אוֹמְרִים אֵינָה מִדְּמַעַת אֶלָּא לְפִי חֲשָׁבוֹן:

^י סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְפָחוֹת מֵמֵאָה וְנִדְמָעוּ וְנִפְלָה
מִן הַמְּדוּמָע לְמָקוֹם אַחֵר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִדְּמַעַת
כְּתְּרוּמָה וְדָאִי וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים אֵין הַמְּדוּמָע מִדְּמַעַת אֶלָּא
לְפִי חֲשָׁבוֹן וְאֵין הַמְּחַמֵּץ מְחַמֵּץ אֶלָּא לְפִי חֲשָׁבוֹן וְאֵין
הַמֵּים שְׂאוּבִים פּוֹסְלִים אֶת הַמְּקוֹה אֶלָּא לְפִי חֲשָׁבוֹן:

^י סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה הַגְּבִיָּה וְנִפְלָה אַחֲרֶת
הַגְּבִיָּה וְנִפְלָה אַחֲרֶת הָרִי זֶה מִתְּרַת עַד שֶׁתִּרְבֶּה תְּרוּמָה
עַל הַחֹלִין:

^ח סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה וְלֹא הִסְפִּיק לְהַגְבִּיָּהּ עַד
שֶׁנִּפְלָה אַחֲרֶת הָרִי זֶה אֲסוּרָה רַבִּי שְׁמַעוֹן מַתִּיר:

^ט סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה וְטַחֲנָן וּפָחַתוּ בְּשֵׁם
שֶׁפָּחַתוּ הַחֹלִין כִּד פָּחַתָּה הַתְּרוּמָה וּמַתֵּר סָאָה תְּרוּמָה
שֶׁנִּפְלָה לְפָחוֹת מֵמֵאָה וְטַחֲנָן וְהוֹתִירוּ בְּשֵׁם שֶׁהוֹתִירוּ
הַחֹלִין כִּד הוֹתִירָה הַתְּרוּמָה וְאֲסוּר אִם יָדוּעַ שֶׁהַחֲטִים

שֶׁל חוֹלִין יָפוֹת מִשָּׁל תְּרוּמָה מִתָּרִי סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה
לְפָחוֹת מִמָּאָה וְאַחֲרֵי כֵן נִפְלוּ שֵׁם חוֹלִין אִם שׁוּגַג מִתָּרִי
וְאִם מִזִּיד אָסוּר:

פרק ו

הָאוֹכֵל תְּרוּמָה שׁוּגַג מִשָּׁלם קֶרֶן וְחוּמֶשׁ אֶחָד הָאוֹכֵל
וְאֶחָד הַשּׁוֹתֶה וְאֶחָד הַסֹּדֵף אֶחָד תְּרוּמָה טְהוֹרָה
וְאֶחָד תְּרוּמָה טְמֵאָה מִשָּׁלם חֲמִשָּׁה וְחֲמִשׁ חֲמִשָּׁה אֵינוֹ
מִשָּׁלם תְּרוּמָה אֲלֹא חוֹלִין מִתְּקַנִּים וְהֵם נַעֲשִׂין תְּרוּמָה
וְהַתְּשֻׁלּוּמִין תְּרוּמָה אִם רָצָה הַכֹּהֵן לִמְחוֹל אֵינוֹ מוֹחֵל:

^ב בֵּת יִשְׂרָאֵל שֶׁאַכְלָה תְּרוּמָה וְאַחֲרֵי כֵן נִשְׁאֵת לַכֹּהֵן אִם
תְּרוּמָה שְׁלֹא זָכָה בָּהּ כֹּהֵן אֲכָלָהּ מִשְׁלֶמֶת קֶרֶן וְחֲמִשׁ
לְעֶצְמָהּ וְאִם תְּרוּמָה שֶׁזָּכָה בָּהּ כֹּהֵן אֲכָלָהּ מִשְׁלֶמֶת קֶרֶן
לְבָעָלִים וְחֲמִשׁ לְעֶצְמָהּ מִפְּנֵי שֶׁאַמְרוּ הָאוֹכֵל תְּרוּמָה
מִשָּׁלם קֶרֶן לְבָעָלִים וְחֲמִשׁ לְכֹל מִי שִׁירָצָה:

^א הַמֵּאֲכִיל אֶת פּוֹעֲלָיו וְאֶת אוֹרְחָיו תְּרוּמָה הוּא מִשָּׁלם
אֶת הַקֶּרֶן וְהֵם מִשְׁלֵמִין אֶת הַחֲמִשׁ דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר
וְחֲכָמִים אוֹמְרִים הֵם מִשְׁלֵמִין קֶרֶן וְחֲמִשׁ וְהוּא מִשָּׁלם
לָהֶם דָּמִי סְעוּדָתוֹ:

^ד הַגּוֹזֵב תְּרוּמָה וְלֹא אֲכָלָהּ מִשָּׁלם תְּשֻׁלּוּמֵי כָּפֹל דָּמִי
תְּרוּמָה אֲכָלָהּ מִשָּׁלם שְׁנֵי קֶרְנִים וְחֲמִשׁ קֶרֶן וְחֲמִשׁ מִן

החולין. וקרן דמי תרומה. גנב תרומת הקדש ואכלה
משלם שני חומשין וקרן. שאין בהקדש תשלומי כפל:

ה אין משלמין מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה ומן
ההפקר ולא ממעשר ראשון (שנטלה תרומתו) ולא
ממעשר שני והקדש (שנפדו). שאין הקדש פודה את
הקדש דברי רבי מאיר. וחכמים מתירין באלו:

י רבי אליעזר אומר משלמין ממין על שאינו מינו ובלבד
שישלם מן היפה על הרע. ורבי עקיבא אומר אין משלמין
אלא ממין על מינו לפיכך אם אכל קשואין של ערב
שביעית. ימתין לקשואין של מוצאי שביעית וישלם מהם.
ממקום שרבי אליעזר מקל משם רבי עקיבא מחמיר.
שנאמר ונתן לכהן את הקדש כל שהוא ראוי להיות
קדש דברי רבי אליעזר. ורבי עקיבא אומר ונתן לכהן
את הקדש קדש שאכל:

פרק ז

האוכל תרומה מזיד· משלם את הקרן ואינו משלם
את החמש· התשלומין חולין· אם רצה הכהן
למחול מוחל:

^ב בת כהן שנשאת לישראל ואחר כך אכלה תרומה·
משלמת את הקרן ואינה משלמת את החמש· ומיתתה
בשריפה· נשאת לאחד מכל הפסולין משלמת קרן
וחמש· ומיתתה בחנק דברי רבי מאיר· וחכמים אומרים
זו וזו משלמות את הקרן ואינן משלמות את החמש
ומיתתן בשריפה:

^ג המאכיל את בניו קטנים ואת עבדיו בין גדולים בין
קטנים· האוכל תרומה חוצה לארץ· והאוכל פחות מבית
תרומה· משלם את הקרן ואינו משלם את החמש·
והתשלומין חולין· אם רצה הכהן למחול מוחל:

^ד זה הכלל כל המשלם קרן וחמש התשלומין תרומה·
אם רצה הכהן למחול אינו מוחל· וכל המשלם את הקרן
ואינו משלם את החמש· התשלומין חולין· אם רצה הכהן
למחול מוחל:

^ה שתי קופות אחת של תרומה ואחת של חולין שנפלה
סאה תרומה לתוך אחת מהם ואין ידוע לאיזו מהן נפלה·
הרי אני אומר לתוך של תרומה נפלה· אבל אם אין ידוע

אי זו היא של תרומה ואי זו היא של חולין אכל אחת מהן
 פטור והשנייה נזהג בה בתרומה וחיבת בחלה דברי
 רבי מאיר רבי יוסי פוטר אכל אחר את השנייה פטור
 אכל אחד את שתיהן משלם כקטנה שבשתיהן:

י נפלה אחת מהן לתוך החולין אינה מדמעתן והשנייה
 נזהג בה בתרומה וחיבת בחלה דברי רבי מאיר ורבי
 יוסי פוטר נפלה שנייה למקום אחר אינה מדמעתן נפלו
 שתיהן למקום אחד מדמעות כקטנה שבשתיהן:

י זרע את אחת מהן פטור והשנייה נזהג בה בתרומה
 וחיבת בחלה דברי רבי מאיר ורבי יוסי פוטר זרע אחר
 את השנייה פטור זרע אחד את שתיהן בדבר שזרעו
 כלה מותר ובדבר שאין זרעו כלה אסור:

פרק ח

האשה שהיתה אוכלת בתרומה באו ואמרו לה
 מת בעליך או גרשך וכן העבד שהיה אוכל
 בתרומה ובאו ואמרו לו מת רבך או מכרך לישראל
 או נתנד במתנה או עשאך בן חורין וכן כהן שהיה
 אוכל בתרומה ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה רבי
 אליעזר מחייב קרן וחמש ורבי יהושע פוטר היה עומד
 ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן
 חלוצה רבי אליעזר אומר כל הקרבנות שהקריב על גבי

הַמִּזְבֵּחַ פְּסוּלִים. וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ מְכַשִּׁיר. נֹדֵעַ שֶׁהוּא בֶּעַל
מוֹם עֲבוּדָתוֹ פְּסוּלָה:

ב' וְכֻלָּם שֶׁהֵיְתָה תְּרוּמָה בְּתוֹךְ פִּיָּהֶם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר
יִבְלְעוּ. וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ אוֹמֵר יִפְלוּטוּ. אָמְרוּ לוֹ נִטְמָאתָ
וְנִטְמָאת תְּרוּמָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יִבְלַע. וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ
אוֹמֵר יִפְלוּט. טָמֵא הָיִיתָ וְטָמְאָה הֵיְתָה תְּרוּמָה. אוֹ נֹדֵעַ
שֶׁהוּא טָבֵל. וְנִמְעָשׂר רֹאשׁוֹן שֶׁלֹא נִטְלָה תְּרוּמָהּ. וְנִמְעָשׂר
שֵׁנִי וְהִקְדָּשׁ שֶׁלֹא נִפְדּוּ. אוֹ שְׁטַעֲמִים טַעֲמִים שֶׁשָּׁפַשׁ לְתוֹךְ פִּיּוֹ.
הֲרִי זֶה יִפְלוּט:

ג' הִיָּה אוֹכֵל בְּאֶשְׁכּוֹל. וְנִכְנַס מִן הַגֶּנֶזַח לְחֹצֵר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אוֹמֵר יִגְמֹר. וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ אוֹמֵר לֹא יִגְמֹר. חֲשִׁיכָה לַיְלִי
שִׁבְתָּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יִגְמֹר. וְרַבִּי יְהוֹשֻעַ אוֹמֵר לֹא
יִגְמֹר:

ד' יֵין שֶׁל תְּרוּמָה שֶׁנִּתְגַּלָּה יִשְׁפֹּךְ. וְאֵין צָרִיד לֹאמֹר שֶׁל
חוֹלִין. שְׁלֹשָׁה מִשְׁקִין אֲסוּרִין מִשּׁוּם גְּלוּי. הַמִּים וְהַיֵּין
וְהַחֵלֶב. וְשָׂאֵר כָּל הַמִּשְׁקִין מוֹתְרִין. כִּמָּה יִשְׁהוּ וְיִהְיוּ
אֲסוּרִין. כְּדִי שִׁיֵּצֵא הָרַחֵשׁ מִמָּקוֹם קְרוֹב. וְיִשְׁתָּה:

ה' שִׁיעוֹר הַמִּים הַמְּגוּלִין. כְּדִי שֶׁתֵּאָבֵד בָּהֶם הַמָּרָה. רַבִּי
יוֹסִי אוֹמֵר בִּבְלִים כָּל שֶׁהֵן. וּבִקְרָקְעוֹת אֲרָבָעִים סָאָה:

ו' נְקוּרֵי תֵּאֲנִים וְעֵנָבִים וְקִשּׁוּאִין וְהִדְלוּעִים וְהָאֲבִטִּיחִים
וְהַמְּלַפְּפָנוֹת. אֶפִּילוֹ הֵם כֶּכֶר. אֶחָד גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן. אֶחָד

תלוש ואֶחָד מִחֶבֶר. כָּל שֵׁישׁ בּוֹ לִיחָה אָסוּר. וּנְשִׁיכַת
הַנָּחַשׁ אָסוּרָה. מִפְּנֵי סִכַּנַּת נַפְשׁוֹת:

^ז הַמְשַׁמֶּרֶת שֶׁל יֵיזֵן. אָסוּרָה מִשּׁוּם גְּלוּי. רַבִּי נַחֲמִיָּה מֵתִיר:
^ח חֲבִית שֶׁל תְּרוּמָה שְׁנוּלָד בָּהּ סֶפֶק טוּמְאָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אוֹמֵר אִם הָיְתָה מוֹנַחַת בְּמָקוֹם תּוֹרְפָה. יִנְיַחָנָה בְּמָקוֹם
הַמְצָנֵעַ. וְאִם הָיְתָה מְגֵלָה יִכְסֶּנָּה. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר אִם
הָיְתָה מוֹנַחַת בְּמָקוֹם מְצָנֵעַ יִנְיַחָנָה בְּמָקוֹם תּוֹרְפָה. וְאִם
הָיְתָה מְכֻסָּה יְגַלְנָה. וְרַבִּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אֵל יַחֲדֵשׁ בָּהּ
דָּבָר:

^ט חֲבִית שֶׁנִּשְׁבְּרָה בְּגַת הָעֲלִיזָה וְהַתְּחַתּוֹנָה טְמֵאָה. מוֹדָה
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאִם יָכוֹל לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית
בְּטָהֳרָה יִצִּיל. וְאִם לֹא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תֵּרֵד וְתִטָּמֵא.
וְאֵל יִטְמָאנָה בִּידּוֹ:

^י וְכֵן חֲבִית שֶׁל שֶׁמֶן שֶׁנִּשְׁפְּכָה. מוֹדָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ שֶׁאִם יָכוֹל לְהַצִּיל מִמֶּנָּה רְבִיעִית בְּטָהֳרָה יִצִּיל.
וְאִם לֹא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר תֵּרֵד וְתִבָּלַע. וְאֵל יִבְלַעֲנָה
בִּידּוֹ:

^{יא} (וְעַל זֶה) וְעַל זֶה אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֹא זֶה הֵיא
תְּרוּמָה שֶׁאֲנִי מוֹזְהֵר עָלֶיהָ מִלְּטִמְאָה. אֲלֵא מְלֹאכָלָה. וּבִלְ
תִּטְמָאָה. כִּיצַד. הִיא עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וְכִכְרוֹת שֶׁל
תְּרוּמָה בִּידּוֹ. אָמַר לוֹ נִכְרִי. תֵּן לִי אַחַת מֵהֶם וְאַטְמָאָה.

וְאִם לֹאוּ הָרִי אָנִי מְטַמֵּא אֶת כְּלֵהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר
יְטַמֵּא אֶת כְּלֵהּ וְאֵל יִתֵּן לוֹ אַחַת מֵהֶן וְיְטַמֵּא רַבִּי יְהוֹשֻעַ
אוֹמֵר יֵנִיחַ לַפָּנִי אַחַת מֵהֶן עַל הַסֵּלַע:

^ב וְכֵן נָשִׁים שֶׁאָמְרוּ לָהֶם גּוֹיִם תִּגְנוּ אַחַת מֵכֶם וְנִטְמָאָהּ
וְאִם לֹאוּ הָרִי אָנִי מְטַמֵּאִים אֶת כְּלַכְכֶּם יְטַמְאוּ אֶת כָּלֶן
וְאֵל יִמְסְרוּ לָהֶם נַפְשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל:

פרק ט

הַזּוֹרֵעַ תְּרוּמָה שׁוֹגֵג יוֹפֵד וּמִזִּיד יִקְיִים אִם הִבִּיאָהּ
שְׁלִישׁ בֵּין שׁוֹגֵג בֵּין מִזִּיד יִקְיִים וּבִפְשָׁתוֹן מִזִּיד
יוֹפֵד:

^ב וְחִיִּיבַת בִּלְקֹט וּבִשְׂכָחָהּ וּבִפְאָהּ וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל וְעֲנִי
כֹהֲנִים מְלַקְטִים וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל מוֹכְרִין אֶת שְׁלֵהֶם לְכֹהֲנִים
בְּדָמֵי תְרוּמָה וְהִדָּמִים שְׁלֵהֶם רַבִּי טְרַפּוֹן אוֹמֵר לֹא יִלְקֹטוּ
אֶלָּא עֲנִי כֹהֲנִים שֶׁמָּא יִשְׁכָּחוּ וְיִתְּנוּ לְתוֹדֵף פִּיהֶם אָמַר לוֹ
רַבִּי עֲקִיבָא אִם כֵּן לֹא יִלְקֹטוּ אֶלָּא טְהוֹרִים:

^ג וְחִיִּיבַת בְּמַעֲשְׂרוֹת וּבְמַעֲשֵׁר עָנִי וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל וְעֲנִי
כֹהֲנִים נוֹטְלִים וְעֲנִי יִשְׂרָאֵל מוֹכְרִין אֶת שְׁלֵהֶם לְכֹהֲנִים
בְּדָמֵי תְרוּמָה וְהִדָּמִים שְׁלֵהֶם הַחוּבֵט מִשְׁבַּח וְהַדָּשׁ
כִּיצַד יַעֲשֶׂה תוֹלָה כְּפִיפּוֹת בְּצוּאָרֵי בְהֶמָּה וְנוֹתֵן לְתוֹכָן
מֵאוֹתוֹ הַמִּין נִמְצָא לֹא זֶמֶס אֶת הַבְּהֶמָּה וְלֹא מֵאֲכִיל
אֶת הַתְּרוּמָה:

ד גדולי תרומה תרומה וגדולי גדולין חולין אבל הטבל ומעשר ראשון וספיחי שביעית ותרומת חוצה לארץ והמדמע והבכורין גדוליהן חולין גדולי הקדש ומעשר שני חולין ופודה אותם בזמן זרעם:

ה מאה לגינה של תרומה ואחד של חולין כלן מותרים בדבר שזרעו כלה אבל בדבר שאין זרעו כלה אפילו מאה של חולין ואחת של תרומה כלן אסורין:

ו הטבל גדוליו מותרין בדבר שזרעו כלה אבל בדבר שאין זרעו כלה גדולי גדולין אסורין איזהו דבר שאין זרעו כלה כגון הלוף והשום והבצלים רבי יהודה אומר השום כשעורים:

ז המנפש עם הנכרי בחסיות אף על פי שפירותיו טבל אוכל מהם עראי שתילי תרומה שנטמאו שתלן טהרו מלטמא ואסורין מלאכול עד שיגום את האכל רבי יהודה אומר עד שיגום וישנה:

פרק י

בַּצֵּל שֶׁנִּתְּנוּ בְּתוֹךְ עֲדָשִׁים. אִם שָׁלֵם מוֹתֵר. וְאִם חֲתָכוּ
בְּנוֹתָן טַעַם. וְשֹׂאֵר כָּל הַתְּבָשִׁיל. בֵּין שָׁלֵם בֵּין
מִחוּתָךְ בְּנוֹטָן טַעַם. רַבִּי יְהוּדָה מְתִיר בַּצִּחָנָה. שְׂאִינָה
אֵלָּא לְטוֹל אֶת הַזֹּהֶמָּא:

^א תַּפּוּחַ שֶׁרִסְקוּ וְנִתְּנוּ לְתוֹךְ עֵסָה וְחֻמְצָה. הֵרִי זֶה אֲסוּרָה.
שְׁעוּרִים שֶׁנִּפְּלוּ לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁל מִים. אֵף עַל פִּי שֶׁהִבְאִישׁוּ
מִימיו. (מִימיו) מוֹתְרִים:

^ב הַרוֹזָדָה פֶּת חֲמָה. וְנִתְּנָה עַל פִּי חֲבִית שֶׁל יַיִן שֶׁל תְּרוּמָה.
רַבִּי מֵאִיר אֹסֵר. וְרַבִּי יְהוּדָה מְתִיר. רַבִּי יוֹסִי מְתִיר בְּשֵׁל
חֲטִיץ. וְאֹסֵר בְּשֵׁל שְׁעוּרִים. מִפְּנֵי שֶׁהַשְּׁעוּרִים שׁוֹאֲבוֹת:

^ג תֵּנּוּר שֶׁהִסִּיקוּ בְּכֶמוֹן שֶׁל תְּרוּמָה. וְאָפָה בּוֹ אֶת הַפֶּת.
הַפֶּת מוֹתֶרֶת. שְׂאִינּוּ טַעַם כָּמוֹן אֵלָּא רֵיחַ כָּמוֹן:

^ד תִּלְתָּן שֶׁנִּפְּלָה לְתוֹךְ הַבּוֹר שֶׁל יַיִן. בְּתֵרוּמָה וּבְמַעֲשֵׂר
שְׁנֵי. אִם יֵשׁ בְּזֶרַע כְּדֵי לִתֵּן טַעַם. אֲבָל לֹא בְּעֵץ. בְּשִׁבְעִיעִית
וּבִכְלָאֵי הַכֶּרֶם וְהַקֹּדֶשׁ. אִם יֵשׁ בְּזֶרַע וּבְעֵץ. כְּדֵי לִתֵּן טַעַם:

^ה מִי שֶׁהָיוּ לוֹ חֲבִילֵי תִלְתָּן שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם יִדְּלְקוּ. הָיוּ
לוֹ חֲבִילֵי תִלְתָּן שֶׁל טָבֵל. כּוֹתֵשׁ וּמַחְשֵׁב כִּמְהָ זֶרַע יֵשׁ
בָּהֶם. וּמִפְּרִישׁ אֶת הַזֶּרַע. וְאִינּוּ צָרִיד לְהַפְרִישׁ אֶת הָעֵץ.
אִם הַפְּרִישׁ לֹא יֵאמֵר אֶכְתּוֹשׁ. וְאֵטוֹל אֶת הָעֵץ. וְאֶתָּן אֶת
הַזֶּרַע. אֵלָּא נוֹתֵן הָעֵץ עִם הַזֶּרַע:

י זיתי חולין שֶׁכֶּבֶשׁוֹ עִם זִיתֵי תְרוּמָה פְּצוּעֵי חוֹלִין עִם פְּצוּעֵי תְרוּמָה פְּצוּעֵי חוֹלִין עִם שְׁלִימֵי תְרוּמָה אוֹ בְּמֵי תְרוּמָה אָסוּר אֲבָל שְׁלִימֵי חוֹלִין עִם פְּצוּעֵי תְרוּמָה מוֹתֵר:

ח דָּג טִמָּא שֶׁכֶּבֶשׁוֹ עִם דָּג טְהוֹר כָּל גֶּרֶב שֶׁהוּא מַחֲזִיק סָאֲתִים אִם יֵשׁ בּוֹ מִשְׁקַל עֶשֶׂר זֶזוּ בִּיהוּדָה שֶׁהֵם חֲמֵשׁ סֵלָעִים בִּגְלִיל דָּג טִמָּא צִירוֹ אָסוּר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר רַבִּיעִית בְּסָאֲתִים וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֶחָד מִשְׁשָׁה עֶשֶׂר בּוֹ: ט חֲגָבִים טִמָּאִים שֶׁנִּכְבְּשׁוּ עִם חֲגָבִים טְהוֹרִים לֹא פָּסְלוּ אֶת צִירָם הֵעִיד רַבִּי צְדוֹק עַל צִיר חֲגָבִים טִמָּאִים שֶׁהוּא טְהוֹר:

י כָּל הַנִּכְבְּשִׁים זֶה עִם זֶה מוֹתְרִים אֲלֹא עִם הַחֲסִית חֲסִית חוֹלִין עִם חֲסִית שֶׁל תְרוּמָה יֵרֶק שֶׁל חוֹלִין עִם חֲסִית שֶׁל תְרוּמָה אָסוּר אֲבָל חֲסִית שֶׁל חוֹלִין עִם יֵרֶק שֶׁל תְרוּמָה מוֹתֵר:

יא רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר כָּל הַנִּשְׁלָקִים עִם הַתְּרָדִים אָסוּרִים מִפְּנֵי שֶׁהֵם נוֹתְנִין אֶת הַטֶּעַם רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר כְּרוּב שֶׁל שְׁקִיָּא עִם כְּרוּב שֶׁל בַּעַל אָסוּר מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹלַע רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כָּל הַמִּתְבַּשְּׁלִין זֶה עִם זֶה מוֹתְרִים אֲלֹא עִם הַבָּשָׂר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר הַכֶּבֶד אוֹסְרֵת וְאֵינָה נֹאסְרֵת מִפְּנֵי שֶׁהִיא פּוֹלָטֶת וְאֵינָה בּוֹלַעֶת:

^ב בִּיעָה שְׁנֵתִבְלָה בַּתְּבָלִין (אֲסוּרִים) . אֲפִילוּ חֶלְמוֹן שְׁלֵה אֲסוּר . מִפְּנֵי שֶׁהוּא בּוֹלַע . מִי שְׁלֻקוֹת . וּמִי כִבָּשִׁים שֶׁל תְּרוּמָה . אֲסוּרִים לְזָרִים :

פרק יא

אֵין נוֹתֵנִין דְּבִילָה וּגְרוּגְרָת לְתוֹךְ הַמּוֹרִיִּים . מִפְּנֵי שֶׁהוּא מֵאֲבָדֵן . אֲבָל נוֹתֵנִין אֶת הַיֵּין לַמּוֹרִיִּים . וְאֵין מִפְּטָמִין אֶת הַשָּׁמֶן . אֲבָל עוֹשִׂין אֶת הַיֵּין יִינוֹמְלִין . אֵין מְבַשְׁלִים יֵין שֶׁל תְּרוּמָה . מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִמַּעֲיטוֹ . רַבִּי יְהוּדָה מְתִיר מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשַׁבִּיחוֹ :

^ב דְּבַשׁ תְּמָרִים וַיֵּין תְּפוּחִים וְחֶמֶץ סְתוֹנִיּוֹת . וְשֶׁאֵר כָּל מִי פִירוֹת שֶׁל תְּרוּמָה . רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחַיֵּב קֶרֶן וְחֶמֶשׁ . וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר . וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא מִשּׁוּם מִשְׁקָה . אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֹא מָנוּ חֲכָמִים שְׁבָעָה מְשָׁקִין בְּמוֹנֵי פְטָמִים . אֲלֹא אָמְרוּ שְׁבָעָה מְשָׁקִין טַמְאִים . וְשֶׁאֵר כָּל הַמְשָׁקִין טְהוֹרִים :

^ג אֵין עוֹשִׂין תְּמָרִים דְּבַשׁ . וְלֹא תְּפוּחִים יֵין . וְלֹא סְתוֹנִיּוֹת חֶמֶץ . וְשֶׁאֵר כָּל הַפִּירוֹת . אֵין מְשַׁנִּין אוֹתָם מִבְּרִייתָן בַּתְּרוּמָה וּבִמְעַשְׂרֵי שְׁנֵי . אֲלֹא זִיתִים וְעִנְבִּים בְּלִבָּד . אֵין סוֹפְגִין אַרְבָּעִים מִשּׁוּם עֶרְלָה . אֲלֹא עַל הַיּוֹצֵא מִן הַזִּיתִים וּמִן הָעִנְבִּים . וְאֵין מְבִיאִין בְּכוֹרִים מְשָׁקִין . אֲלֹא הַיּוֹצֵא מִן הַזִּיתִים וּמִן הָעִנְבִּים . וְאֵינוּ מְטַמֵּא מִשּׁוּם מִשְׁקָה . אֲלֹא

הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים וְאִין מִקְרִיבִין עַל גְּבִי
הַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא הַיּוֹצֵא מִן הַזֵּיתִים וּמִן הָעֲנָבִים:

ד' עוֹקְצֵי תֵּאֲנִים וּגְרוּגְרוֹת הַכְּלִיסִים וְהַחֲרוּבִין שֶׁל תְּרוּמָה.
אֲסוּרִים לְזָרִים:

ה' גִּרְעִינֵי תְּרוּמָה בְּזֶמֶן שֶׁהוּא מִכְּנִסֵּן אֲסוּרוֹת וְאִם
הַשְּׁלִיכֵן מוֹתְרוֹת וְכֵן עֲצָמוֹת הַקִּדָּשִׁים בְּזֶמֶן שֶׁהוּא
מִכְּנִסֵּן אֲסוּרִין וְאִם הַשְּׁלִיכֵן מוֹתְרִין הַמּוֹרֶסֶן מוֹתֵר.
סוֹבִין שֶׁל חֲדָשׁוֹת אֲסוּרוֹת וְשֶׁל יִשְׁנוֹת מוֹתְרוֹת וְנוֹהֵג
בְּתְרוּמָה כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא נוֹהֵג בַּחוּלִין הַמְּסֻלָּת קֵב אוֹ קֵבִים
לְסָאָה לֹא יֵאבֹד אֶת הַשָּׂאֵר אֶלָּא יִנְיָחוּנוּ בַּמָּקוֹם הַמִּצָּנֵעַ:

י' מְגוּרָה שֶׁפָּנָה מִמֶּנָּה חֲטִי תְּרוּמָה אֵין מְחִיבִים אוֹתוֹ
לִהְיוֹת יוֹשֵׁב וּמִלְקֹט אַחַת אַחַת אֶלָּא מְכַבֵּד כְּדֶרְכּוֹ וְנוֹתֵן
לְתוֹכָהּ חוּלִין:

י' וְכֵן חֲבִית שֶׁל שֶׁמֶן שֶׁנִּשְׁפָּכָה אֵין מְחִיבִין אוֹתוֹ לִהְיוֹת
יוֹשֵׁב וּמִטְפֹּחַ אֶלָּא נוֹהֵג בָּהּ כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא נוֹהֵג בַּחוּלִין:

י"ה הַמַּעֲרָה מִכֹּד לְכַד וְנוֹטָף שְׁלֹשׁ טַפִּים נוֹתֵן לְתוֹכָהּ
חוּלִין הַרְבֵּינָה וּמִצָּה הָרִי זוֹ תְּרוּמָה וְכִמָּה תִּהְיֶה בְּתְרוּמַת
מַעֲשֵׂר שֶׁל דָּמָאִי וְיוֹלִיכָנָה לִכְהֵן אֶחָד מִשְׁמוֹנָה לְשְׁמִינִית:

ט' כְּרִשְׁיֵי תְּרוּמָה מֵאֲכִילִין אוֹתָם לְבִהְמָה וּלְחִיָּה
וְלִתְרַגְּוִלִים יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׂכַר פָּרָה מִכֵּהֶן מֵאֲכִילָהּ כְּרִשְׁיֵי
תְּרוּמָה וְכֵהֶן שֶׁשָּׂכַר פָּרָה מִיִּשְׂרָאֵל אֵף עַל פִּי שְׁמִזּוֹנוֹתֶיהָ

עָלְיוֹ לֹא יֹאכִילָנָה בְּרִשְׁיָנִי תְרוּמָהּ. יִשְׂרָאֵל שֵׁשׁ פָּרָה
מִכֶּהֶן לֹא יֹאכִילָנָה בְּרִשְׁיָנִי תְרוּמָהּ. וְכֵהֶן שֵׁשׁ פָּרָה
מִיִּשְׂרָאֵל מֵאֲכִילָה בְּרִשְׁיָנִי תְרוּמָה:

· מְדֻלֵּקִין שֶׁמֶן שְׂרִיפָה בְּבִתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְבִתִּי מְדַרְשׁוֹת
וּבְמִבְאוֹת הָאֶפְלִין וְעַל גְּבֵי הַחֹלִין בְּרִשְׁוֹת כֶּהֶן. בֵּית
יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁאֵאת לִכֶּהֶן וְהִיא לְמוֹדָה (לְבֹא) אֶצֶל אָבִיהָ.
אָבִיהָ מְדֻלֵּק בְּרִשְׁוֹתָהּ. מְדֻלֵּקִין בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה אֲבָל לֹא
בְּבֵית הָאֶבֶל דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר בְּבֵית
הָאֶבֶל אֲבָל לֹא בְּבֵית הַמִּשְׁתָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר כָּאֵן
וְכֵאֵן. רַבִּי שְׁמַעוֹן מִתִּיר כָּאֵן וְכֵאֵן: סליק

מסכת מעשרות

יום ד

פרק א

כָּלֵל אָמְרוּ בַּמַּעֲשֹׂרוֹת כָּל שֶׁהוּא אֵכֶל וְנִשְׁמֵר וְגִדּוּלּוֹ
מִן הָאָרֶץ חַיִּיב בַּמַּעֲשֹׂרוֹת וְעוֹד כָּלֵל אַחֵר אָמְרוּ
כָּל שֶׁתַּחֲלָתוֹ אֵכֶל וְסוּפּוֹ אֵכֶל אֵף עַל פִּי שֶׁהוּא שׁוֹמֵר
לְהוֹסִיף אֵכֶל חַיִּיב קָטָן וְגִדּוּל וְכָל שֶׁאֵין תַּחֲלָתוֹ אֵכֶל אֵבֶל
סוּפּוֹ אֵכֶל אֵינּוּ חַיִּיב עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה אֵכֶל:

ב מֵאֵימַתִּי הַפִּירוֹת חַיִּיבִין בַּמַּעֲשֹׂרוֹת הַתֵּאֲנִים
מִשִּׁיב־חִילוֹ הַעֲנָבִים וְהָאֲבִשִׁים מִשֶּׁהִבֵּאִישׁוֹ הָאוֹג
וְהַתּוֹתִים מִשִּׁיֵּאֲדִימוֹ וְכָל הָאֲדוּמִים מִשִּׁיֵּאֲדִימוֹ הֶרְמוּנִים
מִשִּׁיֵּמֶסוֹ הַתְּמָרִים מִשִּׁיֵּטִילוֹ שְׁאֹר הָאֶפְרָסִקִּים
מִשִּׁיֵּטִילוֹ גִּידִים הָאֶגְזִזִּים מִשִּׁיַּעֲשׂוֹ מְגוּרָה רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר הָאֶגְזִזִּים וְהַשְּׁקָדִים מִשִּׁיַּעֲשׂוֹ קְלִיפָה:

ג הַחֲרוּבִין מִשִּׁיֵּנֶקְדוֹ וְכָל הַשְּׁחֹרִין מִשִּׁיֵּנֶקְדוֹ הָאֲגָסִים
וְהַקֶּרְסֵטוּמָלִין וְהַפְּרִישִׁין וְהַעֲזֹזֵרִים מִשִּׁיקְרָחוֹ וְכָל
הַלֵּבָנִים מִשִּׁיקְרָחוֹ הַתֵּלְתָן מִשִּׁתְּצֶמַח הַתְּבוּאָה וְהַזֵּיתִים
מִשִּׁיֵּכְנִיסוֹ שְׁלִישׁ:

ד וּבִירַק הַקְּשׂוּאִים וְהַדְּלוּעִים וְהָאֲבִטִּיחִים וְהַמִּלְפָּפוֹנוֹת
הַתְּפוּחִים וְהָאֲתָרוּגִין חַיִּיבִים גְּדוּלִּים וְקִטְנִים רַבִּי שִׁמְעוֹן

פֹּטֹר אֶת הָאֶתְרוּגִין בְּקֶטֶן. הַחַיִּיב בַּשָּׂקָדִים הַמָּרִים
פֹּטֹר בַּמֶּתוּקִים. הַחַיִּיב בַּמֶּתוּקִים פֹּטֹר בַּמָּרִים:

ה' אֵיזְהוּ גִרְנָן לַמַּעֲשֻׂרוֹת. הַקְּשׁוּאִים וְהַדְּלוּעִים מִשִּׁיפָּקְסוּ.
וְאִם אֵינוֹ מִפָּקֶס מִשִּׁיעֵמִיד עֲרִימָה. אֲבֵטִיחַ מִשִּׁישָׁלֶק וְאִם
אֵינוֹ מִשָּׁלֶק עַד שִׁיעֵשָׁה מְקַצָּה. יֵרֶק הַנֶּאֱגָד מִשִּׁיאָגֵד.
אִם אֵינוֹ אוֹגֵד עַד שִׁימְלָא אֶת הַכְּלִי. וְאִם אֵינוֹ מְמַלָּא
אֶת הַכְּלִי. עַד שִׁילָקֹט כָּל צָרְכוֹ. כֹּלְכָלָה עַד שִׁיחֲפָה. וְאִם
אֵינוֹ מַחֲפָה עַד שִׁימְלָא אֶת הַכְּלִי. וְאִם אֵינוֹ מְמַלָּא אֶת
הַכְּלִי. עַד שִׁילָקוּט כָּל צָרְכוֹ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים בְּמוֹלִיד
לְשׁוֹק. אֲבָל בְּמוֹלִיד לְבֵיתוֹ. אוֹכֵל מֵהֶם עֲרָאֵי עַד שֶׁהוּא
מַגִּיעַ לְבֵיתוֹ:

י' הַפֶּרֶד וְהַצְמוּקִין וְהַחֲרוּבִין מִשִּׁיעֵמִיד עֲרִימָה. הַבְּצָלִים
מִשִּׁיפָּקֶל. וְאִם אֵינוֹ מִפָּקֶל. מִשִּׁיעֵמִיד עֲרִימָה. הַתְּבוּאָה
מִשִּׁימָּרַח. וְאִם אֵינוֹ מִמָּרַח עַד שִׁיעֵמִיד עֲרִימָה. הַקֶּטָּנִיּוֹת
מִשִּׁיכְבוֹר וְאִם אֵינוֹ כּוֹבֵר עַד שִׁימָּרַח. אֵף עַל פִּי שִׁמָּרַח
נוֹטֵל מִן הַקּוֹטְעִים וּמִן הַצֹּדְדִים. וּמִמָּה שֶׁבִּתּוֹךְ הַתֵּבָן
וְאוֹכֵל:

י' הֵיִזֵּן מִשִּׁיקָפָה אֵף עַל פִּי שֶׁקָּפָה קוֹלֵט מִן הַגֶּת הָעֲלִינָה.
וּמִן הַצָּנוֹר וְשׁוֹתָה. הַשָּׁמֶן מִשִּׁירֵד לְעוֹקָה. אֵף עַל פִּי שִׁירֵד
נוֹטֵל מִן הָעֵקֶל וּמִבֵּין הַמָּמֶל וּמִבֵּין הַפָּצִין. וְנוֹתֵן לַחֲמָטָה
וְלִתְמָחוּי. אֲבָל לֹא יִתֵּן לְקִדְרָה וְלִלְפָס כִּשְׁהֵן רוֹתְחִין. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר לְכָל הוּא נֹתֵן חוּץ מִדְּבַר שִׁישׁ בּוֹ חֲמֵץ וְצִיר:

ה' העגול משיחליקנו. מחליקים בתאנים ובענבים של
טבל. רבי יהודה אוסר. המחליק בענבים לא הכשר.
רבי יהודה אומר הכשר. הגרוגרות משידוש. ומגורה
משיעגל. היה דש בחבית ומעגל במגורה. נשברה החבית
ונפתחה המגורה לא יאכל מהם עראי. רבי יוסי מתיר:

פרק ב

היה עובר בשוק ואמר טלו לכם תאנים אוכלין ופטורין.
לפיכך אם הכניסו לבתיהם מתקנים ודאי. טלו
והכניסו לבתיכם לא יאכלו מהם עראי. לפיכך אם
הכניסו לבתיהם אינן מתקנין אלא דמאי:

ב' היו יושבין בשער או בחנות. ואמר טלו לכם תאנים
אוכלין ופטורין. ובעל השער ובעל החנות חייבין. רבי
יהודה פוטר עד שיחזיר את פניו. או עד שישנה מקום
ישיבתו:

ג' המעלה פירות מן הגליל ליהודה או עולה לירושלים.
אוכל מהם עד שהוא מגיע למקום שהוא הולך. וכן
בתורה. רבי מאיר אומר עד שהוא מגיע למקום
השביתה. והרוכלין המחזרין בעירות אוכלים עד
שמגיעים למקום הלינה. רבי יהודה אומר הבית הראשון
הוא ביתו:

י פירות שתִּרְמֵן עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלֹאכָתָן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר
 אוֹסֵר מְלֹאכֹל מֵהֶם עֲרָאִי וְחֻכְמִים מִתִּירִין חוּץ מִכֻּלְפֶּלֶת
 תְּאֵנִים. כֻּלְפֶּלֶת תְּאֵנִים שֶׁתִּרְמָה רַבִּי שְׁמַעוֹן מִתִּיר
 וְחֻכְמִים אוֹסְרִין:

ה האומר לחבירו הילך איסר זה. וְתֵן לִי בּוֹ חֲמֵשׁ
 תְּאֵנִים. לֹא יֹאכֵל עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה דְבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה
 אוֹמֵר אוֹכֵל אַחַת אַחַת וּפְטוּר. וְאִם צִרְף חֵיִיב. אָמַר
 רַבִּי יְהוּדָה מַעֲשֶׂה בְּגִנַּת וְרָדִים שֶׁהִיְתָה בִירוּשָׁלַם. וְהָיוּ
 תְּאֵנִים נִמְכָּרוֹת מִשְׁלֵשׁ וּמֵאַרְבַּע בְּאִיסָר וְלֹא הוּפְרַשׁ
 מִמֶּנָּה תְּרוּמָה וּמַעֲשֶׂה מֵעוֹלָם:

ו האומר לחבירו הילך איסר זה בעֶשֶׂר תְּאֵנִים שְׁאָבוּר
 לִי. בּוֹרֵר וְאוֹכֵל. בְּאֶשְׁכּוֹל שְׁאָבוּר לִי מִגִּרְגֵר וְאוֹכֵל. בְּרֵמוֹן
 שְׁאָבוּר לִי פּוֹרֵט וְאוֹכֵל. בְּאַבְטִיחַ שְׁאָבוּר לִי סוּפֹת וְאוֹכֵל.
 אֲבָל אִם אָמַר לוֹ בְּעֶשְׂרִים תְּאֵנִים אֵלָיו. בְּשָׁנִי אֶשְׁכְּלוֹת
 אֵלָיו. בְּשָׁנִי רְמוֹנִים אֵלָיו. בְּשָׁנִי אֲבַטִּיחִים אֵלָיו. אוֹכֵל כְּדָרְכּוֹ
 וּפְטוּר. מִפְּנֵי שֶׁקֵּנָה בְּמַחְבֵּר לְקַרְקַע:

ז השוכר את הפועל לקצות עמו בתְּאֵנִים. אָמַר לוֹ עַל
 מְנַת שְׁאוּכָל תְּאֵנִים אוֹכֵל וּפְטוּר. עַל מְנַת שְׁאוּכָל אֲנִי
 (וּבְנֵי בֵיתִי) אוֹ שִׁיאֲכַל בְּנֵי בִשְׁכָרִי הוּא אוֹכֵל וּפְטוּר וּבְנֵי
 אוֹכֵל וְחֵיִיב. עַל מְנַת שְׁאוּכָל בְּשַׁעַת הַקְצִיעָה וְלֹאֲחֵר
 הַקְצִיעָה. בְּשַׁעַת הַקְצִיעָה אוֹכֵל וּפְטוּר. וְלֹאֲחֵר הַקְצִיעָה

אוֹכֵל וְחֵיִיב. שְׂאִינוֹ אוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה (חֵיִיב). זֶה הַכָּלֵל
הָאוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה פְּטוֹר. וְשְׂאִינוֹ אוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה חֵיִיב:

^ח הָיָה עוֹשֶׂה בַלְבָּסִים לֹא יֹאכַל בְּבָנוֹת שֶׁבַע. בְּבָנוֹת שֶׁבַע
לֹא יֹאכַל בַּלְבָּסִים. אָבֵל מוֹנֵעַ הוּא אֶת עַצְמוֹ עַד שְׂמַגִּיעַ
לְמָקוֹם הַיְפּוֹת וְאוֹכֵל. הַמַּחְלִיף עִם חֲבִירוֹ זֶה לְאָכּוֹל וְזֶה
לְאָכּוֹל. זֶה לְקָצוֹת וְזֶה לְקָצוֹת. זֶה לְאָכּוֹל וְזֶה לְקָצוֹת חֵיִיב.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַמַּחְלִיף לְאָכּוֹל חֵיִיב. וְלְקָצוֹת פְּטוֹר:

פרק ג

הַמַּעֲבִיר תְּאֵנִים בַּחֲצִירוֹ לְקָצוֹת. בָּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ אוֹכְלִין
וּפְטוּרִין. הַפּוֹעֲלִים שְׂעָמוֹ. בְּזִמְנָן שְׂאִין לָהֶם
עָלָיו מְזוֹנוֹת אוֹכְלִין וּפְטוּרִין. אָבֵל אִם יֵשׁ לָהֶם עָלָיו
מְזוֹנוֹת. הָרִי אֵלָיו לֹא יֹאכְלוּ:

^ב הַמוֹצִיא פּוֹעֵלָיו לְשָׂדֶה. בְּזִמְנָן שְׂאִין לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת
אוֹכְלִין וּפְטוּרִין. וְאִם יֵשׁ לָהֶם עָלָיו מְזוֹנוֹת אוֹכְלִים אַחַת
אַחַת מִן הַתְּאֵנָה. אָבֵל לֹא מִן הַסֵּל וְלֹא מִן הַקֶּפֶה וְלֹא מִן
הַמִּקְצָה:

^ג הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת בְּזִיתִים. אָמַר לוֹ עַל מִנֶּת
לְאָכּוֹל זִיתִים. אוֹכֵל אֶחָד אֶחָד פְּטוֹר. וְאִם צָרַף חֵיִיב.
לִנְכֹּשׁ בְּבָצָלִים. אָמַר לוֹ עַל מִנֶּת לְאָכּוֹל יֶרֶק. מְקָרְטִם
עָלָה עָלָה וְאוֹכֵל. וְאִם צָרַף חֵיִיב:

י' מִצָּא קְצִיצוֹת בַּדֶּרֶךְ. אֲפִילוּ בְצֵד שְׂדֵה קְצִיצוֹת. וְכֵן תֵּאֲנֶה שֶׁהִיא נוֹטָה עַל הַדֶּרֶךְ וּמִצָּא תַּחְתֶּיהָ תֵּאֲנִים. מוֹתְרוֹת מְשׁוּם גָּזֹל. וּפְטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשְׂרוֹת. וּבִיּוֹתִים וּבַחֲרוּבִים חִיּיבִים. מִצָּא גְרוּגְרוֹת אִם דָּרְסוּ רוֹב בְּנֵי אָדָם חִיּיב. וְאִם לֹא פֶטוּר. מִצָּא פִלְחֵי דְבִילָה חִיּיב. שִׂידוּעַ שֶׁהֵם מַדְבֵּר גָּמוּר. וְהַחֲרוּבִים עַד שֶׁלֹּא כָנָסָן לִרְאֵשׁ הַגֶּגֶ. מוֹרִיד מֵהֶם לְבִהֲמָה פֶטוּר. מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת הַמוֹתֵר:

ה' אִיזוֹ הִיא חֲצֵר שֶׁהִיא חִיּיבֵת בַּמַּעֲשְׂרוֹת. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר חֲצֵר הַצּוֹרֵת שֶׁהַכֵּלִים נִשְׁמְרִים בְּתוֹכָהּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כָּל שֶׁאֶחָד פּוֹתֵחַ וְאֶחָד נוֹעֵל פְּטוּרָה. רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר כָּל שֶׁאֵין אָדָם בּוֹשׁ מִלֵּאכּוֹל בְּתוֹכָהּ חִיּיבֵת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר כָּל שֶׁנִּכְנַס לָהּ וְאֵין אוֹמֵר לוֹ מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ פְּטוּרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שְׁתֵּי חֲצֵרוֹת זֹו לִפְנֵים מִזֹּו הַפְּנִימִית חִיּיבֵת וְהַחִיצוֹנָה פְּטוּרָה:

י' הַגְּגוֹת פְּטוּרִין אֵף עַל פִּי שֶׁהֵם שֶׁל חֲצֵר הַחִיּיבֵת. בֵּית שַׁעַר אֲכַסְדָּרָה וּמִרְפָּסֶת הָרִי אֵלּוּ כְּחֲצֵר אִם חִיּיבֵת חִיּיבִין. וְאִם פְּטוּרָה פְּטוּרִים:

י' הַצְּרִיפִים וְהַבְּרִגִּין וְהָאֱלֵקִיטִיּוֹת פְּטוּרִין. סִכַּת גְּנוֹסֶר אֵף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ רַחִים וְתִרְנַגּוּלִים פְּטוּרָה. סִכַּת הַיּוֹצְרִים הַפְּנִימִית חִיּיבֵת. וְהַחִיצוֹנָה פְּטוּרָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר כָּל

שְׁאִינָה דִּירַת הַחֲמָה וְדִירַת הַגְּשָׁמִים פְּטוּרָהּ סֶכֶת הַחֶג
בְּחֶג רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּיב וְחֲכָמִים פּוֹטְרִין:

ח תֵּאָנָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּחֶצֶר אוֹכֵל אַחַת אַחַת וּפְטוּר
וְאִם צָרֶף חַיִּיב רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אַחַת בִּימִינוֹ וְאַחַת
בְּשְׂמָאלוֹ וְאַחַת בְּפִיו עָלָה לְרֹאשָׁה מִמֶּלֶא חִיקוֹ וְאוֹכֵל:

ט גָּפֶן שֶׁהִיא נְטוּעָה בְּחֶצֶר נוֹטֵל אֶת כָּל הָאֶשְׁכּוֹל וְכֵן
בְּרֵמֶזֶן וְכֵן בְּאַבְטִיחַ דְּבָרֵי רַבִּי טַרְפוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר
מִגִּרְגֵר בְּאֶשְׁכּוֹל וּפּוֹרֵט בְּרֵמֶזֶן וְסוֹפֵת בְּאַבְטִיחַ כֶּסֶבֶר
שֶׁהִיא זְרוּעָה בְּחֶצֶר מְקַרְטֵם עָלָה עָלָה וְאוֹכֵל וְאִם צָרֶף
חַיִּיב הַסָּאָה וְהָאֲזוּב וְהַקּוֹרְנִית שֶׁבְּחֶצֶר אִם הָיוּ נִשְׁמְרִים
חַיִּיבִין:

י תֵּאָנָה שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת בְּחֶצֶר וְנוֹטָה לַגֶּנֶה אוֹכֵל כְּדָרְכוֹ
פְּטוּר עוֹמֶדֶת בַּגֶּנֶה וְנוֹטָה לְחֶצֶר אוֹכֵל אַחַת אַחַת פְּטוּר
וְאִם צָרֶף חַיִּיב עוֹמֶדֶת בָּאָרֶץ וְנוֹטָה לְחוּצָה לָאָרֶץ
בְּחוּצָה לָאָרֶץ וְנוֹטָה לָאָרֶץ הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֵר הָעֵקֶר וּבִבְתִּי
עָרֵי חוּמָה הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֵר הָעֵקֶר וּבְעָרֵי מְקֻלָּט הַכֹּל
הוֹלֵךְ אַחֵר הַנּוֹף וּבִירוּשָׁלַיִם הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֵר הַנּוֹף:

פרק ד

הַכּוֹבֵשׁ הַשּׁוֹלֵךְ הַמּוֹלֵחַ בַּשָּׂדֶה חַיִּיב. הַמְכַמֵּן בְּאֶדְמָה
פָּטוּר. הַמְטַבֵּל בַּשָּׂדֶה פָּטוּר. הַפּוֹצֵעַ זֵיתִים
שֵׁיִצָא מֵהֶם הַשָּׂרֵף פָּטוּר. הַסּוֹחֵט זֵיתִים עַל בָּשָׂרוֹ פָּטוּר.
וְאִם סָחַט וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ חַיִּיב. הַמְקַפֵּא לְתַבְשִׁיל פָּטוּר.
לְקַדְרָה חַיִּיב מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּבוֹר קָטָן:

^ב תַּנּוּקוֹת שֶׁטָּמְנוּ תְּאֵנִים לְשֵׁבֶת וְשִׁכְחוּ לַעֲשֹׂרָן. לֹא יֵאָכְלוּ
לְמוֹצָאֵי שֶׁבֶת עַד שִׁיעֲשֻׂרוּ. כֻּלְּכֶלֶת הַשֶּׁבֶת בֵּית שְׁמָאִי
פוֹטְרִין. וּבֵית הֶלֶל מַחֲיִיבִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִף הַלּוֹקֵט
אֶת הַכֻּלְכֶּלֶה לְשִׁלּוּחַ לַחֲבִירוֹ לֹא יֵאָכֵל עַד שִׁיעֲשֹׂר:

^ג הַנוֹטֵל זֵיתִים מִן הַמַּעֲטָן טוֹבֵל אֶחָד אֶחָד בַּמֶּלַח וְאוֹכֵל.
אִם מֶלַח וְנָתַן לְפָנָיו חַיִּיב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִן הַמַּעֲטָן
הַטָּהוֹר חַיִּיב. וּמִן הַטָּמֵא פָּטוּר. מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַחֲזִיר אֶת
הַמּוֹתֵר:

^ד שׁוֹתֵין עַל הַגָּת בֵּין עַל הַחֲמִין בֵּין עַל הַצּוֹנֵן פָּטוּר
דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צְדוֹק מַחֲיִיב. וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים עַל הַחֲמִין חַיִּיב. וְעַל הַצּוֹנֵן פָּטוּר:

^ה הַמְקַלֵּף שְׁעוּרִים מְקַלֵּף אַחַת אַחַת וְאוֹכֵל. וְאִם קָלַף
וְנָתַן לְתוֹךְ יָדוֹ חַיִּיב. הַמּוֹלִיל מְלִילוֹת שֶׁל חֲטִים מִנֶּפֶח מִיד
לְיָד וְאוֹכֵל. וְאִם נָפַח וְנָתַן לְתוֹךְ חִיקוֹ חַיִּיב. כְּסָבֵר שֶׁזָּרְעָה
לְזָרַע. יִרְקָה פָּטוּר. זָרְעָה לְיִרְק מִתַּעֲשֶׂרֶת זָרַע וְיִרְק. רַבִּי

אֵלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַשֶּׁבֶת מִתַּעֲשׂוֹר זָרַע וַיֵּרֶק וַיִּזְרִין וַחֲכָמִים
אוֹמְרִים אֵינּוּ מִתַּעֲשׂוֹר זָרַע וַיֵּרֶק אֶלֶּא הַשְּׁחָלִים וְהַגְּרָגִיר
בְּלֶבֶד:

י רֶבֶן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר תִּימְרוֹת שֶׁל תִּלְתָּן וְשֶׁל חֲרָדֵל וְשֶׁל
פֹּל הַלֶּבֶן חִיבוֹת בְּמַעֲשֵׁר רַבִּי אֵלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַצֶּלֶף
מִתַּעֲשׂוֹר תִּימְרוֹת וְאַבִּינּוֹת וְקִפְרָס רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֵין
מִתַּעֲשׂוֹר אֶלֶּא אַבִּינּוֹת מִפְּנֵי שֶׁהֵן פְּרִי:

פרק ה

הָעוֹקֵר שְׁתֵּלִים מִתּוֹךְ שָׁלוֹ וְנוֹטֵעַ לְתוֹךְ שָׁלוֹ פֶּטוֹר לֶקַח
בְּמַחְבֵּר לִקְרַקַּע פֶּטוֹר לֶקַט לְשִׁלּוּחַ לַחֲבִירוֹ
פֶּטוֹר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה אוֹמֵר אִם יֵשׁ כְּיוֹצֵא בָהֶם
נִמְכָּרִים בְּשׁוֹק הָרִי אֵלּוֹ חִיבִין:

ב הָעוֹקֵר לֶפֶת וְצִנּוֹנוֹת מִתּוֹךְ שָׁלוֹ וְנוֹטֵעַ לְתוֹךְ שָׁלוֹ לְזָרַע
חִיִּיב מִפְּנֵי שֶׁהוּא גֶרֶן בְּצִלִּים מְשֻׁהָרִישׁוֹ בְּעֵלְיָה טְהוֹר
מִלְטָמָא גִּפְלָה עֲלֵיהֶם מְפוֹלֶת וְהֵם מְגוּלִים הָרִי אֵלּוֹ
כְּנוֹטוּעִים בַּשָּׂדֶה:

ג לֹא יִמְכּוֹר אָדָם אֶת פִּירוֹתָיו מִשְׁבָּאוֹ לְעוֹנֶת הַמַּעֲשֻׂרוֹת
לְמִי שֶׁאֵינּוּ נֶאֱמָן עַל הַמַּעֲשֻׂרוֹת וְלֹא בַּשְּׁבִיעִית לְמִי שֶׁהוּא
חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית וְאִם בִּכְרוֹ נוֹטֵל הַבְּכוּרוֹת וּמוֹכֵר אֶת
הַשָּׂאָר:

ד לא ימכור אדם את תבגו ואת גפתו ואת זגיו למי שאינו נאמן על המעשרות להוציא מהן משקין ואם הוציא חייב במעשרות ופטור מן התרומה שהתורם בלבד על הקטועים על הצדדים ועל מה שבתוך התבן:

ה הלוקח שדה ירק בסוריא אם עד שלא בא לעונת המעשרות חייב ומשבא לעונת המעשרות פטור ולוקט כדרך והולך רבי יהודה אומר אף ישכור פועלים וילקוט אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בזמן שקנה קרקע אבל בזמן שלא קנה קרקע אם עד שלא בא לעונת המעשרות פטור רבי אומר אף לפי חשבון:

ו המתמד ונתן מים במדה ומצא כדי מדתו פטור רבי יהודה מחייב מצא יותר על כדי מדתו מוציא עליו ממקום אחר לפי חשבון:

ז חורי הנמלים שלנו בצד הערימה החייבת הרי אלו חייבים שיודע שמדבר הגמור היו גוררין כל הלילה:

ח שום בעל בכי ובצל של רכפא וגריסין הקילקין והעדשים המצירות רבי מאיר אומר אף הקרקס רבי יוסי אומר אף הקטנים פטורים מן המעשרות ונלקחין מכל אדם בשביעית זרע לוף העליון זרע כרישים זרע בצלים זרע לפת וצנונות ושאר זרעוני גנה שאינן נאכלים פטורים מן המעשרות ונלקחין מכל

אָדָם בְּשִׁבְעִיתָּ. שְׂאֵף עַל פִּי שְׂאֲבִיָּהּ תְּרוּמָה הָרִי אֵלָיו
יֵאָכְלוּ: סליק

מסכת מעשר שני

פרק א

מַעֲשֵׂר שְׁנִי אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ. וְאֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ. וְאֵין מַחְלִיפִין אוֹתוֹ. וְלֹא שׁוֹקְלִין בְּנִגְדּוֹ. וְלֹא יֹאמַר אָדָם לַחֲבִירוֹ בִּירוּשָׁלַיִם הִילָךְ יֵין וְתַנּוּ לִי שֶׁמֶן. וְכֵן שְׂאֵר כָּל הַפִּירוֹת. אֲבָל נוֹתְנִין זֶה לָזֶה מִתְּנַת חֲנָם:

^ב מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה אֵין מוֹכְרִין אוֹתוֹ תָּמִים חֵי. וְלֹא בֶעַל מוֹם חֵי וְשָׁחוּט. וְאֵין מְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה. הַבְּכוֹר מוֹכְרִים אוֹתוֹ תָּמִים חֵי. וּבֶעַל מוֹם חֵי וְשָׁחוּט. וּמְקַדְּשִׁין בּוֹ אֶת הָאִשָּׁה. אֵין מַחְלִלִין מַעֲשֵׂר שְׁנִי עַל אֶסִּימוֹן. וְלֹא עַל הַמִּטְבֵּעַ שְׂאִינוֹ יוֹצֵא. וְלֹא עַל הַמָּעוֹת שְׂאִינוֹ בְּרִשּׁוֹתוֹ:

^ג הַלּוֹקַח בְּהֵמָה לְזִבְחֵי שְׁלָמִים אוֹ חֵיהָ לַבָּשָׂר תֹּאנָה. יֵצֵא הָעוֹר לַחֹלִין אִף עַל פִּי שֶׁהָעוֹר מְרַבֶּה עַל הַבָּשָׂר. כִּדֵּי יֵין סְתוּמוֹת מְקוֹם שֶׁדֶּרֶכָן לְמַכֵּר סְתוּמוֹת יֵצֵא קִנְקָן לַחֹלִין. הָאֲגוּזִים וְהַשְּׂקָדִים יֵצְאוּ קְלִיפָהֶם לַחֹלִין. הַתָּמֵד עַד שֶׁלֹּא הִחֲמִין אִינוֹ נִלְקַח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר. וּמִשֶּׁהִחֲמִין נִלְקַח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר:

^ד הַלּוֹקַח חֵיהָ לְזִבְחֵי שְׁלָמִים. בְּהֵמָה לַבָּשָׂר תֹּאנָה. לֹא יֵצֵא הָעוֹר לַחֹלִין. כִּדֵּי יֵין פְּתוּחוֹת אוֹ סְתוּמוֹת. מְקוֹם שֶׁדֶּרֶכָן לְמַכֵּר פְּתוּחוֹת. לֹא יֵצֵא קִנְקָן לַחֹלִין. סְלֵי זֵיתִים וְסְלֵי עֲנָבִים עִם הַכֶּלִי. לֹא יֵצְאוּ דָּמֵי הַכֶּלִי לַחֹלִין:

ה' הלוקח מים ומלח ופירות המחברים לקרקע או פירות שאינן יכולין להגיע לירושלים. לא קנה מעשר. הלוקח פירות שזיג יחזרו דמים למקומן. מזיד יעלו ויאכלו במקום. ואם אין מקדש ירקבו:

י' הלוקח בהמה שזיג יחזרו דמיה למקומן. מזיד תעלה ותאכל במקום. ואם אין מקדש תקבר על ידי עורה:

י' אין לוקחין עבדים שפחות וקרקעות. ובהמה טמאה מדמי מעשר שני. ואם לקח יאכל כנגדן. אין מביאין קני זבים. וקני זבות. וקני יולדות. חטאות ואשמות מדמי מעשר שני. ואם הביא יאכל כנגדם. זה הכלל כל שהוא חוץ לאכילה ולשתיה ולסיכה מדמי מעשר שני. יאכל כנגדו:

פרק ב

מעשר שני נתן לאכילה ולשתיה ולסיכה. לאכול דבר שדרכו לאכול. (ולשתות דבר שדרכו לשתות. ולסוד דבר שדרכו לסוד. לא יסוד יין וחמץ. אבל סד הוא את השמן. אין מפטמין שמן של מעשר שני. ואין לוקחין בדמי מעשר שני שמן מפטם. אבל מפטם הוא את היין. נפל לתוכו דבש ותבלין והשביחו. השבח לפי חשבון. דגים שנתבשלו עם הקפלוטות של מעשר שני והשביחו. השבח לפי חשבון. עסה של מעשר שני שאפאה והשביחה השבח לשני. זה הכלל כל ששביחו

נָכַר. הַשֶּׁבַח לְפִי חֶשְׁבֹּן וְכָל שְׂאִין שֶׁבַח נָכַר הַשֶּׁבַח
לְשָׁנִי:

ב רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֵין סָכִין שְׁמֹן שֶׁל מַעֲשֵׁר שְׁנִי
בִירוּשָׁלַם וְחֻכָּמִים מַתִּירִין. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי שְׁמַעוֹן אִם
הֵקֵל בְּתֵרוּמָה חֲמוּרָה. לֹא נִקַּל בְּמַעֲשֵׁר שְׁנִי הֵקֵל. אָמַר
לָהֶם מָה לֹא אִם הֵקֵל בְּתֵרוּמָה הַחֲמוּרָה מְקוֹם שֶׁהֵקֵל
בְּכָרְשִׁינִים וּבִתְלָתָן. נִקַּל בְּמַעֲשֵׁר שְׁנִי הֵקֵל מְקוֹם שֶׁלֹּא
הֵקֵל בְּכָרְשִׁינִים וּבִתְלָתָן:

ג תְּלָתָן שֶׁל מַעֲשֵׁר שְׁנִי תֹאכֵל צִמְחוֹנִים וְשֵׁל תֵּרוּמָה בֵּית
שְׁמַאי אוֹמְרִים כָּל מַעֲשִׂיָּה בְּטִהְרָה חוּץ מִחִפְיַתָּהּ. וּבֵית
הֵלֵל אוֹמְרִים כָּל מַעֲשִׂיָּה בְּטוֹמְאָה חוּץ מִשְׁרִיטָתָהּ:

ד כְּרִשְׁיָנִי מַעֲשֵׁר שְׁנִי יֵאָכְלוּ צִמְחוֹנִים. וְנִכְנָסִין לִירוּשָׁלַם
וְיוֹצְאִין גְּטָמָא. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר יִתְחַלְקוּ לְעֶסוֹת וְחֻכָּמִים
אוֹמְרִים יִפְדּוּ. וְשֵׁל תֵּרוּמָה בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים שׁוֹרִין
וְשָׁפִין בְּטִהְרָה וּמֵאֲכִילִין בְּטוֹמְאָה. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים
שׁוֹרִין בְּטִהְרָה וְשָׁפִין וּמֵאֲכִילִין בְּטוֹמְאָה. שְׁמַאי אוֹמֵר
יֵאָכְלוּ צָרִיד. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כָּל מַעֲשִׂיָּה בְּטוֹמְאָה:

ה מַעוֹת חוֹלִין. וּמַעוֹת מַעֲשֵׁר שְׁנִי שְׁנֵת פְּזִירוֹ. מָה שֶׁלֶקֶט
לֶקֶט לְמַעֲשֵׁר שְׁנִי עַד שִׁישְׁלִים. וְהַשָּׂאָר חוֹלִין. אִם בָּלָל
וְחָפֵן לְפִי חֶשְׁבֹּן. זֶה הַכֹּלל הַמְתַּלְקָטִים לְמַעֲשֵׁר שְׁנִי.
וְהַנִּבְלָלִין לְפִי חֶשְׁבֹּן:

י סלע של מעשר שני ושל חולין שנתערבו. מביא בסלע מעות ואומר סלע של מעשר שני בכל מקום שהיא. מחללת על המעות האלו. ובורר את היפה שבהן ומחללן עליה. מפני שאמרו מחללין כסף על נחשת מדוחק. ולא שיתקיים כן אלא חוזר ומחללם על הכסף:

י' בית שמאי אומרים לא יעשה אדם את סלעיו דינרי זהב. ובית הלל מתירין. אמר רבי עקיבא אני עשיתי לרבן גמליאל ולרבי יהושע את כסף דינרי זהב:

י"ה הפורט סלע ממעות מעשר שני. בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות. ובית הלל אומרים בשקל כסף ובשקל מעות. רבי מאיר אומר אין מחללין כסף ופירות על הכסף וחכמים מתירין:

ט' הפורט סלע של מעשר שני בירושלים. בית שמאי אומרים בכל הסלע מעות. ובית הלל אומרים בשקל כסף ובשקל מעות. הדנים לפני חכמים אומרים בשלשה דינרים כסף ובדינר מעות. רבי עקיבא אומר בשלשה דינרים כסף (וברביעית כסף.) וברביעית מעות. רבי טרפון אומר ארבעה אספרי כסף. שמאי אומר יניחנה בחנות ויאכל כנגדה:

י' מי שהיו מקצת בגיו טמאין. ומקצתן טהורין. מניח את הסלע ואומר. מה שהטהורים שותים. סלע זו מחללת עליו. נמצאו טהורים וטמאין שותין מכד אחד:

פרק ג

לא יאמר אדם לחבירו. העל את הפירות האלו לירושלים לחלק. אלא אומר לו העלם שנאכלם ונשתם בירושלים. אבל נותנים זה לזה מתנת חנם:

^ב אין לוקחין תרומה בכסף מעשר. מפני שהוא ממעט באכילתו. ורבי שמעון מתיר. אמר להם רבי שמעון מה אם הקל בזבחי שלמים. שהוא מביאן לידי פגול ונותר וטמא. לא נקל בתרומה אמרו לו מה אם הקל בזבחי שלמים שהן מותרין לזרים. נקל בתרומה שהיא אסורה לזרים:

^ג מי שהיו לו מעות בירושלים וצריך לו. ולחבירו פירות. אומר לחבירו הרי המעות האלו מחללים על פירותיך. נמצא זה אוכל פירותיו בטרהרה. והלה עושה צרכו במעותיו. ולא יאמר בן לעם הארץ אלא בדמאי:

^ד פירות בירושלים ומעות במדינה. אומר הרי המעות ההם מחללין על פירות האלו. מעות בירושלים ופירות במדינה. אומר הרי המעות האלו מחללין על פירות ההם. ובלבד שייעלו הפירות ויאכלו בירושלים:

^ה מעות נכנסות לירושלים ויוצאות. ופירות נכנסין ואינן יוצאים. רבן שמעון בן גמליאל אומר אף הפירות נכנסין ויוצאין:

י פירות שנגמרה מלאכתן. ועברו בתוך ירושלים. יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים. ושלא נגמרה מלאכתן. סלי ענבים לגת. וסלי תאנים למוקצה. בית שמאי אומרים יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים. ובית הלל אומרים יפדה ויאכל בכל מקום. רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי יוסי לא נחלקו בית שמאי ובית הלל. על פירות שלא נגמרה מלאכתן שיפדה מעשר שני שלהם ויאכל בכל מקום. ועל מה נחלקו על פירות שנגמרה מלאכתן. שבית שמאי אומרים יחזור מעשר שני שלהם ויאכל בירושלים. ובית הלל אומרים יפדה ויאכל בכל מקום. והדמאי נכנס ויוצא ונפדה:

י אילן שהוא עומד בפנים ונוטה לחוץ. או עומד בחוץ ונוטה לפנים. מכנגד החומה ולפנים כלפנים. מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ. בתי הבדים שפתחיהן לפנים ונחללן לחוץ. או שפתחיהן לחוץ ונחללן לפנים. בית שמאי אומרים הכל כלפנים. ובית הלל אומרים מכנגד החומה ולפנים כלפנים. מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ:

י הלשכות בנזירות בקדש ופתוחות לחול. תוכן חול וגזיתיהן קדש. בנזירות בחול ופתוחות לקדש. תוכן קדש וגזיתיהן חול. בנזירות בקדש ובחול. ופתוחות לקדש ולחול. תוכן וגזיתיהן מכנגד הקדש ולקדש קדש. מכנגד החול ולחול חול:

^ט מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שָׁנִים לִירוּשָׁלַיִם וְנִטְמָא בֵּין שְׁנִטְמָא בָּאֵב הַטּוֹמְאָהּ בֵּין שְׁנִטְמָא בּוֹלֵד הַטּוֹמְאָהּ בֵּין בְּפָנִים בֵּין בַּחוּץ בֵּית שְׁמָאֵי אֹמְרִים הִכָּל יִפְדָּה וַיֵּאָכֵל בְּפָנִים חוּץ מִשְׁנִטְמָא בָּאֵב הַטּוֹמְאָה בַּחוּץ וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים הִכָּל יִפְדָּה וַיֵּאָכֵל בַּחוּץ חוּץ מִשְׁנִטְמָא בּוֹלֵד הַטּוֹמְאָה בְּפָנִים:

^י הַלְקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁנִטְמָא יִפְדָּה רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר יִקְבֹּר אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה מָה אִם מַעֲשֵׂר שְׁנֵי עֲצָמוֹ שְׁנִטְמָא הֵרִי הוּא נִפְדָּה הַלְקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁנִטְמָא אֵינוֹ דִּין שִׁיפְדָּה אָמַר לָהֶם לֹא אִם אֲמַרְתֶּם בְּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי עֲצָמוֹ שָׁכֵן הוּא נִפְדָּה בְּטָהוֹר בְּרַחוּק מְקוֹם תֹּאמְרוּ בַּלְקוּחַ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר שְׁאֵינוֹ נִפְדָּה בְּטָהוֹר בְּרַחוּק מְקוֹם:

^{יא} צָבִי שְׁלִקְחוּ בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר וּמַת יִקְבֹּר עַל יְדֵי עוֹרוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר יִפְדָּה לְקַחוּ חֵי וּשְׁחֲטוּ וְנִטְמָא יִפְדָּה רַבִּי יוֹסִי אֹמֵר יִקְבֹּר לְקַחוּ שְׁחוּט וְנִטְמָא הֵרִי הוּא כְּפִירוֹת:

^{יב} הַמִּשְׁאֵל קִנְיָנִים לְמַעֲשֵׂר שְׁנֵי אָף עַל פִּי שְׁגָפָן לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר זֶלֶף לְתוֹכָן סֶתֶם עַד שֶׁלֹּא גָפָן לֹא קָנָה מַעֲשֵׂר מִשְׁגָּפָן קָנָה מַעֲשֵׂר עַד שֶׁלֹּא גָפָן עוֹלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה וּמִשְׁגָּפָן מְקַדְּשׁוֹת בְּכָל שָׁהֵן עַד שֶׁלֹּא גָפָן תוֹרֵם מֵאֶחָת עַל הַכֹּל וּמִשְׁגָּפָן תוֹרֵם מִכָּל אֶחָת וְאַחַת:

^{יג} בֵּית שְׁמָאֵי אֹמְרִים מִפְתָּח וּמַעֲרָה לִגְתָּ וּבֵית הַלֵּל אֹמְרִים מִפְתָּח וְאֵינוֹ צָרִיד לַעֲרוֹת בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים

בְּמָקוֹם שֶׁדֶרְכָן לַמָּכּוֹר סְתוּמוֹת. אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁדֶרְכָן
לַמָּכּוֹר פְּתוּחוֹת. לֹא יֵצֵא קִנְקֵן לַחֻלִּין. אֲבָל אִם רָצָה
לְהַחֲמיר עַל עֲצָמוֹ לַמָּכּוֹר בְּמִדָּה יֵצֵא קִנְקֵן לַחֻלִּין. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אִף הָאוֹמֵר לְחִבִּירוֹ חֲבִית זוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ.
חוּץ מִקִּנְקָנִים. יֵצֵא קִנְקֵן לַחֻלִּין:

פרק ד

הַמוֹלִיד פִּירוֹת מַעֲשֵׂר שְׁנֵי מִמָּקוֹם הֵיכָר לַמָּקוֹם הַזֶּה.
אוּ מִמָּקוֹם הַזֶּה לַמָּקוֹם הֵיכָר. פּוֹדְהוּ כְּשַׁעַר
מִקְוָמוֹ. הַמְבִּיא פִּירוֹת מִן הַגֶּרֶן לָעִיר. וְכֵדֵי יֵין מִן הַגֶּת
לָעִיר. הַשֹּׁבֵחַ לַשְּׁנֵי. וְיֵצִיאֹת מִבֵּיתוֹ:

^א פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שְׁנֵי כְּשַׁעַר הַזֶּה. כְּמוֹת שֶׁהַחֲנֻנִי לֹקַח.
לֹא כְּמוֹת שֶׁהוּא מוֹכֵר. כְּמוֹת שֶׁהַשְּׁלֹחֲנִי פּוֹרֵט וְלֹא כְּמוֹת
שֶׁהוּא מַצְרֵף. וְאֵין פּוֹדִין מַעֲשֵׂר שְׁנֵי אֶכְסְרָה. אֶת שְׁדָמִיו
יְדוּעִים. יִפְדָּה עַל פִּי עַד אֶחָד. וְאֶת שְׁאֵין דָּמִיו יְדוּעִים.
יִפְדָּה עַל פִּי שְׁלֹשָׁה. כְּגֹזֶן הַיֵּין שֶׁקָּרַם. וּפִירוֹת שֶׁהִרְקִיבוּ.
וּמַעוֹת שֶׁהִחֲלִיאוּ:

^ב בַּעַל הַבֵּית אוֹמֵר בְּסֻלַּע וְאַחֵר אוֹמֵר בְּסֻלַּע. בַּעַל הַבֵּית
קוֹדֵם. מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף חֲמֵשׁ. בַּעַל הַבֵּית אוֹמֵר בְּסֻלַּע.
וְאַחֵר אוֹמֵר בְּסֻלַּע וְאִסָּר. אֶת שֶׁל סֻלַּע וְאִסָּר קוֹדֵם.
מִפְּנֵי שֶׁהוּא מוֹסִיף עַל הַקֶּרֶן. הַפּוֹדָה מַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁלוֹ.
מוֹסִיף עָלָיו חֲמִישִׁית. בֵּין שֶׁהוּא שְׁלוֹ. וּבֵין שֶׁנָּתַן לוֹ
בְּמַתָּנָה:

י מערימין על מעשר שני. כיצד אומר אדם לבנו ולבתו הגדולים. לעבדו ולשפחתו העבדים. הילך מעות אלו ופדה לך מעשר שני זה. אבל לא יאמר בן לבנו ולבתו הקטנים לעבדו ולשפחתו הכנענים. מפני שיידן כידו:

ה הריה עומד בגורן. ואין בידו מעות. אומר לחבירו הרי הפרות האלו נתונים לך במתנה. חוזר ואומר הרי אלו מחללין על מעות שבבית:

י משך ממנו מעשר בסלע. ולא הספיק לפדותו עד שעמד בשתיים. נותן לו סלע ומשתכר בסלע. ומעשר שני שלו. משך ממנו מעשר בשתיים. ולא הספיק לפדותו עד שעמד בסלע. נותן לו סלע מחולין. וסלע של מעשר שני שלו. אם היה עם הארץ. נותן לו מדמאי:

י הפודה מעשר שני ולא קרא שם. רבי יוסי אומר דיו. רבי יהודה אומר צריך לפרש. היה מדבר עם האשה על עסקי גטה וקדושיה. ונתן לה גטה וקדושיה. ולא פירש. רבי יוסי אומר דיו. רבי יהודה אומר צריך לפרש:

ה המניח איסר ואכל עליו חציו. והלך למקום אחר. והרי הוא יוצא בפונדיון. אוכל עליו עוד איסר. המניח פונדיון ואכל עליו חציו. והלך למקום אחר. והרי הוא יוצא באיסר. אוכל עליו עוד פלג. המניח איסר של מעשר שני. אוכל עליו אחד עשר באיסר. ואחד ממאה באיסר. בית

שְׁמַאי אוֹמְרִים הַכֹּל עֲשֶׂרָה: וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים בּוֹדֵאִי.
אֶחָד עֶשֶׂר. וּבִדְמַאי עֲשֶׂרָה:

^ט כָּל הַמַּעוֹת הַנִּמְצָאִים: הָרִי אֵלּוּ חוֹלִין. אֶפִּילוֹ דִּינָר זָהָב
עִם הַכֶּסֶף. וְעַם הַמַּעוֹת: מִצָּא בְּתוֹכָן חֶרֶס וְכָתוּב עָלָיו
מַעֲשֶׂר: הָרִי זֶה מַעֲשֶׂר:

^י הַמוֹצֵא כָּלִי. וְכָתוּב עָלָיו קֶרֶבֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם
הָיָה שֶׁל חֶרֶס. הוּא חוֹלִין וּמָה שֶׁבְּתוֹכוֹ קֶרֶבֶן. וְאִם הָיָה
שֶׁל מִתְּכֶת. הוּא קֶרֶבֶן. וּמָה שֶׁבְּתוֹכוֹ חוֹלִין. אָמְרוּ לוֹ אֵין
דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִהְיוֹת כּוֹנְסִין חוֹלִין לְקֶרֶבֶן:

^{יא} הַמוֹצֵא כָּלִי. וְכָתוּב עָלָיו ק' קֶרֶבֶן. מ' מַעֲשֶׂר. ד' דְּמַאִי.
^{טז} טָבַל. ת' תְּרוּמָה. שְׁבַשְׁעַת סָכָנָה הָיוּ כּוֹתְבִין ת' תַּחַת
תְּרוּמָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר כָּלֵם שְׁמוֹת בְּנֵי אָדָם הֵם. אָמַר
רַבִּי יוֹסִי אֶפִּילוֹ מִצָּא חֲבִית וְהִיא מְלִיאָה פִּירוֹת. וְכָתוּב
עָלֶיהָ תְּרוּמָה הָרִי אֵלּוּ חוֹלִין. שְׂאֲנִי אוֹמֵר אֲשֶׁתִּקְדַּ הֵיטָה
מְלִאָה פִּירוֹת תְּרוּמָה וּפְנָה:

^{יב} הָאוֹמֵר לִבְנוֹ מַעֲשֶׂר שְׁנֵי בָזוּיִת זֹו. וּמִצָּא בָזוּיִת אַחֲרֵת.
הָרִי אֵלּוּ חוֹלִין. הָיָה שֵׁם מְנָה וּמִצָּא מֵאֲתִים. הַשָּׂאָר חוֹלִין.
מֵאֲתִים וּמִצָּא מְנָה. הַכֹּל מַעֲשֶׂר:

פרק ה

כָּרֶם רְבָעִי מְצִינִין אוֹתוֹ בְּקוֹזוֹזוֹת אֲדָמָה וְשֵׁל עֶרְלָה
בַּחֲרִסִּית וְשֵׁל קִבְרוֹת בְּסִיד וּמִמָּחָה וְשׁוֹפֵךְ אָמַר
רַבִּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים בְּשִׁבְיעִית
וְהַצְנוּעִים מִנִּיחִין אֶת הַמַּעוֹת וְאוֹמְרִים כָּל הַנִּלְקָט מִזֶּה
יְהֵא מְחָלֵל עַל הַמַּעוֹת הָאֵלּוּ:

ב כָּרֶם רְבָעִי הָיָה עוֹלָה לִירוּשָׁלַיִם מִהַלֵּךְ יוֹם אֶחָד לְכָל
צֵד וְאִיזוֹ הִיא תְּחוּמָּה אֵילַת מִן הַדְּרוֹם וְעַקְרֶבֶת מִן
הַצָּפוֹן לֹד מִן הַמַּעְרָב וְהִירְדֵן מִן הַמְּזָרָח וּמִשְׁרָבוֹ
הַפִּירוֹת הַתְּקִינוּ שֶׁיְהֵא נִפְדָּה סָמוּךְ לְחוּמָּה וּתְנָאִי הָיָה
הַדָּבָר שְׁאִימְתִי שֶׁיִּרְצוּ יַחְזוֹר הַדָּבָר לְכֻמוֹת שֶׁהָיָה רַבִּי
יוֹסִי אוֹמֵר מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה הַתְּנָאִי הַזֶּה וּתְנָאִי
הָיָה אִימְתִי שֶׁיִּבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ יַחְזוֹר הַדָּבָר לְכֻמוֹת
שֶׁהָיָה:

ג כָּרֶם רְבָעִי בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים אֵין לוֹ חֶמֶשׁ וְאֵין לוֹ
בִיעוֹר וּבֵית הֶלֶל אוֹמְרִים יֵשׁ לוֹ בֵּית שְׁמָאִי אוֹמְרִים יֵשׁ
לוֹ פָּרֶט וְיֵשׁ לוֹ עוֹלָלוֹת וְהָעֲנִיִּים פּוֹדִין לְעֶצְמָן וּבֵית הֶלֶל
אוֹמְרִים כֻּלּוֹ לָגַת:

ד בִּיצֵד פּוֹדִין גָּטָע רְבָעִי מִנִּיחִין אֶת הַסֵּל עַל פִּי שְׁלֹשָׁה
וְאוֹמֵר בְּמָה אָדָם רוֹצֶה לִפְדוֹת לוֹ בְּסָלַע עַל מִנְתָּ לְהוֹצִיא
יְצִיאֹת מִבֵּיתוֹ וּמִנִּיחִין אֶת הַמַּעוֹת וְאוֹמֵר כָּל הַנִּלְקָט מִזֶּה
מְחָלֵל עַל הַמַּעוֹת הָאֵלּוּ בְּכַךְ וּבְכַךְ סָלִים בְּסָלַע:

ה בַּשְּׁבִיעִית פּוֹדֶהוּ בְּשׁוּיָיו. וְאִם הָיָה הַכֹּל מוֹפָקָר. אֵין לוֹ
אֶלָּא שְׂכָר לְקִיטָּה. הַפּוֹדָה נֹטֵעַ רִבְעֵי שָׁלוֹ. מוֹסִיף עָלָיו
חֲמִישִׁיתוֹ. בֵּין שֶׁהוּא שָׁלוֹ. וּבֵין שֶׁנֶּתֵּן לוֹ בַּמִּתְנָה:

י עֶרֶב יוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח. שֶׁל רִבְעִית וְשֶׁל
שְׁבִיעִית הָיָה בִיעוּר. בִּיצָד (הָיָה בִיעוּר). נֹתֵנִים תְּרוּמָה
וְתֵרוּמַת מַעֲשֵׂר לְבָעֲלִים. וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן לְבָעֲלִיו. וּמַעֲשֵׂר
עֲנִי לְבָעֲלִיו. וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְהַכּוֹרִים. מִתְּבַעְרִים בְּכָל מָקוֹם.
רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר הַכּוֹרִים נִתְּנִין לַכֹּהֲנִים בְּתֵרוּמָה.
הַתְּבָשִׁיל בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים צִרְיָךְ לְבָעֵר. וּבֵית הַלֵּל
אוֹמְרִים הָרִי הוּא כַּמְבוּעֵר:

י' מִי שֶׁהָיוּ לוֹ פִּירוֹת בְּזֶמֶן הַזֶּה. וְהִגִּיעָה שַׁעַת הַבִּיעוּר. בֵּית
שְׁמַאי אוֹמְרִים צִרְיָךְ לְחַלֵּל עַל הַכֶּסֶף. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים
אַחַד שֶׁהֵן כֶּסֶף וְאַחַד שֶׁהֵן פִּירוֹת:

י"א אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ שׁוֹלְחִין אֶצֶל בַּעֲלֵי בָתִּים
שֶׁבַמְדִּינֹת. מִהֲרוּ וְהִתְקִינוּ אֶת פִּירוֹתֵיכֶם. עַד שֶׁלֹּא הִגִּיעַ
שַׁעַת הַבִּיעוּר. עַד שֶׁבָּא רַבִּי עֲקִיבָא וְלָמַד. שְׁכָל הַפִּירוֹת
שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעֹנֶת הַמַּעֲשָׂרוֹת. פְּטוּרִים מִן הַבִּיעוּר:

ט מִי שֶׁהָיוּ פִּירוֹתָיו רְחוּקִים מִמֶּנּוּ. צִרְיָךְ לְקִירוֹת לָהֶם
שֵׁם. מַעֲשֵׂה בְּרַבֵּן גְּמִלְיָאֵל וְהַזְקֵנִים. שֶׁהָיוּ בָּאִין בִּסְפִינָה.
אָמַר רַבֵּן גְּמִלְיָאֵל עֲשׂוֹר שְׁאֲנִי עֲתִיד לָמוּד. נִתּוֹן לִיהוֹשֻׁעַ.
וּמִקוֹמוֹ מְשֻׁכָּר לוֹ. עֲשׂוֹר אַחֵר שְׁאֲנִי עֲתִיד לָמוּד. נִתּוֹן
לְעֲקִיבָא בֶן יוֹסֵף שִׁיזְכָּה בּוֹ לְעֹנִיִּים. וּמִקוֹמוֹ מְשֻׁכָּר לוֹ.

אמר רבי יהושע עשור שאני עתיד למוד. נתון לאלעזר
בן עזריה ומקומו משכר לו. ונתקבלו זה מזה שכר:

במנחה ביום טוב האחרון היו מתודין. כיצד היה הודוי.
בערתי הקדש מן הבית. זה מעשר שני. ונטע רבעי.
נתתיו ללוי. זה מעשר לוי. וגם נתתיו זו תרומה. ותרומת
מעשר. לגר ליתום ולא למנה. זה מעשר עני. הלקט
והשכחה והפאה. אף על פי שאינו מעבבין את הודוי.
מן הבית זו חלה:

י"א ככל מצותך אשר צויתני. הא אם הקדים מעשר
שני לראשון. אינו יכול להתודות. לא עברתי ממצותיך.
לא הפרשתי ממין על שאינו מינו. ולא מן התלוש על
המחבר. ולא מן המחבר על התלוש. ולא מן החדש על
הישן. ולא מן הישן על החדש. ולא שכחתי. ולא שכחתי
מלברכך. ומלהזכיר שמך עליו:

י"ב לא אכלתי באני ממנו. הא אם אכלו באנינות אינו
יכול להתודות. ולא בערתי ממנו בטמא. הא אם הפרישו
בטומאה אינו יכול להתודות. ולא נתתי ממנו למת. לא
לקחתי ממנו ארון ותכריכים למת. ולא נתתיו לאוננים
אחרים. שמעתי בקול יי אלהי. הבאתיו לבית הבחירה.
עשיתי ככל אשר צויתני. שמחתי ושמחתי בו:

י"ג השקיפה ממעון קדשך מן השמים. עשינו מה שצויתך
עלינו. אף אתה עשה מה שהבטחתנו. השקיפה ממעון

קִדְשָׁךְ מִן הַשָּׁמַיִם. וּבִרְדָּךְ אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּבָנִים
 וּבְבָנוֹת. וְאֵת הָאָדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ בְּטָל וּבְמָטָר
 וּבִלְדוֹת בְּהֶמָּה. כֹּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבוֹתֵינוּ אֶרֶץ זֶבֶת חֶלֶב
 וְדִבְשׁ. כִּדִּי שֶׁתֵּתֶן טַעַם בִּפְּירוֹת:

י"ד מִכָּאֵן אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל וּמִמְזֵרִים מִתּוֹדִים. אָבֵל לֹא גֵרִים.
 וְלֹא עֲבָדִים מְשׁוֹחָרִים שְׂאִין לָהֶם חֶלֶק בָּאֶרֶץ. רַבִּי מֵאִיר
 אָמַר אֵף לֹא כֹהֲנִים וְלוֹיִים שְׂלֹא נָטְלוּ חֶלֶק בָּאֶרֶץ. רַבִּי
 יוֹסִי אָמַר יֵשׁ לָהֶם עָרֵי מִגְרָשׁ:

טו יוֹחֲנָן כֹּהֵן גָּדוֹל הָעֵבֶיר הוֹדִיָּת הַמַּעֲשֶׂר. אֵף הוּא בְּטָל
 אֶת הַמַּעֲזָרִים וְאֵת הַנוֹקְפִים. וְעַד יָמָיו הָיָה פָּטִישׁ מִכָּה
 בִּירוּשָׁלַיִם וּבִיָּמָיו אֵין אָדָם צָרִיךְ לִשְׁאוֹל עַל הַדְּמָאִי: סליק

מסכת חלה

פרק א

חמשה דברים חייבין בחלה. החטים והשעורים.
והבסמים. ושבולת שועל. ושיפון. הרי אלו
חייבין בחלה. ומצטרפין זה עם זה ואסורין בחדש מלפני
הפסח ומלקצור מלפני העומר. ואם השרישו קודם
לעמר העמר מתירן. ואם לאו. אסורין עד שיבא העמר
הבא:

ב האוכל מהם כזית מצה בפסח. יצא ידי חובתו. כזית
חמץ. חייב בהפרת. נתערב אחד מהם בכל המינים. הרי
זה עובר בפסח. הנודר מן הפת ומן התבואה. אסור בהם
(אבל הנודר מן הדגן אסור בכל המינין חוץ מפירות
האילן) דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים הנודר מן הדגן
אינו אסור אלא מהן. וחייבין בחלה ובמעשרות:

ג אלו חייבין בחלה ופטורים מן המעשרות. הלקט
והשכחה. והפאה. וההפקר ומעשר ראשון שנטלה
תרומתו ומעשר שני. והקדש שנפדו. ומותר העמר.
ותבואה שלא הביאה שלישי. רבי אליעזר אומר תבואה
שלא הביאה שלישי. פטורה מן החלה:

ד אלו חייבין במעשרות ופטורין מן החלה. האורז והדוחן.
והפרגים והשומשמים. והקטניות. ופחות מחמשת

רביעיים בתבואה. הסופגנין. והדבשנין והאסקריטין.
וחלת המשרת והמדמע פטורין מן החלה:

ה עסה שתחלתה סופגנין וסופה סופגנין. פטורה מן
החלה. תחלתה עסה וסופה סופגנין. תחלתה סופגנין.
וסופה עסה. חייבת בחלה. וכן הקנבקאות חייבות:

י המעסה בית שמאי פטורין. ובית הלל מחייבין. החליטה
בית שמאי מחייבין. ובית הלל פטורים. חלות תודה
ורקיקי נזיר עשאן לעצמו פטור. למכור בשוק חייב:

י נחתום שעשה שאור לחלק. חייב בחלה. נשים שנתנו
לנחתום לעשות להם שאור. אם אין בשל אחת מהן
כשעור. פטורה מן החלה:

ח עסת הכלבים. בזמן שהרועים אוכלין ממנה חייבת
בחלה. ומערבין בה. ומשתתפין בה. ומברכין עליה.
ומזמנין עליה. ונעשית ביום טוב ויוצא בה אדם ידי חובתו
בפסח. אם אין הרועין אוכלין ממנה. אינה חייבת בחלה.
ואין מערבין עליה. ואין מזמנין עליה ואינה נעשית ביום
טוב ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. בין כך ובין כך
מטמאה טומאת אוכלין:

ט החלה והתרומה חייבין עליה מיתה וחמש. ואסורים
לזרים. והם נכסי כהן. ועולין באחד ומאה. וטעונין רחיצת
ידים. והערב שמש. ואין נוטלין מן הטהור על הטמא.

אֵלָא מִן הַמֶּקֶף. וּמִן הַדְּבָר הַגָּמוּר. הָאוֹמֵר כֹּל גֶּרְנִי
תְּרוּמָה. וְכֹל עֲסוֹתֵי חֵלֶה. לֹא אָמַר כָּלוּם. עַד שִׁישִׁיר
מִקְצַת:

פרק ב

פִּירוֹת חוּצָה לָאֶרֶץ שֶׁנִּכְנְסוּ לָאֶרֶץ. חֵיִיבִים בַּחֵלֶה. יֵצְאוּ
מִכָּאן לְשֵׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִחֵיִב. וְרַבִּי עֲקִיבָא
פּוֹטֵר:

^ב עֶפֶר חוּצָה לָאֶרֶץ שֶׁבָּא בְּסַפִּינָה לָאֶרֶץ. חֵיִיבֵת
בְּמַעֲשָׂרוֹת וּבִשְׂבִיעִית. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אֵימָתִי בְּזֶמֶן
שֶׁהַסַּפִּינָה גּוֹשְׁשֶׁת. עֶסָה שְׁנַלְוֶשָׁה בְּמֵי פִירוֹת חֵיִיבֵת
בַּחֵלֶה וְנֶאֱכָלֶת בְּיָדַיִם מְסוּאָבוֹת:

^ג הָאִשָּׁה יּוֹשֶׁבֶת וְקוֹצֶה חֵלֶתָּה עֲרוּמָה. מִפְּנֵי שֶׁהִיא יְכוּלָּה
לְכַסּוֹת אֶת עֲצָמָהּ אָבֵל לֹא הָאִישׁ. מִי שֶׁאִינוּ יְכוּלִּים לַעֲשׂוֹת
עֲסָתוֹ בְּטֶהֱרָה יַעֲשֶׂנָּה קִבִּין. וְאֵל יַעֲשֶׂנָּה בְּטִמְאָה. וְרַבִּי
עֲקִיבָא אוֹמֵר יַעֲשֶׂנָּה בְּטִמְאָה. וְאֵל יַעֲשֶׂנָּה קִבִּים. שְׂכָשֶׁם
שֶׁהוּא קוֹרָא לְטֶהוֹרָה. בֶּדֶךְ הוּא קוֹרָא לְטִמְאָה. לִזּוֹ קוֹרָא
חֵלֶה בְּשֵׁם. וְלִזּוֹ קוֹרָא חֵלֶה בְּשֵׁם. אָבֵל קִבִּים אֵין לָהֶם
חֵלֶק בְּשֵׁם:

^ד הָעוֹשֶׂה עֲסָתוֹ קִבִּים. וְנִגְעוּ זֶה בָּזֶה. פְּטוּרִים מִן הַחֵלֶה
עַד שִׁישׁוּכּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִף הַרוּדָה וְנוֹתֵן לִסֵּל.
הִסֵּל מִצָּרְפֵּן לַחֵלֶה:

ה' המפריש חלתו קמח אינו חלה. וגזל ביד כהן. העסה עצמה חייבת בחלה. והקמח אם יש בו פשיעור. חייבת בחלה. ואסורה לזרים. דברי רבי יהושע. אמרו לו מעשה וקפשה זמן זר. אמר להם אף הוא קלקל לעצמו ותקן לאחרים:

י' תמשה רביעים קמח (ועוד) חייבים בחלה. הם ושארן וסבן ומרסנן תמשה רביעים חייבים. נטל מרסנן מתוכן. וחזר לתוכן. הרי אלו פטורין:

י' שיעור החלה. אחד מעשרים וארבעה. העושה עסה לעצמו. והעושה למשתה בנו. אחד מעשרים וארבעה. נחתום שהוא עושה למכור בשוק. וכן האשה שהיא עושה למכור בשוק. אחד מארבעים ושמנה. נטמאת עסתה שוגגת או אנוסה. אחד מארבעים ושמנה. נטמאת מזידה. אחד מעשרים וארבעה. כדי שלא יהא חוטא נשכר:

ה' רבי אליעזר אומר נטלת מן הטהור על הטמא. ביצד. עסה טהורה ועסה טמאה. נוטל כדי חלה מעסה שלא הורמה חלתה. ונותן פחות מכביצה באמצע כדי שיטול מן המקף. וחכמים אוסרין:

פרק ג

אוֹכְלִין עָרָא מִן הָעֶסָה עַד שְׁתַּגְלָגַל בַּחֲטִים וְתַטְמָטֵם
 בַּשְּׁעוּרִים גְּלָגְלָה בַּחֲטִים וְתַטְמָמָה בַּשְּׁעוּרִים
 הָאוֹכֵל מִמֶּנָּה חַיִּיב מִיתָה כִּיּוֹן שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת אֶת הַמִּים
 מִגְבֶּהֶת חֲלָתָהּ וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יֵהָא שֵׁם חֲמֶשֶׁה רְבִיעִים
 קִמַּח:

^ב נִדְמָמָה עֲסָתָה עַד שֶׁלֹּא גְלָגְלָה פְטוּרָה שֶׁהִמְדָּמָה
 פְּטוּר וּמִשְׁגֻּלְגָּלָה חַיִּיבָתָה נֹלֵד לָהּ סֶפֶק טוּמְאָה עַד שֶׁלֹּא
 גְּלָגְלָה תַעֲשֶׂה בְטוּמְאָה וּמִשְׁגֻּלְגָּלָה תַעֲשֶׂה בְטַהֲרָה:

^ג הַקֹּדֶשֶׁה עֲסָתָה עַד שֶׁלֹּא גְלָגְלָה וּפְדָאָתָה חַיִּיבָתָה
 מִשְׁגֻּלְגָּלָה וּפְדָאָתָה חַיִּיבָתָה הַקֹּדֶשֶׁתָה עַד שֶׁלֹּא גְלָגְלָה
 וְגְלָגְלָה הַגִּזְבֵּר וְאַחֲרַי כֶּךָ פְּדָאָתָה פְטוּרָה שֶׁבִשְׁשַׁעַת
 חֹבְתָה הִיתָה פְטוּרָה:

^ד כִּיּוֹצֵא בּוֹ הַמְקֻדֵּשׁ פִּירוּתָיו עַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְעוֹנֶת
 הַמַּעֲשֻׂרוֹת וּפְדָאֵן חַיִּיבִין וּמִשְׁבָּאוּ לְעוֹנֶת הַמַּעֲשֻׂרוֹת
 חַיִּיבִין הַקֹּדֶשֶׁשׁ עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרוּ וְנִגְמְרָן הַגִּזְבֵּר וְאַחֲרַי כֶּךָ
 פְּדָאֵן פְּטוּרִין שֶׁבִשְׁשַׁעַת חֹבְתָן הָיוּ פְטוּרִין:

^ה נִכְרִי שֶׁנָּתַן לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לוֹ עֶסָה פְטוּרָה מִן הַחֲלָה
 נִתְּנָה לוֹ בְּמִתְּנָה עַד שֶׁלֹּא גְלָגַל חַיִּיב וּמִשְׁגֻּלְגָּל פְּטוּר
 הָעוֹשֶׂה עֶסָה עִם הַנִּכְרִי אִם אֵין בְּשָׁל יִשְׂרָאֵל כְּשִׁיעוּר
 חֲלָה פְטוּרָה מִן הַחֲלָה:

י גר שנתגזיר והיתה לו עסה נעשית עד שלא נתגזיר
פטור ומשנתגזיר חייב ואם ספק חייב ואין חייבין עליה
חמש רבי עקיבא אומר הכל הולך אחר הקרימה בתנור:

י העושה עסה מן החטים ומן האורז אם יש בה טעם
דגן חייבת בחלה ויוצא בה אדם ידי חובתו בפסח ואם
אין בה טעם דגן אינה חייבת בחלה ואין אדם יוצא בה
ידי חובתו בפסח:

י"ה הנוטל שאור מעסה שלא הורמה חלתה ונותן לתוך
עסה שהורמה חלתה אם יש לו פרנסה ממקום אחר
מוציא לפי חשבון ואם לאו מוציא חלה אחת על הכל:

ט כיוצא בו זיתי מסיק שנתערבו עם זיתי נקוף ענבי
בציר עם ענבי עוללות אם יש לו פרנסה ממקום אחר
מוציא לפי חשבון ואם לאו מוציא תרומה ותרומת
מעשר לכל והשאר מעשר ומעשר שני לפי חשבון:

י הנוטל שאור מעסת חטים ונותן לתוך עסת אורז אם
יש בה טעם דגן חייבת בחלה ואם לאו פטורה אם
כן למה אמרו הטבל אוסר כל שהוא מין במינו ושלא
במינו בנותן טעם:

פרק ד

שְׁתֵּי נָשִׁים שֶׁעָשׂוּ שְׁנֵי קָבִים וְנִגְעוּ זֶה בְּזֶה אֶפִּילוּ הֵם
מִמֵּין אֶחָד פְּטוּרִים וּבְזֶמַן שֶׁהֵם שָׁל אִשָּׁה אַחַת
מִן בְּמִינוֹ חַיִּיב וְשָׁלֹא בְּמִינוֹ פְּטוּר:

אִי זֶה הוּא מִן בְּמִינוֹ הַחֲטִים אֵינָן מַצְטַרְפוֹת עִם הַכֹּל
אֲלֹא עִם הַפְּסָמִים הַשְּׁעוּרִים מַצְטַרְפוֹת עִם הַכֹּל חוּץ מִן
הַחֲטִים רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר שְׂאֵר הַמִּינִים מַצְטַרְפִּין
זֶה עִם זֶה:

א שְׁנֵי קָבִין וְקָב אוֹרְזוֹ אוֹ קָב תְּרוּמָה בְּאֻמָּצָה אֵינָן
מַצְטַרְפִּין דָּבָר שֶׁנֶּטְלָה חֲלָתוֹ בְּאֻמָּצָה מַצְטַרְפִּין שֶׁכָּבֵר
נִתְחַיֵּיב בַּחֲלָה:

ד קָב חֲדָשׁ וְקָב יָשָׁן שֶׁנִּשְׁכּוּ זֶה בְּזֶה רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר
יטוֹל מִן הָאֻמָּצָה וְחֻכָּמִים אוֹסְרִים הַנּוֹטֵל חֲלָה מִן הַקָּב
רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר חֲלָה וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים אֵינָה חֲלָה:

ה שְׁנֵי קָבִין שֶׁנֶּטְלָה חֲלָתוֹ שֶׁל זֶה בְּפָנָי עֲצָמוֹ וְשֶׁל זֶה בְּפָנָי
עֲצָמוֹ חֲזֹר וְעָשָׂאן עֶסֶה אַחַת רַבִּי עֲקִיבָא פּוֹטֵר וְחֻכָּמִים
מַחֲיִיבִין נִמְצָא חֲמֹרוֹ קוּלוֹ:

ו נּוֹטֵל אָדָם כִּדֵּי חֲלָה מֵעֶסֶה שְׁלֹא הוֹרְמָה חֲלָתָהּ
לַעֲשׂוֹתָהּ בְּטִהְרָה לִהְיוֹת מִפְּרִישׁ עָלֶיהָ וְהוֹלֵךְ חֲלָת
דְּמָאֵי עַד שֶׁתִּסְרַח שֶׁחֲלָת דְּמָאֵי נִטְלָת מִן הַטְּהוֹר עַל
הַטְּמֵא וְשָׁלֹא מִן הַמֶּקֶר:

י' ישראל שהיו אריסין לגזים בסוריא. רבי אליעזר מחייב פירותיהם במעשרות ובשביעית. ורבן גמליאל פטר. רבן גמליאל אומר שתי חלות בסוריא. ורבי אליעזר אומר חלה אחת. אחזו קולו של רבן גמליאל. וקולו של רבי אליעזר. חזרו לנהוג כדברי רבן גמליאל בשתי דרכים:

ח רבן גמליאל אומר שלש ארצות לחלה. מארץ ישראל עד כזיב חלה אחת. מכזיב עד הנָהָר ועד אַמְנָה שתי חלות. אחת לאור ואחת לפֶהֶן. של אור יש לה שיעור. ושל פֶהֶן אין לה שיעור. מן הנָהָר ומן אַמְנָה ולפנים שתי חלות. אחת לאור ואחת לפֶהֶן. של אור אין לה שיעור. ושל פֶהֶן יש לה שיעור. וטבול יום אוכלה. רבי יוסי אומר אינו צריך טבילה. ואסורה לזבים ולזבות לגדות ולילדות. ונאכלת עם הזר על השלחן ונתנת לכל כהן:

ט ואלו נתנין לכל כהן. החרמים והבכורות. ופדיון הבן. ופדיון פטר חמור. הזרוע והלחיים והקבה. וראשית הגז. ושמן שרפה. וקדשי המקדש. והבכורים. רבי יהודה אוסר בבכורים. פרשיני תרומה. רבי עקיבא מתיר. וחכמים אוסרים:

י' נתאי איש תקוע הביא חלות מבתר. ולא קבלו ממנו. אנשי אלכסנדריא הביאו חלותיהן מאלכסנדריא. ולא קבלו מהם. אנשי הר צבועים הביאו בכוריהם קודם

עֲצָרְתָּ וְלֹא קִבְּלוּ מֵהֶם מִפְּנֵי הַכְּתוּב שֶׁבִּתְּוֹרָה וְחֵג הַקָּצִיר
בְּבוּרֵי מַעֲשֵׂיךָ אֲשֶׁר תִּזְרַע בְּשָׂדֶה:

י"א בֶּן אֲנָטִינוּס הֶעֱלָה בְּכוֹרוֹת מִבֶּבֶל וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ.
יוֹסֵף הַכֹּהֵן הֵבִיא בְּבוּרֵי יֵין וְשֶׁמֶן. וְלֹא קִבְּלוּ מִמֶּנּוּ.
אֵף הוּא הֶעֱלָה אֶת בָּנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ לַעֲשׂוֹת פֶּסַח קָטָן
בִּירוּשָׁלַיִם וְהִחְזִירוּהוּ שְׁלֹא יִקָּבַע הַדָּבָר חוֹבָה. אֲרִיסְטוֹן
הֵבִיא בְּבוּרָיו מֵאַפְמָיָא וְקִבְּלוּ מִמֶּנּוּ. מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ הַקּוֹנֶה
בְּסוּרְיָא כְּקוֹנֶה בַּפְּרוֹר שֶׁבִירוּשָׁלַיִם: סליק

מסכת ערלה

פרק א

הַנוֹטֵעַ לְסִיגָא וְלַקְזוֹרוֹת פֶּטוּר מִהָעֶרְלָה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר
אֲפִילוּ אָמַר הַפְּנִימִי לְמֵאכֹל וְהַחִיצוֹן לְסִיגָא
הַפְּנִימִי חַיִּיב וְהַחִיצוֹן פֶּטוּר:

בַּעֲת שֶׁבָּאוּ אֲבוֹתֵינוּ לָאָרֶץ מִצָּאוּ נְטוּעַ פֶּטוּר נִטְעוּ אֶף
עַל פִּי שְׁלֹא כִּבְשׁוּ חַיִּיב הַנוֹטֵעַ לְרַבִּים חַיִּיב רַבִּי יְהוּדָה
פּוֹטֵר הַנוֹטֵעַ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים וְהַנֶּכְרִי שֶׁנִּטְעַע וְהַגְזֵלָן
שֶׁנִּטְעַע וְהַנוֹטֵעַ בְּסַפִּינָה וְהַעוֹלָה מֵאֲלִיו חַיִּיב בְּעֶרְלָה:

ג אֵילָן שֶׁנֶּעְקַר וְהִסְלַע עֲמוּ שֶׁטְפוּ נָהָר וְהִסְלַע עֲמוּ אִם
יָכוֹל לַחֲיוֹת פֶּטוּר וְאִם לֹא חַיִּיב נֶעְקַר הִסְלַע מִצְדּוֹ אוֹ
שֶׁזָּעַזְעוּתוֹ הַמַּחְרִישָׁה אוֹ שֶׁזָּעַזְעוּ וְעָשְׂאוּ בְּעֶפֶר אִם יָכוֹל
לַחֲיוֹת פֶּטוּר וְאִם לֹא חַיִּיב:

ד אֵילָן שֶׁנֶּעְקַר וְנִשְׁתַּיֵּיר בּוֹ שֶׁרֶשׁ פֶּטוּר וְכַמָּה יֵהָא
הַשֶּׁרֶשׁ רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר
בֶּן יְהוּדָה אִישׁ בְּרִתּוֹתָא כַּמַּחֲטָא שֶׁל מִתּוּחַ:

ה אֵילָן שֶׁנֶּעְקַר וּבּוֹ בְּרִיכָה וְהוּא חֲתָה מִמָּנָה חֲזָרָה הִזְקָנָה
לְהִיּוֹת כַּבְּרִיכָה הַבְּרִיכָה שָׁנָה אַחֵר שָׁנָה וְנִפְסְקָה מוֹנָה
מִשְׁעָה שֶׁנִּפְסְקָה סְפּוּק הַגִּפְּנִים וְסְפּוּק עַל גִּבֵּי סְפּוּק
אֶף עַל פִּי שֶׁהַבְּרִיכָן בְּאֶרֶץ מוֹתֵר רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִקּוּם

שְׂכַחָה יָפָה מוֹתֵר וּמִקּוֹם שְׂכַחָה רָע אָסוּר. (וְכֵן) בְּרִיכָה
שֶׁנֶּפְסָקָה וְהִיא מְלֵאָה פִּירוֹת. אִם הוֹסִיף בְּמֵאֲתִים אָסוּר:

י גְּטִיעָה שֶׁל עֵרְלָה. וְשֶׁל כֻּלְּאֵי הַפָּרֶם שֶׁנִּתְעַרְבוּ בְּגִטִּיעוֹת.
הֲרִי זֶה לֹא יִלְקוּט. וְאִם לָקַט יַעֲלֶה בְּאַחַד וּמֵאֲתִים. וּבִלְבָּד
שֶׁלֹּא יִתְכַּוֵּן לִלְקוּט. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֵף יִתְכַּוֵּן לִלְקוּט
וַיַּעֲלוּ בְּאַחַד וּמֵאֲתִים.

י הָעֵלִים וְהַלּוּלָבִים. וּמִי גִפְנִים. וּסְמָדֵר מוֹתָרִים בְּעֵרְלָה.
וּבִרְבָּעִי. וּבִנְזִיר. וְאָסוּרִים בְּאַשְׁרָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר הַסְּמָדֵר
אָסוּר. מִפְּנֵי שֶׁהוּא פָּרִי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַמַּעֲמִיד
בְּשֶׁרֶף הָעֵרְלָה אָסוּר. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שֶׁמַּעֲתִי בִּפְּירוּשׁ.
שֶׁהַמַּעֲמִיד בְּשֶׁרֶף הָעֵלִים. בְּשֶׁרֶף הָעֵקָרִים מוֹתֵר. בְּשֶׁרֶף
הַפָּגִים אָסוּר. מִפְּנֵי שֶׁהֵם פָּרִי:

י"ג עֲגוּקָלוֹת וְהַחֲרָצִנִּים וְהַזִּגִּים. וְהַתָּמָד שֶׁלָּהֶם. קְלִיפֵי
רְמוֹן וְהַנֶּזֶן שֶׁלּוֹ. קְלִיפֵי אֶגְזוֹזִים וְהַגִּרְעִינִים. אָסוּרִים
בְּעֵרְלָה. וּבְאַשְׁרָה. וּבִנְזִיר. וּמוֹתָרִין בִּרְבָּעִי וְהַנּוֹבְלוֹת כָּלֶם
אָסוּרוֹת:

ט רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר נוֹטְעִין יְחוּר שֶׁל עֵרְלָה. וְאִין נוֹטְעִין אֶגְזוֹז
שֶׁל עֵרְלָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא פָּרִי. וְאִין מְרַכִּיבִין בְּכַפְּיוֹת שֶׁל
עֵרְלָה:

פרק ב

הַתְּרוּמָה • (וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל וְדָאִי •) וּתְרוּמַת
מַעֲשֵׂר שֶׁל דָּמָאִי • הַחֲלָה וְהַבְּכוּרִים • עוֹלִים
בְּאַחַד וּמֵאָה • וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה • וְצָרִיד לְהָרִים • הָעֶרְלָה
וְכֻלָּאֵי הַכֶּרֶם • עוֹלִים בְּאַחַד וּמֵאֲתַים • וּמִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה •
וְאֵין צָרִיד לְהָרִים • רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֵינֶן מִצְטָרְפִין • רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִצְטָרְפִין בְּנוֹתָן טַעַם • אֲבָל לֹא לְאַסוֹר:

בַּתְּרוּמָה מַעֲלָה אֶת הָעֶרְלָה • וְהָעֶרְלָה אֶת הַתְּרוּמָה •
כִּי־צִד • סָאָה תְּרוּמָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאָה • וְאַחֵר כֶּךָ נִפְלוּ
שְׁלֹשָׁה קַבִּין עֶרְלָה • אוֹ שְׁלֹשָׁה קַבִּין כֻּלָּאֵי הַכֶּרֶם • זֶה הִיא
שֶׁהַתְּרוּמָה מַעֲלָה אֶת הָעֶרְלָה • וְהָעֶרְלָה אֶת הַתְּרוּמָה:

גַּ הָעֶרְלָה מַעֲלָה אֶת הַכֻּלָּאִים • וְהַכֻּלָּאִים אֶת הָעֶרְלָה •
וְהָעֶרְלָה אֶת הָעֶרְלָה • כִּי־צִד • סָאָה עֶרְלָה שֶׁנִּפְלָה לְמֵאֲתַים •
וְאַחֵר כֶּךָ נִפְלָה סָאָה וְעוֹד עֶרְלָה • אוֹ סָאָה וְעוֹד שֶׁל כֻּלָּאֵי
הַכֶּרֶם • זֶה הִיא שֶׁהָעֶרְלָה מַעֲלָה אֶת הַכֻּלָּאִים • וְהַכֻּלָּאִים
אֶת הָעֶרְלָה • וְהָעֶרְלָה אֶת הָעֶרְלָה:

דַּ כָּל הַמְּחֻמָּץ • וְהַמִּתְבַּל • וְהַמְדַּמֵּעַ • בַּתְּרוּמָה וּבָעֶרְלָה •
וּבְכֻלָּאֵי הַכֶּרֶם אֲסוּר • בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵף מְטֵמֵא •
וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים לְעוֹלָם אֵינֶן מְטֵמֵא עַד שֶׁיֵּהָא בֹו
כַּבִּיצָה:

ה דוֹסְתָאֵי אִישׁ כִּפּוּר יִתְמָהּ הִיא מִתְלַמִּידֵי בֵּית שְׁמַאי.
וְאָמַר שְׁמַעְתִּי מִשְׁמַאי הַזֶּקֶן שֶׁאָמַר לְעוֹלָם אֵינוֹ מְטִמָּא
עַד שֶׁיֵּהָא בּוֹ בְּבִיצָה:

י וּלְמָה אָמְרוּ כָּל הַמַּחֲמֵץ וְהַמֶּתֶבֶל וְהַמְדַּמֶּעַ לְהַחֲמִיר.
מִן בְּמִינוֹ לְהַקֵּל וְלְהַחֲמִיר מִן בְּשֵׁאֵינוֹ מִינוֹ בִּיצַד שְׁאוּר
שֶׁל חֲטִים שֶׁנִּפְּל לְתוֹךְ עִיסַת חֲטִים וַיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ.
בֵּין שֵׁשׁ בּוֹ לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה וּבֵין שֵׁאֵינוֹ בּוֹ לַעֲלוֹת
בְּאֶחָד וּמֵאָה אֲסוּר אֵין בּוֹ לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה בֵּין שֵׁשׁ
בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ בֵּין שֵׁאֵין בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ אֲסוּר:

יז לְהַקֵּל וְלְהַחֲמִיר מִן בְּשֵׁאֵינוֹ מִינוֹ בִּיצַד כְּגוֹן גְּרִיסִין
שֶׁנִּתְבַּשְׁלוּ עִם עֲדָשִׁים וַיֵּשׁ בָּהֶם בְּנוֹתֵן טַעַם בֵּין שֵׁשׁ
בָּהֶם לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה וּבֵין שֵׁאֵין בָּהֶם לַעֲלוֹת בְּאֶחָד
וּמֵאָה אֲסוּר אֵין בָּהֶם בְּנוֹתֵן טַעַם בֵּין שֵׁשׁ בָּהֶם לַעֲלוֹת
בְּאֶחָד וּמֵאָה וּבֵין שֵׁאֵין בָּהֶם לַעֲלוֹת בְּאֶחָד וּמֵאָה מוֹתֵר:

יח שְׁאוּר שֶׁל חוֹלִין שֶׁנִּפְּל לְתוֹךְ עֶסֶה וַיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ.
וְאַחֵר כֶּךָ נִפְּל שְׁאוּר שֶׁל תְּרוּמָה אוֹ שְׁאוּר שֶׁל כִּלְאֵי
הַכֶּרֶם וַיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ אֲסוּר:

ט שְׁאוּר שֶׁל חוֹלִין שֶׁנִּפְּלָה לְתוֹךְ עֶסֶה וְחֻמְצָה וְאַחֵר כֶּךָ
נִפְּל שְׁאוּר שֶׁל תְּרוּמָה אוֹ שְׁאוּר שֶׁל כִּלְאֵי הַכֶּרֶם וַיֵּשׁ
בּוֹ כְּדֵי לְחַמֵּץ אֲסוּר רַבִּי שְׁמַעוֹן מַתִּיר:

י תבלין שנים ושלשה שמות ממין אחד או משלשה אסור ומצטרפין רבי שמעון אומר שנים ושלשה שמות ממין אחד או שני מינין משם אחד אינן מצטרפין:

יא שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך עסה לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ נצטרפו וחמצו רבי אליעזר אומר אחר האחרון אני בא וחכמים אומרים בין שנפל (שאור) בתחלה בין בסוף לעולם אינו אוסר עד שיהא בו כדי לחמץ:

יב יועזר איש הבירה היה מתלמידי בית שמאי ואמר שאלתי את רבן גמליאל הזקן עומד בשער המזרח ואמר לעולם אינו אוסר עד שיהא בו כדי לחמץ:

יג כלים שסכן בשמן טמא וחזר וסכן בשמן טהור או שסכן בשמן טהור וחזר וסכן בשמן טמא רבי אליעזר אומר אחר הראשון אני בא וחכמים אומרים אחר האחרון:

יד שאור של תרומה ושל כלאי הכרם שנפלו לתוך עסה לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ ונצטרפו וחמצו אסור לזרים ומותר לכהנים רבי שמעון מתיר לזרים ולכהנים:

טו תבלין של תרומה ושל כלאי הכרם שנפלו בקדירה לא באלו כדי לתבל ולא באלו כדי לתבל ונצטרפו ותבלו:

אָסור לְזָרִים. וּמוֹתֵר לִכְהֻנִּים. רַבִּי שְׁמַעוֹן מְתִיר לְזָרִים
וּלְכַהֲנִים:

טז חֲתִיכָה שֶׁל קֹדֶשִׁי קֹדָשִׁים. שֶׁל פֶּגוּל. וְשֶׁל נֹתֵר. (וְשֶׁל
טָמֵא.) שְׁנֵת־בְּשָׁלוֹ עִם הַחֲתִיכוֹת. אָסור לְזָרִים. וּמוֹתֵר
לִכְהֻנִּים. רַבִּי שְׁמַעוֹן מְתִיר לְזָרִים וּלְכַהֲנִים:

יז בֶּשֶׂר קֹדֶשִׁי קֹדָשִׁים. וּבֶשֶׂר קֹדָשִׁים קָלִים שְׁנֵת־בְּשָׁלוֹ עִם
בֶּשֶׂר הַתְּאֻוָּה. אָסור לְטָמֵאִים. וּמוֹתֵר לְטְהוֹרִים:

פרק ג

בְּגָד שֶׁצָּבְעוּ בְּקִלְפֵי עֵרְלָה. יִדְלַק. נִתְעַרַּב בְּאַחֲרִים. כָּלם
יִדְלְקוּ. דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יַעֲלֶה
בְּאַחַד וּמֵאֲתַיִם:

יח הַצּוֹבֵעַ מֵלֹא הִסִּיט בְּקִלְפֵי עֵרְלָה וְאַרְגּוֹ בְּבֶגֶד. וְאִין יָדוּעַ
אֵיזָה הוּא. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר יִדְלַק הַבֶּגֶד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים
יַעֲלֶה בְּאַחַד וּמֵאֲתַיִם:

יט הָאוֹרֵג מֵלֹא הִסִּיט מִצֶּמֶר הַבְּכוֹר בְּבֶגֶד. יִדְלַק
הַבֶּגֶד. וּמִשְׁעַר הַנָּזִיר. וּמִפֶּטֶר חֲמוֹר. בִּשְׁק. יִדְלַק הַשֶּׁק.
וּבִמְקֻדְשֵׁין מְקֻדְשֵׁין כָּל שֶׁהוּא:

כ תִּבְשִׁיל שֶׁבְּשָׁלוֹ בְּקִלְפֵי עֵרְלָה. יִדְלַק. נִתְעַרַּב בְּאַחֲרִים.
יַעֲלֶה בְּאַחַד וּמֵאֲתַיִם:

ה תנור שהסיקוהו בקליפי ערלה ואפה בו את הפת
תדלק הפת נתערבה באחרות תעלה באחד ומאתים:

י מי שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם ידלקו נתערבו
באחרים (ואחרים באחרים) כלם ידלקו דברי רבי מאיר
וחכמים אומרים יעלו באחד ומאתים:

י' שהיה רבי מאיר אומר את שדרכו למנות מקדש
וחכמים אומרים אינו מקדש אלא ששה דברים בלבד
ורבי עקיבא אומר שבעה ואלו הם אגוזי פרך ורמוני
בדן וחביות סתומות וחולפות תרדין וקלסי כרוב
ודלעת יננית רבי עקיבא אומר אף בכרות של בעל
הבית הראוי לערלה ערלה לכלאי הכרם כלאי הכרם:

ח (ביצד) נתפצעו האגוזים נתפרדו הרמונים נתפתחו
החביות נתחתכו הדלועים נתפרסו הכרות יעלו
באחד ומאתים:

ט ספק ערלה בארץ ישראל אסור ובסוריא מותר
ובחוצה לארץ יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט
כרם נטוע ירק וירק נמכר חוצה לו בארץ ישראל אסור
ובסוריא מותר ובחוצה לארץ יורד ולוקט ובלבד שלא
ילקוט ביד החדש אסור מן התורה בכל מקום והערלה
הלכה והכלאים מדברי סופרים: סליק

מסכת בכורים

פרק א

י"ש מביאין בכורים וקורין מביאין ולא קורין ויש
שאינן מביאין אלו שאינן מביאין הנוטע לתוך שלו
והבריד לתוך של יחיד או לתוך של רבים וכן המבריד
מתוך של יחיד או מתוך של רבים לתוך שלו הנוטע
לתוך שלו והבריד לתוך שלו ודרך היחיד ודרך הרבים
באמצע הרי זה אינו מביא רבי יהודה אומר כזה מביא:

ב מאיזה טעם אינו מביא משום שנאמר ראשית בכורי
אדמתך עד שיהיו כל הגדולין מאדמתך האריסין
והחכורות והסקריקון והגזלן אין מביאין מאותו הטעם
משום שנאמר ראשית בכורי אדמתך:

ג אין מביאין בכורים חוץ משבעת המינים לא מתמרים
שבהרים ולא מפירות שבעמקים ולא מזיתי שמן שאינן
מן המובחר אין מביאין בכורים קודם לעצרת אנשי הר
צבועים הביאו בכוריהם קודם לעצרת ולא קבלו מהם
מפני הכתוב שבתורה וחק הקציר בכורי מעשיך אשר
תזרע בשדה:

ד אלו מביאין ולא קורין הגר מביא ואינו קורא שאינו
יכול לומר אשר נשבעת לאבותינו לתת לנו ואם היתה
אמו מישראל מביא וקורא וכשהוא מתפלל בינו לבין

עֲצָמוּ. אֹמֵר אֱלֹהֵי אֲבוֹת יִשְׂרָאֵל. וְכָשֶׁהוּא בְּבֵית הַכְּנָסֶת.
אֹמֵר אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם. וְאִם הִיתָה אִמּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל אֹמֵר
אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ:

ה' רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אֹמֵר. אִשָּׁה בֵּת גֵּרִים לֹא תִנָּשֵׂא
לְכַהֲנָה עַד שֶׁתֵּהא אִמָּה מִיִּשְׂרָאֵל. אֶחָד גֵּרִים. וְאֶחָד
עֲבָדִים מְשֻׁחָרְרִים. וְאֶפְּלוּ עַד עֲשָׂרָה דֹּרוֹת. עַד שֶׁתֵּהא
אִמָּן מִיִּשְׂרָאֵל. הָאֶפֹּטְרוֹפּוֹס וְהַשְּׁלִיחַ. וְהָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה.
וְטוֹמְטוֹם וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס. מְבִיאִין וְלֹא קוֹרִין. שְׂאִינָן יִכּוּלִין
לֵאמֹר. אֲשֶׁר נִתְּנָה לִי הַשֵּׁם:

י' הַקּוֹנֶה שְׁתֵּי אֵילָנוֹת בְּתוֹךְ שָׁל חֲבִירָיו. מְבִיא וְאִינוּ קוֹרֵא.
רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר מְבִיא וְקוֹרֵא. יָבֵשׁ הַמַּעֲיָן. נִקְצֵץ הָאֵילָן.
מְבִיא וְאִינוּ קוֹרֵא. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר מְבִיא וְקוֹרֵא. מַעְצֶרֶת
וְעַד הַחֵג מְבִיא וְקוֹרֵא. מִן הַחֵג וְעַד חֲנֻכָּה. מְבִיא וְאִינוּ
קוֹרֵא. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בֶּתִירָא אֹמֵר מְבִיא וְקוֹרֵא:

י' הַפְּרִישׁ בְּכוֹרָיו. וּמִכָּר שְׂדֵהוּ. מְבִיא וְאִינוּ קוֹרֵא. וְהַשְּׁנִי.
מֵאוֹתוֹ הַמִּין אִינוּ מְבִיא. מִמֵּין אַחֵר מְבִיא וְקוֹרֵא. רַבִּי
יְהוּדָה אֹמֵר אֵף מֵאוֹתוֹ הַמִּין מְבִיא וְקוֹרֵא:

ה' הַפְּרִישׁ בְּכוֹרָיו. גִּבְזָזוּ. גִּמְזָזוּ. גִּנְגְּבוּ. גִּנְאָבְדוּ. אוֹ שְׁנֵטְמָאוּ.
מְבִיא אַחֲרֵים תַּחְתֵּיהֶם וְאִינוּ קוֹרֵא. וְהַשְּׁנִיִּים אֵינָן חֲזִבִין
עֲלֵיהֶם חֲמֵשׁ. נְטֵמָאוּ בְּעֶזְרָה נּוֹפֵץ וְאִינוּ קוֹרֵא:

ט ומנן שהוא חייב באחריותו עד שיביאם להר הבית.
שנאמר ראשית בכורי אדמתך תביא בית יי אלהיך.
מלמד שחייב באחריותו עד שיביאם להר הבית. הרי
שהביא ממין אחד וקרא וחזר והביא ממין אחר אינו
קורא:

י ואלו מביאין וקורין מן העצרת ועד החג. משבעת
המינים מפירות שבהרים. מתמרות שבעמקים. ומזיתי
שמן. מעבר הירדן. רבי יוסי הגלילי אומר אין מביאין
בכורים מעבר הירדן שאינה ארץ זבת חלב ודבש:

יא הקונה שלשה אילנות בתוך של חבירו מביא וקורא.
רבי מאיר אומר אפילו שנים. קנה אילן וקרקעו מביא
וקורא. רבי יהודה אומר אף בעלי אריסות וחכירות
מביאין וקורין:

יום ה

פרק ב

הַתְּרוּמָה וְהַבְּכוּרִים חִיבִים עָלֵיהֶם מִיתָה וְחֻמֶּשׁ.
וְאֲסוּרִים לְזָרִים וְהֵם נִכְסֵי כֹהֵן וְעוֹלִין בְּאֶחָד
וּמֵאָה וּטְעוֹנִים רְחִיצַת יָדִים וְהַעֲרַב הַשֶּׁמֶשׁ הָרִי אֵלּוּ
בַּתְּרוּמָה וּבַבְּכוּרִים מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּמַּעֲשֵׂר:

^ב יֵשׁ בַּמַּעֲשֵׂר וּבַבְּכוּרִים מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּתְּרוּמָה שֶׁהַמַּעֲשֵׂר
וְהַבְּכוּרִים טְעוֹנִים הֵבֵאתָ מְקוֹם וּטְעוֹנִים וְדוּי וְאֲסוּרִין
לְאוֹנֵן רַבִּי שְׁמַעוֹן מִתִּיר וְחִיבִין בְּבִיעוּר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן
פוֹטֵר וְאֲסוּרִין כָּל שֶׁהֵן מִלֶּאֱכוֹל בִּירוּשָׁלַיִם וְגִדּוּלֵיהֶן
אֲסוּרִים מִלֶּאֱכוֹל בִּירוּשָׁלַיִם אִף לְזָרִים וְלִבְהֶמָּה רַבִּי
שְׁמַעוֹן מִתִּיר הָרִי אֵלּוּ בַּמַּעֲשֵׂר וּבַבְּכוּרִים מֵה שְּׂאִין כֵּן
בַּתְּרוּמָה:

^ג יֵשׁ בַּתְּרוּמָה וּבַמַּעֲשֵׂר מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּבְּכוּרִים.
שֶׁהַתְּרוּמָה וְהַמַּעֲשֵׂר אוֹסְרִין אֶת הַגּוֹרֵן וְיֵשׁ לָהֶם שִׁיעוּר.
וְנוֹהֲגִים בְּכָל הַפִּירוֹת בְּפָנֵי הַבַּיִת וְשִׁלָּא בְּפָנֵי הַבַּיִת.
וּבְאַרְיִסִין וּבַחֲכוּרוֹת וּבַסְקָרְקוֹן וּבַגּוֹזֵל הָרִי אֵלּוּ בַּתְּרוּמָה
וּבַמַּעֲשֵׂר מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּבְּכוּרִים:

^ד וְיֵשׁ בַּבְּכוּרִים מֵה שְּׂאִין כֵּן בַּתְּרוּמָה וּבַמַּעֲשֵׂר.
שֶׁהַבְּכוּרִים נִקְנִין בְּמַחְבֵּר לְקִרְקַע וְעוֹשֶׂה אָדָם כָּל שִׁדְּהוּ

בבֹּרִים. וְחִיב בְּאַחֲרֵי־וְתָם. וְטְעוּנִים קֶרְבֵּן. וְשִׁיר. וְתִנּוּפָה.
וְלִינָה:

ה' תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שָׁוֶה לַבְּכוֹרִים בְּשִׁתֵּי דְרָכִים. וְלִתְרוּמָה
בְּשִׁתֵּי דְרָכִים. נְטִלַת מִן הַטְּהוֹר עַל הַטָּמֵא. וְשֵׁלֹא מִן
הַמֶּקֶף כַּבְּכוֹרִים. וְאוֹסֶרֶת אֶת הַגּוֹרֵן. וְיֵשׁ לָהּ שִׁיעוּר
בְּתִרּוּמָה:

י' אֶתְרוּג שָׁוֶה לְאֵילָן בְּשִׁלְשָׁה דְרָכִים. וְלִירֵק בְּדֶרֶךְ אֶחָד.
שָׁוֶה לְאֵילָן בְּעֶרְלָה. וּבְרִבְעֵי וּבְשִׁבְעֵי. וְלִירֵק בְּדֶרֶךְ
אֶחָד שְׁבַעֲשַׁע לְקִיטָתוֹ עֲשׂוּרוֹ דְּבָרֵי רֶבֶן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר שָׁוֶה לְאֵילָן בְּכָל דְּבָר:

י' דָּם מִהֲלָכֵי שְׁתִּים שָׁוֶה לְדָם בְּהֶמָּה. לְהַכְשִׁיר אֶת
הַזֵּרְעִים. וְדָם הַשֶּׁרֶץ אֵין חִיבִין עָלָיו:

ח' כּוֹי יֵשׁ בּוֹ דְרָכִים שָׁוֶה לַחֲתָה. וְיֵשׁ בּוֹ דְרָכִים שָׁוֶה
לְבֶהֱמָה. וְיֵשׁ בּוֹ דְרָכִים שָׁוֶה לְבֶהֱמָה וְלַחֲתָה. וְיֵשׁ בּוֹ
דְרָכִים שְׂאִינוֹ שָׁוֶה. לֹא לְבֶהֱמָה. וְלֹא לַחֲתָה:

ט' כִּיצַד שָׁוֶה לַחֲתָה. דָּמוֹ טְעוֹן כֶּסֶּי כָּדָם חֲתָה. וְאֵין שׁוֹחֲטִין
אוֹתוֹ בְּיוֹם טוֹב. וְאִם שָׁחֲטוּ אֵין מַכְסִין אֶת דָּמוֹ. וְחִלְבוֹ
מִטָּמֵא בְּטוֹמְאָת נִבְלָה כַּחֲתָה. וְטוֹמְאָתוֹ בְּסַפֵּק. וְאֵין פּוֹדִין
בּוֹ פֶּטֶר חֲמוֹר:

י' כִּיצַד שָׁוֶה לְבֶהֱמָה. חִלְבוֹ אֲסוּר כְּחִלְבֵי בְּהֶמָּה. וְאֵין חִיבִין
עָלָיו כֶּרֶת. וְאִינוֹ נִלְקָח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר לֶאֱכֹל בִּירוּשָׁלַיִם.

וּחִיב בְּזֵרוּעַ וּלְחַיִּים וְקִבָּהּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹטֵר שֶׁהַמוֹצִיא
מִחֲבִירוֹ עָלָיו הִרְאָיָה:

א"כ כִּיצַד אֵינוֹ שָׁוָה לֹא לַחֲתִיה וְלֹא לַבְּהֶמָה אֲסוּר מִשּׁוּם
כְּלָאִים עִם הַחֲתִיה וְעִם הַבְּהֶמָה הַכּוֹתֵב חֲתָנוֹ וּבְהֶמְתּוֹ
לִבְנוֹ לֹא כָתֵב לוֹ אֶת הַכּוֹי אִם אָמַר הָרִינִי נָזִיר שְׁזָה
חֲתִיה אוֹ בְּהֶמָה הָרִי הוּא נָזִיר וְשֶׁאֵר כָּל דְּרָכָיו שׁוּיִם לַחֲתִיה
וְלַבְּהֶמָה וְטָעוֹן שְׁחִיטָה כְּזֶה וְכִזֶּה וּמִטְמֵא מִשּׁוּם נִבְלָה
וּמִשּׁוּם אֶבֶר מִן הַחֵי כְּזֶה וְכִזֶּה:

פרק ג

כִּיצַד מִפְּרִישֵׁין הַבְּכוּרִים יוֹרֵד אָדָם בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ וְרוֹאֶה
תָּאנָה שֶׁבִּכְרָה אֲשָׁכּוּל שֶׁבִּכְרִי רִמּוֹן שֶׁבִּכְרִי
קוֹשְׁרוֹ בְּגָמִי וְאוֹמֵר הָרִי אֵלּוֹ בְּכוּרִים רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר
אֵף עַל פִּי כֵן חוֹזֵר וְקוֹרֵא אוֹתָם בְּכוּרִים מֵאַחֵר שֶׁיִּתְּלָשׁוּ
מִן הַקֶּרֶקַע:

ב כִּיצַד מַעֲלִין אֶת הַבְּכוּרִים כָּל הָעִירוֹת שֶׁבְּמַעֲמָד
מִתְכַּנְסוֹת לָעִיר שֶׁל מַעֲמָד וְלִנְיָן בְּרַחוּבָה שֶׁל עִיר וְלֹא
הָיוּ נִכְנָסִין לְבֵתִים וְלִמְשָׁכִים הָיָה הַמְמוֹנָה אוֹמֵר קוֹמוּ
וְנַעֲלָה צִיּוֹן אֶל (בֵּית) יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

ג הַקְּרוֹבִים מְבִיאִין הַתָּאֲנִים וְהָעֲנָבִים וְהַרְחוֹקִים מְבִיאִין
גְּרוֹגְרוֹת וְצִמּוּקִים וְהַשּׁוֹר הוֹלֵךְ לַפְּנֵיהֶם וְקִרְנָיו מְצַפּוֹת
זֶהָב וְעֵטֶרֶת שֶׁל זֵית בְּרֹאשׁוֹ הַחֲלִיל מִכָּה לַפְּנֵיהֶם עַד

שְׁמַגִּיעִים קָרוֹב לִירוּשָׁלַיִם. הִגִּיעוּ קָרוֹב לִירוּשָׁלַיִם. שָׁלְחוּ
לַפְּנֵיהֶם וְעָטְרוּ אֶת בְּכוֹרֵיהֶם. הַפָּחוֹת הַסְּגָנִים וְהַגִּזְבָּרִים.
יוֹצְאִים לִקְרֹאתָם. לְפִי כְבוֹד הַנִּכְנָסִים הָיוּ יוֹצְאִים. וְכָל
בְּעָלֵי אוֹמְנוֹת שְׁבִירוּשָׁלַיִם עוֹמְדִים לַפְּנֵיהֶם. וְשׂוֹאֲלִין
בְּשִׁלּוֹמָם. אַחֲיָנוּ. אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם פְּלוֹנִי בָאתָם לְשָׁלוֹם:

ד' הַחֲלִיל מִכָּה לַפְּנֵיהֶם עַד שְׁמַגִּיעִין לָהֶר הַבֵּית. הִגִּיעוּ לָהֶר
הַבֵּית. אֶפִּילוֹ אֲגָרִיפֶס הַמֶּלֶךְ. נוֹטֵל הַסֵּל עַל כְּתָפוֹ. וְנִכְנָס
עַד שְׁמַגִּיעַ לַעֲזָרָה. הִגִּיעַ לַעֲזָרָה וְדָבְרוּ הַלְוִיִּם בְּשִׁיר.
אֲרוֹמָמָךְ יי כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא שִׁמַּחְתָּ אֲבִי לִי:

ה' הַגּוֹזְלוֹת שֶׁעַל גְּבֵי הַסֵּלִים הָיוּ עוֹלוֹת. וּמָה שֶׁבִּידָם
נוֹתְנִים לַכֹּהֲנִים:

ו' עוֹדְהוּ הַסֵּל עַל כְּתָפוֹ קוֹרֵא מִהֲגִדְתִּי הַיּוֹם לַיְי אֱלֹהֶיךָ
עַד שֶׁגּוֹמֵר כָּל הַפֶּרֶשָׁה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד אֲרָמִי עוֹבֵד
אָבִי. הִגִּיעַ לְאֲרָמִי אוֹבֵד אָבִי. מוֹרִיד הַסֵּל מֵעַל כְּתָפוֹ.
וְאוֹחֲזוֹ בְּשִׁפְתוֹתָיו. וְכֵהֵן מַנִּיחַ יָדוֹ תַּחְתָּיו וּמְנִיפוֹ. וְקוֹרֵא
מֵאֲרָמִי אוֹבֵד אָבִי. עַד שֶׁהוּא גּוֹמֵר כָּל הַפֶּרֶשָׁה. וּמְנִיחוֹ
בְּצַד הַמִּזְבֵּחַ וְהַשְׁתַּחֲוָה וְיֹצֵא:

ז' בְּרֵאשׁוֹנָה כָּל מִי שִׁיּוֹדֵעַ לְקֹרוֹת קוֹרֵא. וְכָל מִי שֶׁאִינוֹ
יּוֹדֵעַ לְקֹרוֹת. מְקַרֵּין אוֹתוֹ. נִמְנָעוּ מִלְּהִבִּיא. הִתְקִינוּ שֶׁיְהִי
מְקַרֵּין אֶת מִי שִׁיּוֹדֵעַ. וְאֶת מִי שֶׁאִינוֹ יּוֹדֵעַ:

ח העשירים מביאין בבוריהם בקלותות של כסף וזהב.
והעניים מביאין אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה.
והסלים והבורים נתנים לכהנים:

ט רבי שמעון (בן ננס) אומר מעטרין את הבורים.
חוץ משבעת המינים. רבי עקיבא אומר אין מעטרין את
הבורים אלא משבעת המינים:

י רבי שמעון אומר שלשה מדות בבורים. הבורים.
ותוספת הבורים. ועטור הבורים. תוספת הבורים
מין במינו. ועטור הבורים מין בשאינו מינו. תוספת
הבורים נאכלת בטירה. ופטורה מן הדמאי. ועטור
הבורים חייב בדמאי:

יא אימתי אמרו תוספת הבורים בבורים. בזמן שהיא
מן הארץ. ואם אינה באה מן הארץ. אינה בבורים:

יב למה אמרו הבורים כגכסי כהן שהוא קונה מהם
עבדים וקרקעות. ובהמה טמאה. ובעל חוב נוטלן בחובו.
ואשה בכתובתה כספר תורה. ורבי יהודה אומר אין
נותנין אותם אלא לחבר בטובה. וחכמים אומרים נותנין
אותם לאנשי משמר. והם מחלקין ביניהם. כקדשי
המקדש:

ברייתא

אֲנֵדְרוּגִינוֹס יֵשׁ בּוֹ דְּרָכִים שְׁוֶה לְאֲנָשִׁים וַיֵּשׁ בּוֹ דְּרָכִים
 שְׁוֶה לְנָשִׁים וַיֵּשׁ בּוֹ דְּרָכִים שְׁוֶה לְאֲנָשִׁים
 וְלְנָשִׁים וַיֵּשׁ בּוֹ דְּרָכִים אֵינּוּ שְׁוֶה לֹא לְאֲנָשִׁים וְלֹא
 לְנָשִׁים:

ב כִּיצַד שְׁוֶה לְאֲנָשִׁים מְטַמֵּא בְּלוֹבֵן כְּאֲנָשִׁים וְנוֹשֵׂא אֶבֶל
 לֹא נֹשֵׂא כְּאֲנָשִׁים וְאֵינּוּ מִתְיַחַד עִם הַנָּשִׁים כְּאֲנָשִׁים וְאֵינּוּ
 נִזּוֹן עִם הַבָּנוֹת כְּאֲנָשִׁים וּמִתְעַטֵּף וּמִסְתַּפֵּר כְּאֲנָשִׁים
 וְעוֹבֵר עַל בֵּל תְּקִיף וְעַל בֵּל תִּשְׁחִית וְעַל בֵּל תִּטְמֵא
 לְמֵתִים כְּאֲנָשִׁים וְחַיִּב בְּכָל מִצְוֹת הָאֲמֹרֹת בַּתּוֹרָה
 כְּאֲנָשִׁים:

ג כִּיצַד שְׁוֶה לְנָשִׁים מְטַמֵּא בְּאֹדֶם כְּנָשִׁים וְאֵינּוּ מִתְיַחַד
 עִם הָאֲנָשִׁים כְּנָשִׁים וְאֵינּוּ זוֹקֵק לִיְבוֹם כְּנָשִׁים וְאֵינּוּ חוֹלֵק
 עִם הַבָּנִים כְּנָשִׁים וְאֵינּוּ חוֹלֵק בְּקִדְשֵׁי קֳדָשִׁים כְּנָשִׁים
 וְאֵינּוּ מֵאֲכִיל בַּתְּרוּמָה כְּנָשִׁים וּפְסוּל לְכָל עֲדוֹת שְׁבִתוֹרָה
 כְּנָשִׁים וְאֵם גִּבְעַל בַּעֲבִירָה כְּנָשִׁים וְנִפְסָל מִן הַכֹּהֲנָה
 כְּנָשִׁים:

ד כִּיצַד שְׁוֶה לְאֲנָשִׁים וְלְנָשִׁים חִיבִים עַל מִכְתּוֹ וְעַל
 קָלָלָתוֹ וְעַל גִּזְקוֹ כְּאֲנָשִׁים וְכְנָשִׁים וְהַהוֹרְגוֹ שׁוֹגֵג גּוֹלָה
 וּמִזִּיד נִהְרָג כְּאֲנָשִׁים וְכְנָשִׁים וְאִמּוֹ יוֹשֶׁבֶת עָלָיו דָּם טָמֵא
 וְדָם טָהוֹר כְּאֲנָשִׁים וְכְנָשִׁים וּמִבִּיאָה עָלָיו קֶרֶבֶן כְּאֲנָשִׁים
 וְכְנָשִׁים וְחוֹלֵק בְּקִדְשֵׁי הַגָּבוֹל כְּאֲנָשִׁים וְכְנָשִׁים וְנוֹחַל

בְּכֹל הַנְּחָלוֹת בְּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים וְהָאוֹמֵר הָרִינִי נָזִיר שְׁזָה
אִישׁ וְאִשָּׁה הָרִי זֶה נָזִיר:

ה' כִּיצַד אֵינוֹ שְׁזָה לֹא לְאֲנָשִׁים וְלֹא לְנָשִׁים אֵין חִיבִין
עַל טְמֵאָת מִקְדָּשׁ וּקְדָשָׁיו לֹא בְּאֲנָשִׁים וְלֹא בְּנָשִׁים וְלֹא
שׁוֹרְפִין עָלָיו אֶת הַתְּרוּמָה לֹא בְּאֲנָשִׁים וְלֹא בְּנָשִׁים וְאֵינוֹ
נִעְרָךְ לֹא בְּאֲנָשִׁים וְלֹא בְּנָשִׁים וְאֵינוֹ גִּמְכָּר לְעֶבֶד עֲבָרִי
לֹא בְּאֲנָשִׁים וְלֹא בְּנָשִׁים וְהָאוֹמֵר הָרִינִי נָזִיר שְׁזָה לֹא אִישׁ
וְלֹא אִשָּׁה הָרִי זֶה נָזִיר רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֲנִדְרוֹגִינוֹס בְּרִיָּה
בְּפָנֶי עֲצָמָה הוּא וְלֹא יִכְלוּ חֲכָמִים לְהַכְרִיעַ עָלָיו אִם הוּא
אִישׁ אוֹ אִשָּׁה אָבֵל טוֹמְטוֹם אֵינוֹ בֶּן פְּעֻמִּים שֶׁהוּא אִישׁ
פְּעֻמִּים שֶׁהוּא אִשָּׁה: סליק

אחר השלמת כל מסכתא ומסכתא יאמר זה שלש פעמים

ויועיל לשכחה בעזרת השם יתברך.

הדרן עלך מסכת (פלוני) והדרך עלן דעתן עלך מסכת (פלוני) ודעתך
עלן לא נתנשי מינך מסכת (פלוני) ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין
ולא בעלמא דאתי:

ואחר כך יאמר

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אומנותנו
בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא חנניה בר פפא רמי בר פפא
נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרס בר פפא
רכיש בר פפא סרחב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית
ישראל ונהיה אנחנו כלנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל יראי
שםך ולומדי תורתך:

מאיבי תחכמי מצותך כי לעולם היא לי:

יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש:

לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתי:

ברוך אתה יהוה למדי חקיך:

חתימת חלק ראשון מהמשנה

לְהוֹדוֹת לְהִלָּל לְשַׁבַּח לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדָּר וּלְנִצָּחַ עַל כָּל דְּבָרֵי שִׁירוֹת
וּתְשַׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשְׁי עֲבָדְךָ מְשִׁיחְךָ: בַּעֲצָתְךָ תִּנָּחֵנִי וְאַחֵר כְּבוֹד
תִּקְחָנִי: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עֲוֹן וְלֹא יִשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אָפּוֹ וְלֹא
יַעִיר כָּל חַמְתּוֹ: אֲשֶׁרִי הִגֵּבֵר אֲשֶׁר תִּיִסְרְנֵנוּ יְיָ וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמָדְנוּ:
וְאֲנִי בְּחֶסֶדְךָ בְּטַחְתִּי יִגַּל לִבִּי בִישׁוּעָתְךָ אֲשִׁירָה לִי כִי גָמַל עָלַי: שׁוֹשׁ
אֲשִׁישׁ בֵּי תִגְלִי נַפְשִׁי בְּאֱלֹהֵי כִי הִלְבִּישָׁנִי בְּגָדֵי יֵשַׁע מַעֲלֵל צִדְקָה
יַעֲטֵנִי כְּחַתָּן יִכְהֶן פָּאֵר וְכַכְּלָה תַעֲדָה כְּלִיָּה: וְיִבְטַחוּ בְּךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ
כִּי לֹא עֲזָבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְהוָה: שְׁמַחוּ בִּיהוָה וְגִילוּ צְדִיקִים וְהִרְנִינוּ כָּל
יִשְׂרָאֵל לֵב: גֵּר לְרִגְלֵי דְבָרְךָ וְאֹזֶר לְנִתְיָבְתִּי: אֹדְךָ כִּי עֲנִיתָנִי וְתָהִי לִי
לִישׁוּעָה:

ואומר השיר שהיו הלויים אומרים על הדוכן בכל יום

ביציאתו מבית המדרש אומר

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי שְׁשֻׁמַּת חֲלָקֵי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא
שְׁמַת חֲלָקֵי מִיּוֹשְׁבֵי קִרְנֹת שְׁאֲנִי מְשֻׁבִּים וְהֵם מְשֻׁבִּים אֲנִי מְשֻׁבִּים
לְדַבְּרֵי תוֹרָה וְהֵם מְשֻׁבִּים לְדַבְּרֵים בְּטָלִים אֲנִי עֹמֵל וְהֵם עֹמְלִים
אֲנִי עֹמֵל וּמִקְבֵּל שְׂכָר וְהֵם עֹמְלִים וְאֵינָם מִקְבָּלִים שְׂכָר אֲנִי רֵץ וְהֵם
רֹצִים אֲנִי רֵץ לַחַי הָעוֹלָם הַבֹּא וְהֵם רֹצִים לְבָאֵר שְׁחַת שְׁנֶאֱמַר וְאַתָּה
אֱלֹהִים תוֹרְדֵם לְבָאֵר שְׁחַת אֲנִשֵּׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יִחָצוּ יְמֵיהֶם וְאֲנִי
אֶבְטַח בְּךָ:

תם ונשלם ספר ראשון
שבחי תודה לאל עליון

